

Utoppia

Studentavisa

i Tromsø

NR.6, 9. MAI 1994 - 19. ÅRGANG

Mellom-Amerika:

Levende legender og tapte illusjoner

800.000 i underskudd

Studentradloen sliter i et økonomisk utføre. Den nye ledelsen går likevel på med godt mot og satser på idealisme og frivillige for å holde kvaliteten oppe.

SIDE 5

Den tapte mannen

-Kvinner sitter på en gullgrube - deres seksuelle makt er enorm, og de vet det. De får mer og mer makt over mannen som blir tvangsbundet av de kvinnelige verdier.

SIDE 22-23

Mester- fotograf

-Fotografiet er sterkt, foto er makt, det har styrke på det menneskelige plan. Morten Krogvold har mye på hjertet om inspirasjon, MTV og fotografiet som kunst.

SIDE 26-27

Utopia

....er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø. Avisen gis ut med støtte fra Student-samskipnaden.

En vei til himmels

LEDER

NAFTA -North American Free Trade Agreement- utgjør siste skudd på stammen av handelsblokker rundt om i verden. Fra og med 1. januar 1994 åpnet Mexico sin grense i nord for varer og tjenester fra USA og Canada. De tre landene utgjør til sammen verdens største marked, med 362 millioner mennesker, og blokken er det amerikanske kontinentets svar på den europeiske union. Også Japans økonomiske vekst har ført til at USA har sett behovet for nye handelspartnere. Valget falt på Latin-Amerika, som riktignok har en økonomisk situasjon som er en smule ustabil, men som likevel har et stort potensiale. Mexico er kroneksempelen på dette. Det siste tiåret har landet bygget opp blant annet en lønnsom oljeindustri, inflasjonen er endelig på vei ned og investeringene fra utlandet på vei opp. Med andre ord: fremtiden ser forholdsvis lys ut. Allikevel involverer Mexico seg i et økonomisk samarbeid som stiller store deler av landets befolkning i første rekke bøndene i en presset situasjon. De amerikanske kornprodusentene er harde konkurrenter, og resultatet av det økede presset er frustrasjon som munnar ut i opprør av den typen som vi så i Chiapas for ikke så lang tid tilbake. De meksikanske bøndene er for en stor del av indiansk avstammning, og de har tatt vare på sine forfedres syn på jorda: Land kan ikke deles opp i stykker for kjøp og salg, jord kan ikke eies av mennesker. Tvert imot, -det er jorda som eier oss.

Men det fins mange ulike oppfatninger av hva NAFTA-avtalen egentlig innebærer. Enkelte ser avtalen som en vei rett til himmels, det vil si rett til USA. For grensa mot USA har i mange år utgjort en uoverstigelig terskel for mange meksikanere. På den amerikanske sida av grensa er det satt opp varselrekanter med springende mennesker på; de skal advare oppmerksomme bilførere om at de kan treffe på meksikanere som har satt livet på spill ved å krysset grensa ulovlig -til fots i nattemørket. Amerikanerne på sin side tar ikke varselkiltene særlig alvorlig. Ingen veier i USA har høyere dødsstatistikker for fotgjengere enn hovedveien mellom Mexico og Statene.

Også det kulturelle aspektet ved samarbeidet har vært oppe til debatt, selv om kultur ikke er en uttalt del av avtalen. Frykten for at den meksikanske kulturen skal drukne i Coca Cola og McDonald's er absolutt til stede -og frykten er sannsynligvis begrunnet. Den unge, fremadstormende garde av kommende økonomer, jurister og samfunnsvitene er stort sett udelt positive til flommen av impulser fra nord, -de spiser amerikansk fast food, kjøper amerikanske klær og vanner ut språket med amerikanske slang-uttrykk. Samtidig argumenteres det med at siden Mexico er et svært homogent og ensartet land sammenlignet med USA, som er sammensatt av mennesker fra hele verden, vil det være like sannsynlig å anta at Mexico kommer til å influere USA som omvendt. Så spørres det da, om vi ikke har kommet så langt at de økonomiske kreftene som holder liv i Coca Cola er sterkere enn den meksikanske nasjonalfølelsen.

"Foreleseren på medisin som tillot seg å omtale underernæringa blant barn som et nasjonalt problem, ble funnet kort tid etter med strupen skåret over. I løpet av ei blodig helg ble 8 av 12 medlemmer av studentstyret bortført og torturert til døde"

Janne Ingrid Bjerkan, Latin-Amerikagruppera i Troms

KRONIKK

Guatemala - i de glørete turistbrosjyrene markedsført som «landet med den evige vår»; med innbydende bilder av pittoreske, indianske markeder, asurbå sjøer og ville, vulkanske fjell.

Men bak den omhyggelig sminkede, folkloristiske fasaden griner Guatemalas groteske ansikt mot

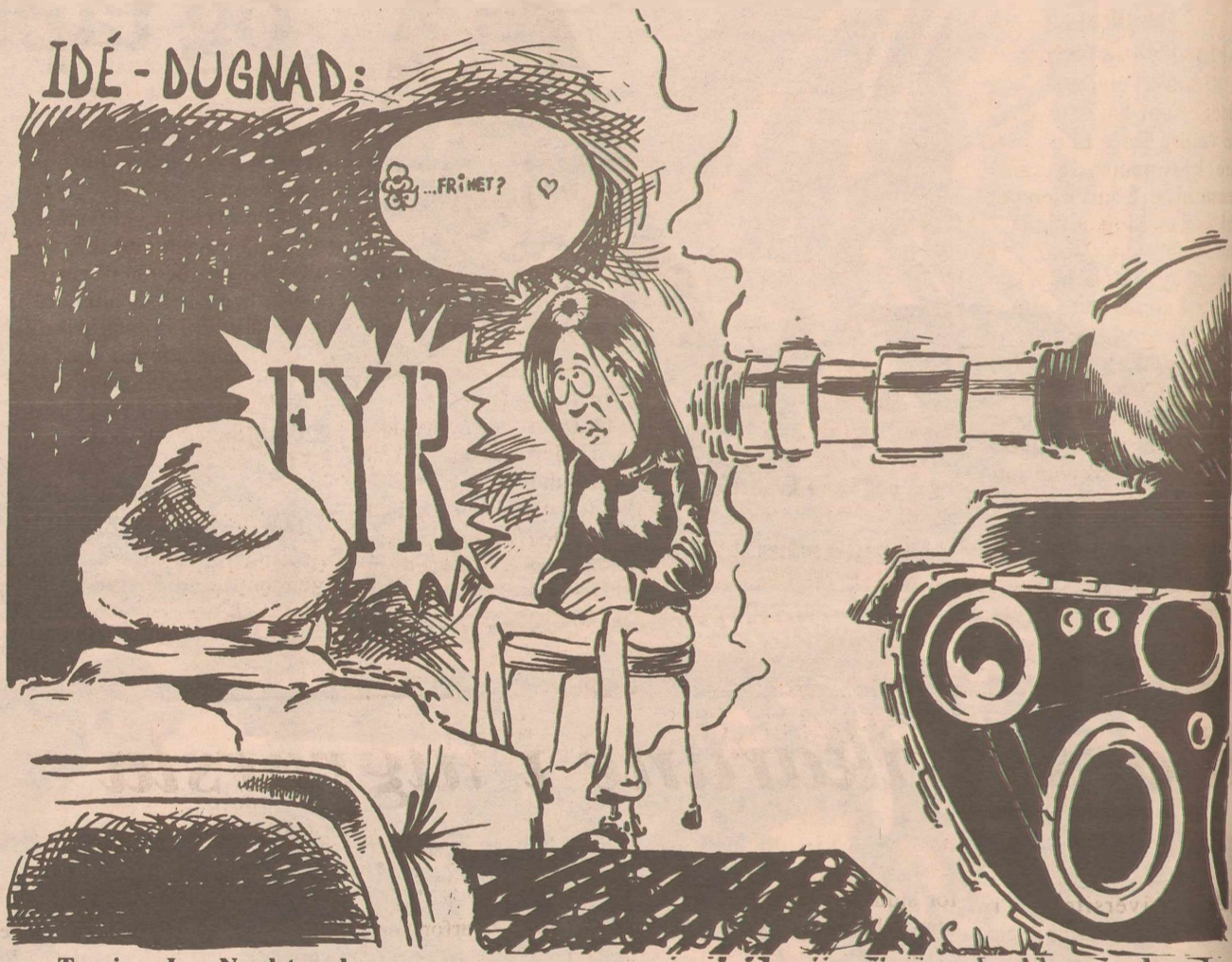
denter, til maskingeværlid mot tilfældige studenter i busskø.

Under terrorveldet på 80-tallet var volden massiv og vilkårlig. Antropologen Jorge Solares, grunnleggeren av instituttet for inter-etniske studier ved San Carlos, kunne fortelle om regelrette utrenskninger av staben, da han gjestet Tromsø i fjor vinter. Hvis man innehadde kunnskap om årsakene til

knings- og utvekslingsavtaler utfordrer man ved San Carlos den autoritære tankens tyranni.

Internasjonalisering av forskning og utdanning har lenge vært honnørord -men ingen ord har noensinne fylt ei tom korg. Hvis intensjonsavtalen som ble undertegnet av rektorene ved UiTø og San Carlos under urbefolkningskonferansen i fjor skal

Medstudenter i nød

Tegning: Jens Nordstrand

deg. Enkenes land; etter de militært regisserte massakrene mot mayafolket på 80-tallet; -et land der spebarnsødeligheten og analfabetismen er blant de høyeste i Latin-Amerika.

Studentene ved det eneste statlige universitetet, San Carlos, omtaler vemodig-skjemtende landet sitt som "landet med den evige korrupsjon". Galganhumor og sviende satire virker som såvel mentalhygiene som politisk virkemiddel i et land der de sivile politikerne opptrer som marionetter for de militære. Mot et bakgrunnsteppes av terror og trakassering har folk på San Carlos-universitetet, der 72 000 studenter og 5000 ansatte fordeler seg på 15 fakulteter, iscenesatt ei lang rekke fremstøt for å demaskere maktas brutale ansikt. Det mest fantasifulle og fandenivoldske finner sted hvert år rundt påsketider. Da innledes den tradisjonsrike "Smertens Streik", som har vunnet opplutning fra folk langt utenfor studentenes rekker.

Gjennom karnevalsliknende opptog og aktiviteter harselleres det uhemmet med makthaverne, som på sin side har svart med voldsbruk og trusler. Undertrykkinga har antatt mange former for studentene og de vitenskapelig ansatte ved San Carlos. Fra sensur av "undergravene" litteratur og utvisning av systemkritiske stu-

de sosiale, økonomiske eller etniske konfliktene som preget Guatemala, utgjorde ann en potensiell trussel overfor regimet. En trussel som måtte ryddes av veien. Foreleseren på medisin som tillot seg å omtale underernæringa blant barn som et nasjonalt problem, ble funnet kort tid etter med strupen skåret over. I løpet av ei blodig helg ble 8 av 12 medlemmer av studentstyret bortført og torturert til døde -angsten for angiveri blomstrer opp for kritisk forskning og undervisning, og mange så seg tvunget i landflyktighet. Særlig berørt var det juridiske, økonomiske og samfunnsvitenskapelige fakultetene.

Voldsbruken i dag er mer målretta, etter "nålestikkmetoden", og det er ikke mer enn en drøy måned siden det tikka inn ei melding om at Gustavo, en av lederne i AEU, studentunionen ved San Carlos, hadde vært utsatt for drapforsøk. Samtidig ble kontoret til AEU nedringt med mordtrusler. Som reaksjon på dette overksatte vi en postkortaksjon, stila mot forsvarsministeriet og presidentens kontor, i løpet av ei uke fikk vi distribuert nesten 2000 kort.

Hasteaksjoner er imidlertid av kortvarig karakter, så mer langsiktig oppfølging må til. Gjennom deltagelse i det internasjonale nettverket av fors-

romme mer enn gode intensjoner, må den tas i bruk. Det står og faller på engasjementet på instituttene, blant studenter og ansatte som kunne tenke seg å innlede et akademisk samarbeid med med-studenter og kolleger i Guatemala.

Ikke et forhold basert på almisser og avlat; en bekvem avstandshumanisme, men et gjensidig berikende forhold der skillet mellom "oss" og "dem" kan viskes ut.

Norge ynder å fremstå som meglere for fred og forsonlig på den internasjonale arena -så også hva Guatemala angår. Hvis fredsforhandlingene den guatemalanske regjeringa og geriljaen innledet i Oslo for noen år tilbake også sluttføres der, høstet Norge nok en diplomatisk seier. Og nok et ansvar. For fredsspiren i Guatemala sås i skrin jord. Alliansen av rike jordeiere og reaksjonære offiserer truer med å minelegge hele fredsprosessen.

Det er denne prosessen folk ved San Carlos står som pådrivere for, og derfor handler dette om langt mer enn bare akademisk frihet. Det dreier seg om frihet fra tvang, frihet fra sult og frihet fra frykt.

Studentene velger kvalitet

DEBATT
I Nordlys 4. mai skrev Frank Thure Lindgren, Leder av Studentutvalget på ISV/ISL, et innlegg med følgende overskrift: "Studenter nedprioriterer kvalitet". Han viser her til et alltingsvedtak (fattet på UiTø 27. april) om radikal kjønnskoting ved ansettelse til vitenskapelige stillinger, og at bøker skrevet av kvinner bør prioriteres. Undertegnede mener at det overordnede målet for Universitetets aktivitet må være kvalitet, både når det gjelder forskning og undervisning. Det er derfor gledelig at nevnte vedtak ble fattet.

Gerd Bjørhovde er en av de få kvinnelige professorene på Universitetet i Tromsø (foto: Nina Lager Vestberg).

Radikal kjønnskoting

Kjønnskoting er et middel som har blitt ganske vanlig for å få en jevnere kjønnsmessig sammensetning. Som eksempel praktiseres radikal kjønnskoting ved opptak til landets sykepleierhøgskoler, for å sikre større gutteandel. Og selvfølgelig skaper ikke dette grobunn for debatt om hvorvidt sykepleierhøgskolen da får best mulig kvalifiserte studenter. Moderat kjønnskoting går ut på at dersom kandidatene stiller tilnærmet likt ved ansettelse, skal det underrepresenterte kjønn foretrekkes. Ved radikal kjønnskoting foretrek-

kes det underrepresenterte kjønn, og selvfølgelig må søkerne i utgangspunktet også her være kvalifiserte.

Dagens situasjon

Målet med moderat kjønnskoting er fint, det, men dessverre er det et

språk mellom mål og resultat (praktisering av dette). Undertegnede har tatt for seg undervisningskatalogen for våren '94, og sett på andelen kvinner i professor 1 og 2-stillinger her på Universitetet. Det viste seg at kvinneandelen kun var på 7,7 prosent. Det vil

med andre ord si at blant 220 stillinger finner man 17 kvinner!

Dårligere kvalitet

Lindgren mener at en gjennomføring av radikal kjønnskoting nødvendigvis vil føre til en for-

verring av kvaliteten både når det gjelder forskere, undervisning og pensum. Og ikke nok med at kvaliteten vil bli dårligere, men man vil få de *aller dårligste* forskere og det *dårligste* pensumvalget. Lindgren mener tydeligvis at det er kvinner som vil stå for dette!

Undertegnede lurer på om Lindgren faktisk tror at amn til enhver tid er sikret de best kvalifiserte til stillinger, når kjønnskoting ikke praktiseres. Ved ansettelse setter man ned en bedømmelsekomite som skal vurdere søkeres kvalifikasjoner og kvalitet, for på bakgrunn av dette å rangere kandidatene. Men hvem som er "best kvalifiserte" avgjøres også på bakgrunn av skjønn. En bedømmelsekomite kan komme til en annen rangering hvis man skiftet sammensetningen av komiteen. Og her er kjernen; Lindgren omtaler kvalitet som om begrepet har bare en betydning. Diskusjonen bør dreie seg om hvilken kvalitet vi vil ha. Det at man vil ha *best* kvalitet, har det hele tiden vært konsensus om.

En debatt om kvalitet vil også bli en debatt om *verdivalg*. Hvilke pensumbøker som skal velges, har også med verdivalg å gjøre. Universitetet i Tromsø har tatt et valg; det ses som ei målsetting for eksempel å få flere kvinner ansatt i høyere stillinger ved Uni-

versitetet. Hvorfor? Det må jo bety at *kvinner* faktisk har noe å tilføre forskning og undervisning på Universitetet. Kvinneforskning og kvinnelige forskere er ønsket, og dette er i seg selv et verdivalg!

Andre løsninger

Lindgren skisserer opp alternativer for å få ansatt flere kvinner, for eksempel flere barnehageplasser, økt info etc. Dette er fine tiltak, men det hjelper så lite at man blir lovt barnehageplass, hvis man ikke får stillingen! Problemet er ikke nødvendigvis å få kvalifiserte kvinner, men problemet er ansettelsesprosedyren, det at kvalifiserte menn ofte blir fortrukket foran kvalifiserte kvinner. Undertegnede mener at radikal kjønnskoting nødvendigvis er det beste, *uansett* alternativer. Til nå har det enda ikke dukket opp bedre forslag på hvordan man kan få økt kvinneandelen i en "mannsdominert akademia". Situasjonen er tragisk, og noe drastisk må gjøres. Det ser dessverre enda ut som om radikal kjønnskoting er et nødvendig middel. Vi får håpe at likestillingsprosjektet ved UiTø, som skal belyse hvorfor det er så få kvinner i høyere stillinger, kommer fram til løsninger på dette problemet.

Målfrid Larsen

Klassesvikarane i fagrørsla

DEBATT
Laurdag 30.4 hadde NTL ved Universitetet i Tromsø eit innlegg i avisa Nordlys. Dette innlegget inneheld mange tildels håreisande påstander.

NTL klagar over dårlig arbeidsmiljø, korleis har det seg då at vi aldri har høyrte eit ord frå NTL i samband med den nye uni-

versitetslova, om at arbeidsmiljølova skal gjelde for studentar? NTL syter utan like, dei tilsette på universiteta har eit arbeidsmiljø som ligg langt over det dei fleste andre som arbeider i dette landet har.

Mange av dei som er organisert i NTL tilhøyrer parti på venstresida i norsk politikk. Det at desse no tar til ordet for eit realt klassevik ved å gå inn for

å lukke einiskilde studiar universitetet er forkasteleg og kan samanliknast med AP sitt svik overfor fagrørsla i EU-saka. Nokre av desse partia har vel framleis høve til å ekskludere klassasvikarar, og eksklusjonsparagrafen bør brukast i denne saka. Ei lukking er eit svik mot nordnorsk arbeidarungdom som alltid har krevd lik rett til utdanning og å verte

høyrte i det norske samfunnet.

NTL hevdar at undervisninga vert betre viss universitetet vert lukka og det vert færre studentar. Dette er i beste fall tøv. Det vil i alle høve vere uråd å gje kvar student individuell rettledning på eit skikkeleg vis. Kanskje skal dette heller ikkje vere målet. Fullstendig reproduksjon av det professoren meiner, vil

ikkje føre vitenskapen framover.

60% av dei som studerer ved Universitetet i Oslo er born av akademikarar. Vil NTL ved UiTø å at dette skal verte situasjonen i Tromsø? Ikkje nok med at NTL har nok med å tenke på seg sjølve, og ikkje har solidaritet med studentane og dei som ønsker å studere, dei vil også favorisere eigne born. Dette

vil måtte kome til foretning av born frå arbeidarklassa. Er NTL berre inntressert i akademisk innavl?

Vi finner å måtte stille fråga, ønsker NTL eit klassereint universitet?

No får det vere nok!

Pål Julius A. Skogholt, student medlem i NTL
Geir Jarle Voldmo, Sosialistisk Studentlag
Målfrid Larsen

Utopia tar gjerne imot leserinnlegg til debattspalten. Skriv kort og poengtert, så når du flere med dine meninger. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte.

Utopia, Universitetet - ISV, 9037 Tromsø, tlf: 776 44283, fax: 776 44905 (merk "Utopia")

Ansvarlig redaktør:
Kari Myklebost
Redaktør (layout):
Amund Sjølie Sveen
Kulturredaktør:
Jørgen Flint
Fotoansvarlig:
Nina Lager Vestberg
Redaksjonssekretær:
Kai H. Nygaard
Sivilarbeider:
Geir K. Ronland

I redaksjonen:
Snorre Sanner, Tomas Sætre, Øyvind Eggen, Ingrid Neerland Walseth, Odd Kristian Dahle, Hilde Klemetsdal, Anders Røeggen, Laila Olava Unhjem, Cathrine Hansteen Liland, Anne Grete Sandaune, Per Næss, Cecilie K. Ødegård, Torunn Gjelsvik Eriksen, Ola Bratlie, Brynjar Indahl, Johan Fredrik Rye, Kim Bye Bruun, Lisa-Therese Amundsen, Adam Sørensen, Lars Hulzebos, Thor Olav Moen, Torgeir Eikeland, Solveig M.L.Kavli, Siri Elverland, Kenneth Schønenberg, Allan Andreassen, Wera Helstrøm, Yngve Engkvist, Geir Martinsen, Dina Roll-Hansen, Henrik Ormåsen, Børre Fevang, Toralf Melsom, Maria Lundberg, Elin Haugdal, Siri Elverland, Lena S. Glosemeyer, Espen S. Larsen, Hanne Elverland, Christine Haraldsen, Tariq Eik, Andreas Lorange, Kristian Wengen, Jan Martin Berg, Ingeborg Mo, Joakim Lie, Kaja Baardsen, Rachel Andersen, Roy Johansen, Jens Nordstrand (tegninger), Sten-Rune Roland, Katarina Grova, Marianne Tønnesen, Tore Gjerstad, Frank Rune Johansen, Ole Fredrik Hynne, Heidi Tiller, Ole Andreas Hoen, Troy Storfjell, An-Magrit Gjertsen

Trykk: Bladet Tromsø, i et opplag på 4000. Annonsepris: 5 kroner pr. spaltemm.
Forsidefoto: Lisa T. Amundsen
Neste deadline: torsdag 19.mai

Internopptaket på ISV klart:

Hundrevis stenges ute

«Vi kaster ikke ut en eneste student», sa rektor Ole D. Mjøs ved UiTø etter at lukningsvedtaket var et faktum. Det har han nok rett i, men hva med de hundrevis av studenter som aldri får begynne?

U Amund Sjølie Sveen og Brynjar Indahl (foto)

Etter det interne opptaket til grunnfag på ISV til høsten, er det bare plass til 56 nye studenter. Med maksimalt 20% frafall - som studieavdelinga kalkulerer med - er det ca. 150 ledige plasser. 50 av disse går til UiTø-studenter fra andre institutter enn ISV. Da er det 100 studieplasser igjen å fordele på resten.

Høsten 1993 kom det 444 helt nye studenter inn på grunnfag på ISV. Hvis man regner med like stor økning som tidligere år, vil tallet for høstens søkere komme opp i 600 - som altså skal konkurrere om maksimalt 100 plasser.

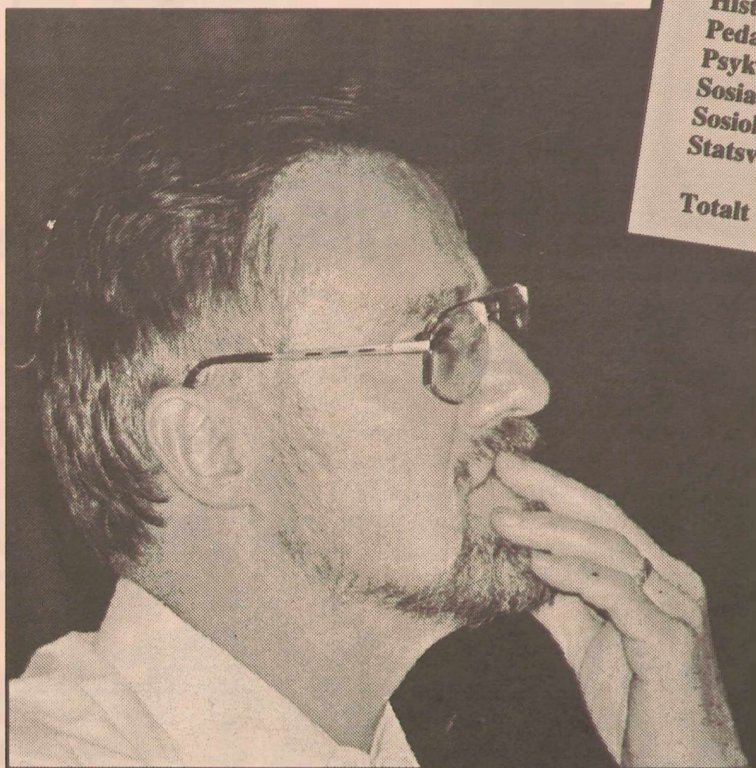
Fra ex-phil til ingenting

Studenter som bare har tatt ex-phil i Tromsø regnes som ek-

sterne søkere, og må konkurrere på lik linje med andre. De vil konkurrere med alle søkere med tilleggs poeng fra høyere utdanning, og det er derfor rimelig å anta at de ikke vil nå opp. Studenter som tar ex.phil. nå i vår kan dermed stå helt uten tilbud til høsten. Dette problemet kan komme til å bli enda større våren '95, når de som tar ex.phil. til høsten skal inn på grunnfag på ISV. Høsten 1992 tok tilsammen over 800 studenter ex.phil. i Tromsø. Dette tallet blir sannsynligvis enda høyere i år, siden ex.phil. nå er obligatorisk, i tillegg til at det er et av de få fagene som er åpne.

Må slippe inn nye

«Jeg kan allerede nå signalisere at Universitetsstyret ikke bør utforme opptaksreglementet slik at det ikke er rom for å ta opp nye studenter», svarte utdannings-

Kan Hernes støtte utestenging av hundrevis av studenter?

sminister Hernes på spørsmål i Stortinget om departementet kommer til å godkjenne lukningsvedtaket ved ISV i Tromsø.

-Jeg har ingen ytterligere kommentarer til dette, var stats-

sekretær Randi Øverlands svar da Utopia konfronterte henne med tallene som nå ligger på bordet.

Øverland kunne heller ikke si noe sikkert om når saken er

Studieavdelingas foreløpige tall over ternopptaket. Søkerne er fordelt etter 1-prioritet.

FAG:	LEDIGE Plasser:	ANTALL SØKERE:
Arkeologi	75	42
Filosofi	38	33
Historie	65	71
Pedagogikk	75	94
Psykologi	125	35
Sosial antrop.	75	74
Sosiologi	75	87
Statsvitenskap	75	112
Totalt	603	547

ferdigbehandlet. -Saken vil få en meget grundig behandling, det er alt jeg kan si.

Dårlig informasjon

Lukningsvedtaket ved ISV, og det faktum at en god del av søkerne ikke kommer til å få studieplass, er meget dårlig kjent utenfor Tromsø. Studieavdelinga har ikke informert videregående skoler eller andre høyskoler om vedtaket eller følgene av dette.

-Alle eksterne søkere vil mota et brev om situasjonen i slutten av mai. Vi mener dette er nok informasjon, sier konsulent i studieavdelinga Anders Aspås. Dermed kan det se ut som om endel søkere må belage seg på et sjokk en gang i løpet av sommeren når opptaket er ferdig, og avslag kommer i posten.

Markering mot lokal rasisme

Lørdag kveld ble det holdt demonstrasjon på Stortorget i protest mot Hawk Club og stedets "apartheid"-tendenser som er kommet fram i pressen den siste tida. Denne kvelden var det én uke siden Awes Mohamed ble nektet adgang på Hawk Club på grunn av sin hudfarge.

U Joakim Lie (Tekst & Foto)

Det var SOS Rasisme som hadde tatt initiativ til markeringen. Og med omlag 150 mennesker som møtte opp, mesteparten studenter fra UiTø, ble det en verdig demonstrasjon. Etter at folk fikk samlet seg bak sine bannere og plakater, holdt Henning Pedersen en appell, og lot deretter Blandakoret Nordaførr slippe til.

Anti-rasistisk by

Pedersen sa i sin tale at Tromsø har vært kjent som en anti-rasistisk by, uten tilstander som de vi har sett i for eksempel Arendal og Brumunddal. -Det er viktig at det fortsetter slik i Tromsø, sa han, og at folk viser at de ikke godtar den siste tidas hendelser på Hawk Club.

Deretter viste han fram en løpeseddel som Roger's og Hawk Club ga ut på lørdagskvelden, der de beklager det som er skjedd. - Dette viser at det nytter å reagere, sa Henning Pedersen.

-Poenget nå er ikke full boikott, men å vise at vi ikke godtar det som har skjedd, fortsatte han, og lot seg ikke affisere av den stadig voksende køen utenfor Roger's

Representanter for SOS Rasisme poengterer ovenfor Utopia at selv om de synes det er fint med en beklagelse fra utestedet, gjenstår det å se om utestedene holder løfte.

Ikke bråk

Fordi demonstrasjonen ble holdt på Stortorget en lørdagskveld, var det grunn til å se opp for sammenstøt og konfrontasjoner. Politiet stilte opp med to biler.

- Vi unngikk tull og bråk, muligens fordi vi var så mange som stod sammen. Ellers er vi glade for at så mange møtte opp, slik at vi fikk vist at dette er et bredt engasjement, og at det ikke bare er en énarted gjeng som står bak. Dette sa Henning Pedersen, Helen Torp Andersen og Inger Tuen i SOS Rasisme til Utopia etter demonstrasjonen.

Øks eller presse?

Ledelsen ved Trygg Vakt, selskapet der utestedet henter sine dørvakter, har ikke vært i stand til å tilbakevise beskyldningene som er kommet mot dem den siste tida i avisene Nordlys og Tromsø. Dermed er det blitt en utbredt holdning i flere kretser at rasistbeskyldningene faktisk er riktige.

SOS Rasisme var godt fornøyd med oppmøtet på demonstrasjonen mot rasisme sist lørdag.

Den boikotten som SOS Rasisme har oppfordret til, blir lett å holde for de som støttet aksjonen på lørdag. Ikke særlig mange av de som møtte opp, har forvane å vanke på Hawk Club. Likevel ble det en meningsfull demonstrasjonen.

Grunnen til det er at den hendelsen som førte til demonstrasjon og beklagelse fra Roger's/Hawk Club, var at 28 år gamle Awes Mohammed stod fram i pressen da han ble nektet adgang på grunn av sin hudfarge sist lørdag.

Nå har vi sett at en slik handling fører lenger fram enn å hente kjøttøksa å gå til angrep på dørvakta, slik en annen mann gjorde noen uker tidligere da han ble nektet adgang på grunn av hudfargen.

Studentenes Sosialtjeneste

Du kan ta kontakt med Studentenes Sosialtjeneste ved ulike sosiale og personlige problemer, for eksempel dårlig økonomi, samlivs-/familieproblemer, ensomhet, tvil om studievalg, eksamensangst...

Av og til kan det være vanskelig å ha klart for seg hva problemene egentlig består i. TA GJERNE KONTAKT, JO FØR JO HELLER.

Kontoret er i kjelleretasjen på Universitetsbiblioteket, med inngang fra nord (på yttersiden av bygget). Ta kontakt for avtale. Treffetid kl. 10 - 14 hver dag. Klokkene 13 - 14 har kontoret "åpen konsultasjon" uten foregående timebestilling.

Telefon:	Kaare Olsen	44594
	Ann Torunn Olsen	44595
	Ane Marie Hektoen	44596
	(foreign student consellor)	

Husk å benytte deg av HELSEFONDET, som gir delvis dekning av utgifter til tannbehandling, briller, fysioterapi og andre helsemessige utgifter. Se regler på oppslagstavla. Søknadsskjema fås hos Studentsamskipnaden og Sosialtjenesten.

Psykolog: Henvend deg til Sosialtjenesten vedrørende informasjon om Psykologtjenesten.

Studentradioen:

800.000 i underskudd

Siden 1991 har Studentradioen opparbeidet et underskudd på nesten 800.000 kroner. Vedlikeholdsstopp, innkjøpsstopp og kutt i antall ansatte er framtida. Ansvarlig redaktør Skjalg Solstad har sagt opp sin stilling for å spare lønnsmidler. Redaksjonen er fratatt all økonomisk makt, og et midlertidig forretningsstyre er opprettet for å styre radioen.

U Amund Sjølie Sveen

I tre år lovet ledelsen i Studentradioen bedre økonomistyring - uten at noe skjedde. Etter å ha sittet som redaktør i 5 år gikk Ivar Sture Handeland av ved nyttår - med et samlet underskudd på 779.751 kroner. Revisor Leif Kvaal karakteriserer bedriften som ute av stand til å betjene sin gjeld.

- Økonomistyringen har vært meget svak. Fortsatt drift er avhengig av en radikal omlegging av driften, sier Kvaal.

Feilvurderinger

- Svikt i reklameinntektene og noen feile disposisjoner fra min side er årsaken, sier tidligere redaktør Handeland. - Man blir presset fra alle kanter. Det er lett å gjøre feilvurderinger, og ansvaret er mitt. Men det er ingen krise. Studentradioen har en omsetning på 1,7 millioner (1993). Det er klart dagens situasjon er uheldig, men den er ikke alvorlig. Det er ingen problemer å få til et overskudd for så å bygge videre.

Handeland skylder på svikt i reklameinntektene til tross for at resultatregnskapet viser en økning i annonseinntektene på 39% fra 1992 til 1993.

Katastrofal økonomistyring

Dagens ledelse av Studentradioen karakteriserer den tidligere økonomistyringa som katastrofalt dårlig. Avtroppende ansvarlig redaktør Skjalg Solstad og daglig leder Roar Hanssen, peker på skyhøye lønnsutgifter som hovedgrunnen til underskuddet. Blant annet stiller de seg uforstående til at en ny administrativ stilling ble opprettet ved nyttår. - Dette var åpenbart en alvorlig feilvurdering. I 1993 utgjorde personalkostnader nesten 60%, og på toppen av dette ble altså enda en administrativ stilling opprettet i 1994.

Har sagt opp

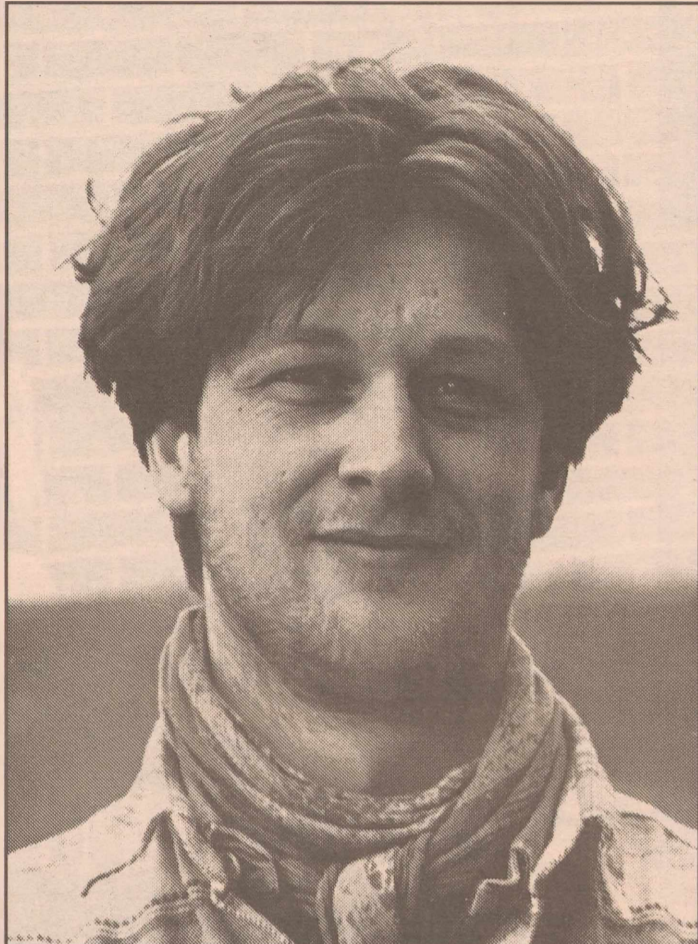
Jeg tar konsekvensen av dagens situasjon, og går av, sier Skjalg Solstad. - Ikke fordi det var mitt ansvar, men fordi det er den mest effektive måten for radioen å spare penger på.

Roar Hanssen vil fortsette i halv stilling som daglig leder, og i tillegg jobbe halv stilling som redaktør.

- Økonomisk er målet for året å komme gå i balanse. Det vil ta mange, mange år før underskuddet er borte, sier Hanssen.

Lokk på informasjon?

Avtroppende redaktør Skjalg Solstad, som satt i redaksjonsledelsen høsten 93 hevder at han ikke ante at den økonomiske situasjonen var så alvorlig som den var da han tiltrådte i januar. Samtidig har det kommet signa-

-Radioen er levedyktig, sier avtroppende redaktør Skjalg Solstad og daglig leder Roar Hanssen.

Satser på idealisme

- Ja, vi er i en vanskelig situasjon, men vi skal fortsatt lage god radio. Det sier avtroppende redaktør Skjalg Solstad og ny redaktør og daglig leder Roar Hanssen. Flere frivillige og oftere studentprogrammer er oppskriften de vil bruke.

U Kristian Wengen og Geir Ronland (foto)

Hovedårsaken til det store underskuddet er en redaksjon med uholdbart mange lønna stillinger, og det er der det kuttes først.

- Det at vi er nødt til å ha færre ansatte trenger ikke bare å være til skade, sier Solstad. - Vi har nok etterhvert utviklet oss til å bli en profesjonalisert radio, men nå er vi er nødt til å satse mer på idealisme og frivillighet.

Radioen har vært mye kritisert fra studenthold for å være en byradio mer enn en

studentradio. Skjalg tilbakeviser noe av kritikken med å påpeke at det står i vedtektene at det skal være en byradio, men er også delvis enig i kritikken.

- Det har vært litt pinlig at det ikke har vært studentprogrammer, men den er bedret litt dette året. Nå når vi får flere frivillige studenter vil nok det hjelpe en del også.

Økonomi på framgang

At det blir hardere kår framover er det ingen som er i tvil om, men daglig leder Roar er likevel ikke ensidig pessimistisk.

- Det har vært en stabil økning i reklameinntektene de siste årene, fjor var den på hele 39%

forhold til året før. Det er ingen ting som tyder på at denne utviklinga vil stagnere, så selv om målet er å gå i balanse i år, skal vi ikke se bort i fra at det kan bli et overskudd.

Framtidsutsikter

Det at radioen har hatt så mange fast ansatte har trukket kvaliteten på programmene opp. Likevel tror ikke Skjalg og Roar at det vil merkes i noen særlig grad av lytterne at det blir færre fast ansatte..

- Det er klart at vi må lempe på kva i en over-

gangsfase, sier Skjalg, men vi skal klare å lage billig og god radio. Vi kommer til å kutte en del programmer, men de mest populære vil vi beholde. Og jeg kan love at vi ikke kommer til å bli Tromsøs svar på P4, vi skal fortsatt ha høy kvalitet på programmene og det er nok vi selv som vil merke kutte- ne mest, ikke lytterne, mener Skjalg.

ler fra andre i Studentradioen om at informasjonen nedover i systemet har vært minimal.

Tidligere redaktør Handeland stiller seg en smule uforstående til dette.

- Man må jo ta visse forretningshensyn, men ingenting har vært hemmelig. Det er mulig at endel av medarbeiderne ikke har hatt helt oversikt, men redaksjonsledelsen har hele tiden visst hva som har foregått.

Satt under administrasjon

Det er Studentsamskipnaden (SiTø) som hovedkreditor som har krevd nedsatt et forretningsstyre for å administrere Studentradioen. Med dette er det slutt på at medarbeidermøtet - allmøtet - er øverste organ, også i økonomiske spørsmål, et prinsipp som har vært gjeldende i de ti årene radioen har eksistert. Saken ble ikke lagt fram på medarbeidermøtet og votert over, men fremmet

fra SiTø som et pålegg. Både tidligere redaktør, avtroppende redaktør og daglig leder støtter opprettelsen av et forretningsstyre. - Det burde ha kommet allerede i 1988, sier Handeland.

I det midlertidige styret sitter leder i Studentstyret, Kjetil Kvalsvik, og direktør Vidar Bakken og styreleder Lena Skau i SiTø.

Studentradioen skal bestå

-Studentsamskipnaden (SiTø) er som studentenes velferdsorganisasjon og hovedkreditor helt klart interessert i at Studentradioen skal fortsette driften, sier administrerende direktør i SiTø, Vidar Bakken. -Grunnen til at ikke vi har grepet inn før, er at vi har villet vise godvilje. Vi har bevisst holdt en lav profil, selv om vi hele tiden har vært klar over den økonomiske situasjonen. -Ambisjonsnivået har nok vært litt for høyt, men vi mener at studentenes initiativ må tas vare på. I fremtiden vil vi nok imidlertid være nødt til å kjøre en litt strammere linje. Likevel vil jeg legge til at det midlertidige forretningsstyret som er opprettet ikke på noen måte vil diktere den videre driften i Studentradioen, avslutter Vidar Bakken.

Allting 1994:

-Hold UiTø åpent!

Meldinga fra årets første allting er klar og entydig: Universitetet i Tromsø skal holdes åpent og kvinnelig. Hovedoppgavene til det nyvalgte Studentstyret blir å jobbe for åpne studier ved universitetet, samt å ta vare på kvinneperspektivet gjennom radikal kjønnskvalifisering.

U Lena Glosemeyer og Rachel Andersen (foto)

27. april gikk årets første allting av stabelen. Her ble det valgt ny leder, nestleder og medlemmer til Studentstyret for høsten '94/våren '95. I tillegg ble det vedtatt et arbeidsprogram som omfatter hele studentdemokratiet på universitetet, det vil si alt fra studentrepresentantene i Universitetsstyret til de tillitsvalgte i fagutvalgene rundt på instituttene.

Etter en første valgongang med like mange stemmer til hver av lederkandidatene, gikk Andreas Bakke av med seieren i andre runde. Nestledervalget bød ikke på like stor spenning; her vant Eirin Endresen Ytreberg fra Sosialistisk Studentlag en klar seier med 73 mot 50 stemmer.

Skyggeuniversitet

En av Studentstyrets hovedoppgaver for kommende år er i følge arbeidsprogrammet å jobbe for et åpent universitet. I praksis betyr dette at det skal opprettes et såkalt skyggeuniversitet for de studentene som ikke kommer inn på de lukka studiene. Dette skal være et undervisningsopplegg som går parallellt med universitetets tilbud, organisert av studentene selv. I tillegg ønsker man å ta i bruk gruppearbeid og gruppeprosesser i større grad enn før, for på denne måten å frigjøre lærekraften.

Også kvinnepolitikk vil bli en hovedsak for Studentstyret i året som kommer. Et klart flertall på Alltinget gikk inn for radikal kjønnskvalifisering, noe som innebærer at kvinner prioriteres på områder der de er underrepresentert, selv om det fins menn som er bedre kvalifiserte. Dette gjelder ikke bare ved ansettelser, men også når pensumlister skal settes opp. Man vil gå inn for en større andel av kvinnelige forfattere på pensum, i og med at dette vil gi ei mer helhetlig og dermed også bedre kvalitativ faglig vinkling.

Lekekroker

Det ble også vedtatt å jobbe for endel mindre og mer jordnære saker. Blant annet gikk Alltinget inn for å lage lekekroker for barn på universitetsområdet, i tillegg til at man ønsker å opprette såkalt korttidsbarneparkering for studentforeldre uten barnehageplass.

Utopia presenterer nyvalgt leder og nestleder i intervjuet som følger. Andreas Bakke stilte til valg som uavhengig lederkandidat, og sier i etterkant at han vil legge vekt på god kommunikasjon med studentene for på den måten å vite hvilke saker den en-

kelte student mener er viktig. Eirin Ytreberg brenner først og fremst for kvinnepolitikk, men vil også gå aktivt inn for opprettelsen av et skyggeuniversitet i og med at dette var en av hovedsakene til Sosialistisk Studentlag.

Mannsdominert fagmiljø

-Jeg synes det er viktig å få satt kvinneperspektivet på universitetet i søkelyset, sier Eirin. Vi må få med ting som handler om kvinner. Det er forskjell på hvordan gutter og jenter tenker. Nå dominerer guttene på universitetet, og universitetet er preget av det. Mange saker som er interessante for jenter er ofte ikke-saker, og dette må vi få en endring på, mener Eirin.

-I tillegg vil jeg jobbe for å få inn pensum skrevet av kvinner. Nå er situasjonen slik at enten er det ikke kvinnepensum på fagene, og hvis det finnes, så er det valgfritt. Som sagt tenker kvinner og menn forskjellig, og jeg synes det er viktig at vi lærer oss begge måtene å tenke på. Alle behov blir ikke dekket med bare mannlige pensum. Det kvinner skriver om er ikke dårlig, men det blir sett på som ikke viktig.

-Fordi menn har makten her på universitetet. Det er de som har satt premissene for hva som er viktig å bry seg om, føyer Andreas til.

Fortsatt debatt om lukking

-Andreas, hvilken sak er det du brenner mest for?

-Det er det åpne universitetet. I budsjettet for 1995 vil staten tilbake til normalsituasjonen. Jeg er spent på å se hva som menes med normalsituasjonen.

-Hvorfor deltok du ikke aktivt i demonstrasjonen mot lukkinga?

-Fordi det var for lite engasjement i debatten. Jeg engasjerte meg ikke fordi ingen andre gjorde det heller. Det var for lite liv for meg, innrømmer Andreas.

-Andreas, er du for eller imot lukkingen? Da vi intervjuet deg før valget innrømmer du at du ikke så helt klart positivt på et åpent universitet, fordi det fører til at Norge får for mange akademikere?

-Ja, jeg vil gjerne ha en debatt på om folk i det hele tatt vil ha rørliggere. Men jeg synes det er bedre å ha et fullt universitet, enn et lukket, fordi alle må ha lik rett til utdanning. Regjeringen, ansatte på universitetet og studentene har forskjellige og uklare motiver for et lukket eller åpent universitet. Jeg ønsker en bred debatt for å få frem i lyset hva de forskjellige gruppene mener.

-Det var naturlig at det ble valgt en kvinnelig nestleder etter at det var valgt en mannlige leder, mener nyvalgt leder for Studentstyret Andreas Bakke - her "på knærne" for nestleder Eirin Endresen Ytreberg.

Eirin er sosialist. Andreas sosialdemokrat. Sammen skal de jobbe på toppen. De gløder for forskjellige saker.

-Tror dere det blir uenighet om hvilke saker som skal prioriteres?

-Jeg er mer offensiv enn Andreas. Jeg tror våre forskjellige måter å arbeide på kan utfylle hverandre, sier Eirin.

-Det tror jeg også. Jeg vil planlegge, og jobbe administrativt. Men jeg må innrømme at det kanskje blir flere politiske spenninger til neste år enn det har vært i år, på grunn av våre forskjellige politiske meninger, sier Andreas.

AU ennå ikke fullt besatt

De forteller at det er tre plasser i Arbeidsutvalget som ennå ikke er besatt av noen, og at eventuelle samarbeidsvansker eller -gleder avhenger mye av hvem som blir sittende på de tre plassene.

Eirin forteller videre at de ikke har snakket om hvordan de skal arbeide, men at de må komme til enighet om hvordan de

skal løse hver enkelt sak. Hver sak må takles forskjellig.

-Andreas får administrere, jeg får demonstrere, og så får Andreas engasjere seg når han synes det er nok folk med, fleiper Eirin, og sender et hjertelig smil til Andreas.

-Jeg synes det er viktig å innse at gutter og jenter arbeider på forskjellige måter. Det var naturlig at ei jente ble nestleder, når det først ble valgt en gutt som leder. Jenter har andre ideer enn gutter. Dessuten hadde det vært litt feil at to gutter skulle vært politiske representanter for studentene, når over halvparten av studentene er jenter, sier Andreas.

-På Alltinget ble det vedtatt at det skal arbeides for et skyggeuniversitet, om lukkingen blir en realitet. Har dere tenkt på hvordan dere skal gjennomføre det?

-Eh, nei jeg kan ikke svare på hvordan vi skal arbeide for det, innrømmer Eirin.

-Jeg er ikke positiv til tanken om et skyggeuniversitet. Men kommer det mange fra Sosialis-

tisk Studentlag (SSL) og rop om at det må gjennomføres, må jeg bare jobbe for det, sier Andreas.

Studentene passiviseres

-I arbeidsprogrammet det står det: "Studentene ved UiTø mener at organiseringen av undervisningen i dag passiviserer studentene, og ønsker derfor et alternativt organisering der studentene er sentrale aktører i undervisning og forskning." På hvilken måte?

-Studentene må få være med på lærernes forskningsprosjekt. Da ser studentene hvordan de jobber. Slik undervisningssituasjonen er nå, blir vi passive, og bare godtar hvordan forelesningene er. Hvis vi blir mer aktivt med, kan vi lettere stille spørsmål og være kritiske til ting, sier Eirin.

-Forutsetningen er jo da at studentene er med på dette - de vil at det skal gjennomføres annerledes undervisningsmåte, mener Andreas.

Eirin sier videre at situasjonen vil er i nå fører til at stu-

te kjører enmannsløp, at man ikke samarbeider med hverandre og heller ikke lærer av andre.

-Det skulle vært mulig å ha eksamen sammen, og vi skulle hatt mer gruppearbeid. Når vi kommer ut i arbeidslivet og skal samarbeide med folk, stiller vi jo helt blankt. Derfor er det veldig viktig, synes Eirin.

Vil ha økt bruk av hjemmeeksamener

-Videre i programmet står det at dere vil påvirke til økt bruk av hjemmeeksamener. Hvilken hensikt skulle det være i det?

-Hensikten er å gi studentene større mulighet til å bruke seg selv og sin kreativitet. Da kan det hende oppgaven din ikke bare blir reproduksjon. Jeg kunne mye heller tenke meg å skrive om den franske kulturen, enn å sitte og gjengi grammatikk-regler, sier Andreas.

-Jeg tror man får høyere forståelse av faget hvis man kan jobbe med det man liker og ønsker å jobbe med, sier Eirin.

-Under punktet "faglig kvalitet" i programmet står det: "Studentstyret skal jobbe for å fjerne tregangersregelen og innføring av kontinuasjonseksamener på alle fag." Hvorfor er disse sakene så viktige?

-Jeg synes ikke det er rett at overhodene skal kunne sitte og bestemme hvor lang tid man skal bruke på utdanningen sin. Skal vi bare ha strømlinjete folk som springer gjennom studiene, og som ikke har tid til et liv utenom studiene? spør Eirin.

Andreas fortsetter: -Ja, slik kan vi få tid til å holde på med studentpolitikk! Jeg tror kontinuasjonseksamen blir innført snart, fordi det er veldig stor interesse for det.

-"Studentstyret skal jobbe for en økt stipendandel og inntektsavhengig tilbakebetaling (IATB)." I og med at antallet studenter øker drastisk, tror dere staten har råd til dette?

-Det er jo faktisk endel studenter som mener de har det bra slik det er nå. Stortingsinnstillinga var ganske grei. De har lovt at innen 1997 skal vi ha 30 prosent stipendandel. Det blir spennende å se om de gjør det de har lovet, sier Andreas, som visstnok nettopp har snakket med Hernes.

Inntektsavhengig tilbakebetaling

Eirin bruker litt mer aggressive ord når hun svarer:

-Norge har penger. Det er snakk om prioritert. Staten satser ikke på de som tar utdanning. Det er ikke snakk om at vi skal kunne oppføre oss som kakser, men at vi skal ha råd til vanlige utgifter. IATB tror jeg er veldig viktig, -folk klarer jo ikke å tilbakebetale studielånene sine, hevder hun.

Andreas avslutter med å si at det er veldig viktig at studentene kommer med saker som de vil at deres tillitsvalgte skal arbeide med. Han synes det er viktig å ha kommunikasjon med studentene.

Så får vi se da om vi studenter, som har valgt disse to til å representere oss, er fornøyd med innsatsen deres når neste år er gått?

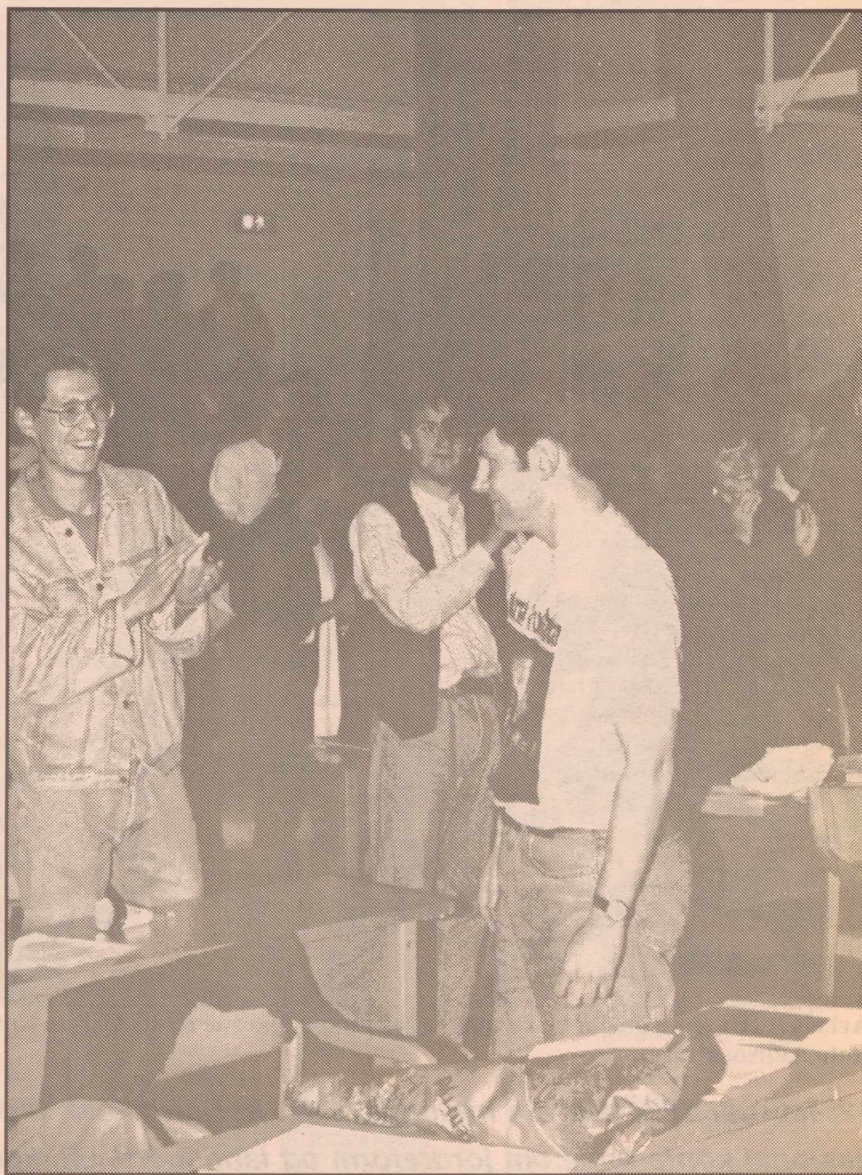
Det nye studentstyret

Disse ble valgt inn som faste medlemmer...

1. Cathrine Rebo, SSL
2. Elin Robøle, SSL
3. Frank T. Lindgren, TLS
4. Kenneth Lindberget, SSF
5. Lisa Amundsen, SSL
6. Hanne Bruun, TSL
7. Pål J. Skogholt, SSL
8. Jørgen Flint, SSL
9. Heidi Anita Hansen, SSF
10. Bodil Hansen, SSL

...Med de fire første varamedlemmene:

1. Martin Rasmussen, TSL
2. Inger Lise Eriksen, SSL
3. Håvard Hansen, SSL
4. Lise M. Olaussen, SSF

Nyvalgt leder Andreas Bakke mottar stående applaus fra Alltinget (foto: Kaja Baardsen).

Studenter hjelper studenter

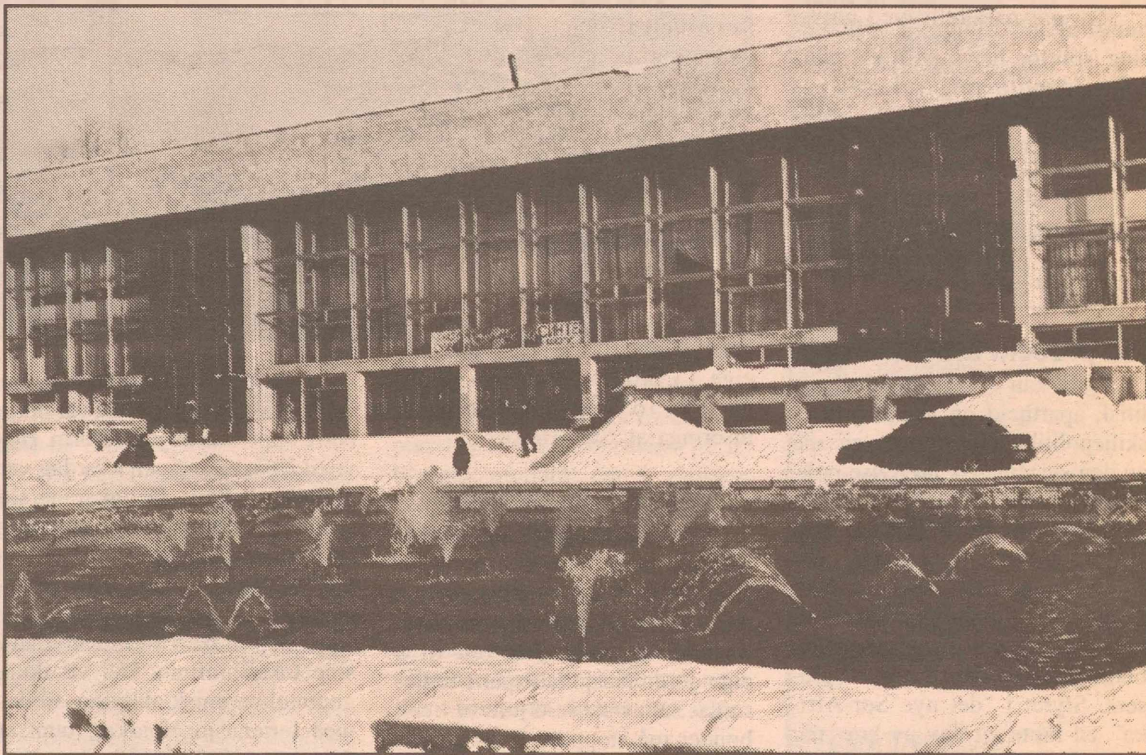
Denne uka blir en sending klær og skotøy fra Tromsø-studentene overlevert studenter ved Universitetet i Arkhangelsk.

U Kari Myklebost

Studentene i Tromsø ble med på "Aksjon Nabohjelp" i siste øyeblikk, og innsamlingsaksjonen varte bare en ukes tid. Derfor ble det ikke så store mengder, men klærne er av spesielt god kvalitet, ifølge Nord-Hålogaland bispedømme som er ansvarlig for aksjonen sammen med Kirkens Nødhjelp. I samarbeid med rektor og studentleder ved Universitetet i Arkhangelsk vil nabohjelpen bli fordelt til dem som trenger det mest. Særlig skal studenter med barn prioriteres.

Stipend følger ikke inflasjon

Studentene i Arkhangelsk sliter med at studiestipendet står på stedet hvil mens alle prisene stiger. De fleste klarer seg bra, og ingen sulter, men mange har dårlig råd til å kjøpe klær og annet materiell, og er takknemlige for et tilskudd.

Universitetet i Arkhangelsk (foto: Thomas Johansen).

Aksjon Nabohjelp går ut på å samle inn brukte klær og andre ting fra private over hele Nord-Norge. De som ønsker det, får navn og opplysninger om en spesiell familie som de kan hjelpe med en gave. Bare de spesielt vanskeligstilte blir prioritert. Nord-Hålogaland bispedømme betaler frakten og har representanter som er personlig tilstede under utdeling.

Under vårens aksjon har det blitt samlet inn klær til omtrent 5000 familier.

Byens billigste bilutleie

STUDENTER 10% RABATT

RENTA WRECK

Telefon 77 613777. Åpent 8.00 - 16.00

Community Land Conference i Sør-Afrika:

-Gi oss jorda vår attende!

Arbeidet er i gang med å betre tilhøva for innbyggjarane i Sør-Afrika. Kanskje kan vi sleppe situasjonar som denne i framtida? (foto AP/Nordlys)

12. februar 1994 var ein historisk dag i sør-afrikansk historie. For første gang vart det arrangert ein nasjonal konferanse om jordreform og landspørsmål, kor deltakarane var kvinner og menn som bur på landsbygda, som er landarbeidarar, leiararbeidarar og jordlause. Over 700 delegatar frå 353 bygder og landsbyer kom til City Hall i Bloemfontein, eit hus dei for fire år sidan ikkje hadde lov til å vere i.

Mykje har skjedd sidan februar 1990 då Mandela og andre politiske fangar slapp ut av fengsla og frigjeringsorganisasjonar og andre anti-apartheid-organisasjonar vart lovlege. Fire år med forhandlingar, framgong, tilbakeslag, splittog hersk-politikk, politisk vald, infiltrering og lovleg politisk verksemd. 26. - 28. april blei dei første frie valga arrangert. No kan alle vaksne i landet røyste på det partiet dei ønskjer - med atterhald for dei som ikkje tør røyste på grunn av vald og trussel om vald.

80 prosent arbeidsløyse

Snart kan vi seie farvel til politisk apartheid og lovfesta rase-skiljepolitikk, men konsekvensane av den systematisk urettvise politikken vil Sør-Afrika slite med i lang tid framover. FN reknar med at store delar av folket lever i absolutt fattigdom. Elleve millionar av dei 22 millionar med røysterett er analfabatar. I ein skilde svaret buområde er arbeidsløysa 80 prosent. Styret i "det nye Sør-Afrika" vil møte eit hav av krav når samlingsregjeringa blir innsatt i mai.

Jordreform

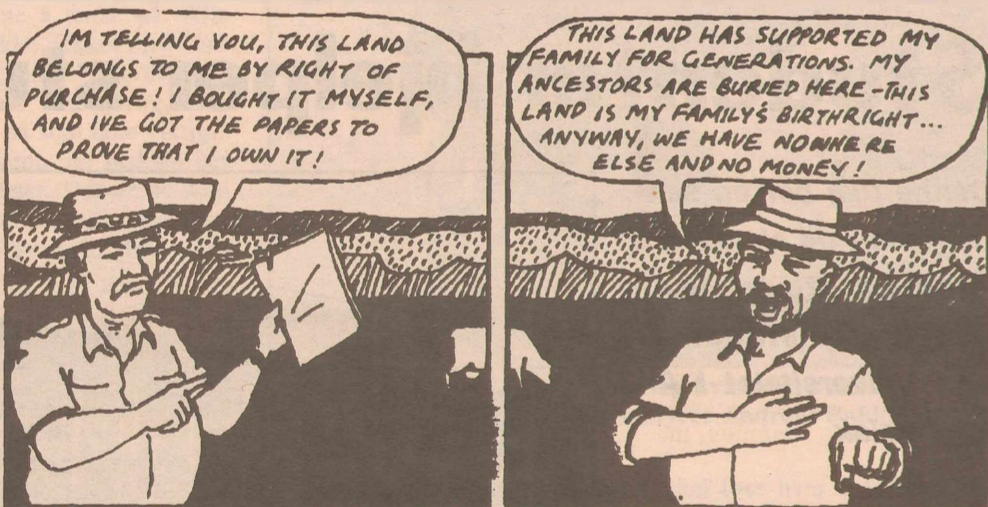
Eit av dei mange krava dreiar seg om jord. Kvem skal eie jorda? Kva skal ein gjere med krava frå dei som med makt vart flytta frå sine områder for at kvite storbønder skulle få meir jord? Skal berre jord eid av staten seljast eller fordelast til jordlause, eller skal ein ta jord frå jordeigarar som bur i utlandet og ikkje driv ho? Skal ein ekspropriere jord frå kvite eigarar? Kor langt attende i tid skal ein krevje kompensasjon for urett-

messig overtaking av jord? Skal ein gå attende til 1913 då Sør-Afrika vedtok ein lov som sa at det kvite mindretallet hadde rett på 87 prosent av jorda, medan den svarte majoriteten berre kunne eie 13 prosent? Skal ein gå attende til 1652 og starten på koloniseringa av Sør-Afrika?

Krav frå undertrykte

Konferansen kom med tildels radikale krav: Vi må ta utgangspunkt i 1652. Kvar bonde skal ha ein gard familien kan leve av. Kvinner og menn har rett til å eie jord. Nasjonalistparti-regjeringas sal av statseid jord til kvite bønder må stoppast. Landsbygda må utviklast med omsyn til utdanning, kommunikasjonar, tilgang på vatn og elektrisitet.

Community Land Conference i Bloemfontein 14. februar var den ansjonale oppfølginga av lokale og regionale konferansar. Folk frå heile Sør-Afrika kom samanfor å samordne krava og vedta korleis ein skal fremje krava for dei politiske partia. Nasjonalistpartiet kommenterte krava som urealistiske. ANC meiner ein må ta utgangspunkt i 1913, og viser til at omlag tre millionar svarte vart tvangsflytta berre mellom 1960 og 1982.

Lokaldemokrati

Deltakarane på møtet var ikkje berre opptekne av jordreform. Høve til å påverke eigen kvardag var eit sentralt krav. Deltakarane slo og fast at utdanning og opplæring er føresetnaden for ei rettviss utvikling. Folk vil lære å drive jorda i samsvar med økologiske prinsipp. Dei vil ha reell innverknad i sine lokalsamfunn. Dei vil ikkje godta økonomisk aktivitet, til dømes ferienasjonalparker, utan at dei som bur i områda har innverknad og høve til å nytte delar av fortienesta til beste for folk, dei vil si investeringar i til dømes skular, vatningsanlegg og sanitæranlegg.

Konferansen var i seg sjølv viktig i arbeidet med oppbygginga av eit lokaldemokrati. Dette arbeidet er heilt i startfasen, men utvikling er naudsynt om overgangen frå apartheid til demokrati skal lukkas. Apartheid-staten er i dag ein sær sentralistisk stat. Demokratiske strukturar må byggast frå botnen, og folk må få kunnskap om korleis demokrati

fungerer og kva som er ansvaret åt den ein skilde i lokalsamfunnet. Folk ventar seg mykje av "det nye Sør-Afrika", og presset på samlingsregjeringa vil vere enormt stort. Folk krev hus, utdanning, arbeid, jord og utjamning mellom folkegrupper med ein einaste gong. Arbeidet med desse krava vil ta tid, og vedtakne overgangsordningar og kan hende samlingsregjeringas struktur, kan gjere raske og omfemnande tiltak og endringar vanskeleg. Demokratiske strukturar i lokalsamfunna er ein føresetnad for at skuffelsen over manglande resultat ikkje skal få valdeleg utløp. Folk må ha fora kor dei kan kome med kritikk og framlegg, og vite at deira meining når fram til dei som er valde til å styre.

Artikkelen er skriven av Vibeke Johnsen frå "Studentene og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond" (SAIH). Ho er nyleg komen heim frå Sør-Afrika, der ho deltok på valet som FN-observatør.

Lånekassa vil senke renten

Styret i Statens Lånekasse har gått enstemmig inn for å senke renten på alle lån med 2 prosentpoeng til 6,5% fra 1.juli. Norsk Studentunion (NSU) krever at Stortinget følger opp forslaget i revidert budsjett. Dermed er det opp til Stortinget om de vil hjelpe de mange tilbakebetalerne opp fra den økonomiske hengemyra de befinner seg i eller ikke. Flere og flere blant oss klarer nemlig ikke å betale tilbake gjelda i tide. Pr.1.1.94 fikk hele 50 000 søkere sendt lånene sine til inkasso ettersom de ikke klarte å betale tilbake lånene.

Ifølge Per Helge Måseide, lederen i NSU, må Stortinget i første omgang følge opp Lånekassas vedtak ved å hjelpe folk med problemer i tilbakebetalingsfasen. Videre mener han det er behov for å revidere hele dagens tilbakebetalingsordning.

I tillegg til de mange som har problemer, er det også stadig flere som prøver å betale ned lånene sine så fort som mulig. Sammenlignet med første kvartal ifjor var det over dobbelt så mange som foretok ekstraordinære innbetalinger første kvartal i år. Alt for å komme fortere ut av kundeforholdet med banken som tilbyr de dårligste kundeforholdene på markedet.

Tall fra Lånekassa tyder også på en seksdobling av kunder som refinansierer lånene sine.

Enighet om Nord-Norgebanen

I en fellesuttalelse fra de politiske partiene i Troms, går de med bakgrunn i et enstemmig fylkesting inn for å be Stortinget om å fatte et positivt vedtak om Nord-Norgebanen. Dette ser de helst bør skje nå i mai.

I uttalelsen peker partiene (Ap, H, Kr.F., RV, SP, SV og V) på hvor viktig en mer effektiv transportåre gjennom Nord-Norge vil være både for næringslivet og sysselsettingen. Nøkkelord i den forbindelse er det økende Barentssamarbeidet, behovet for rask transport av ferskfiskprodukter til Sentral-Europa, samt at reiselivet her i nord vil bli styrket. I tillegg ser de på de miljømessige fordelene ved å videreføre jernbanen som et viktig argument for Nord-Norgebanen.

De politiske partiene viser dessuten til støtten de får både fra LO og NHO med hensyn til forlengelse av banen. De ser i første rekke nødvendigheten av å utbygge strekningen Narvik-Tromsø.

Først og fremst mener de, med hele landsdelen i ryggen, at Stortinget må bevilge 120 millioner kroner til å utarbeide hovedplanen for Nord-Norgebanen. Den stortingsmeldingen som nå foreligger mener de ikke er fullstendig, og ber dem revurdere det arbeide Tromskomiteen for jernbane og Landsdelsutvalget har gjort.

Hedensk opplevelse av en religiøs messe

Her i den katolske kirken er det liv; en nyfødt baby får pupp mens moren er konsentrert om bønningen, en kommende konfirmant snur seg nysgjerrig mot uvante lyder, en gammel mann er helt inne i sin egen verden, en student med ring i nesen og grønsj-klær følger nærmest pliktoppfyllende med. Mennesker fra flere forskjellige generasjoner er samlet til messe.

Selv føler jeg meg litt brydd. Egentlig hører ikke jeg til her. Jeg er ikke døpt, ikke konfirmert, står ikke i statskirka, og har aldri trodd på Gud eller himmelen. Det føles som om jeg har stampet mine hedenske føtter inn på et forbudt territorium. Men er det ikke slik at Gud tilgir og godtar? Jeg slår meg til ro med det, og bestemmer meg derfor for å bli her.

Nydelig salmesang

Det er første gang i mitt liv at jeg deltar i noe religiøst. Jeg befinner meg på kveldsmesse. Den blir arrangert hver første onsdag i måneden, av Tromsø Bymisjon og Tromsø Kristelige Studentlag. Det er de to menighetene som samarbeider om disse messene som henvender seg til flere enn de tradisjonelle kirkegjengerne. Messen er ikke en vanlig gudstjeneste. Den inneholder ingen trosbekjennelse, og heller ingen preken. Prestene er friere i sine valg av tekster, og messen er kunstnerisk lagt opp.

Kveldsmessen begynner. Alle reiser seg og begynner å synge en salme. Jeg reiser meg sammen med de andre, men lar være å synge. Dette er så nytt for meg, jeg klarer ikke gjøre annet enn å la blikket vandre rundt i kirka. Som den ateist jeg er, skjønner jeg ingenting av symboler og skrifter på vegger og i tak. Men jeg forstår såpass mye at utsmykningen er enkel og fin.

Salmesangen når meg, og jeg blir overrasket over hvor nydelig det synges. Alle blir revet med og synger av full hals, de vugger i takt med musikken, og noen lukker øynene og lever seg helt inn i sin egen verden. En verden hvor bare deres egne tanker, Gud og sangen hører hjemme. En verden som jeg ikke kjenner til.

Tankevandring

Presten leser deretter opp en liturgi, og så kommer et nytt musikalsk innslag. Fløytespillet fyl-

Katolsk messe - stemning, meditasjon, glede og tanker.

ler hele kirken, og de som måtte føle tomhet, kan neppe gjøre det her. Igjen er alle og en hver konsentrert om musikken, og de fleste går helt inn i seg selv. Blikket mitt stopper på ei kvinne. Jeg ser forandringen hun gjennomgår - ansiktsuttrykket hennes skifter fra passivt og uttrykksløst, til alvorlig, nesten sorgfullt. Det er som om nettet av hennes tanker ligger utenpå henne. Til og med mine egne tanker begynner å flyte avgårde, og jeg må hente dem inn igjen for i det hele tatt å konsentrere meg om det jeg skal.

Meditasjon

Så er det tid for tenning av stearinlys. De som vil, går stille

frem og tenner et lys. Jeg får øye på ei dypt alvorlig jente, som går tilbake til plassen sin og kneler og ber lenge og vel. Hun får min hele og fulle respekt.

Når alle lysene er tent danner de sin egen lille skinnende verden, som omkranser korset i midten. Jeg har alltid tenkt at religioner har skapt mye elendighet her i verden, men de må også ha forent folk om en felles glede, håp og følelser?

Det mest spesielle med hele kveldsmessen er at en skuespiller fra Hålogaland Teater leser en tekst for menigheten. Det hele - menneskene, stearinlysene og fortellingen - danner en eventyrlig ramme. Jeg føler litt frykt for

stemningen i kirken - en stemning fylt med ære, respekt og harmoni - for og til Gud, kirken og presten. Og til tross for mitt standpunkt, som ikke kan rokkes på, så blir jeg motivert for å gå flere ganger til denne kveldsmessen. Det var en opplevelse. Jeg tør påstå at messen kan sammenlignes med meditasjon; man finner roen, lever seg totalt inn i seg selv, og man blir glad og lettet av å være der. Dette er absolutt noe for alle - uansett religiøst syn, alder og status.

U Lena S. Glosemeyer og Rachel Andersen (foto)

Biblioteks- utdanning ved UiTø

På styremøtet 21.4 gikk Universitetsstyret inn for å opprette -biblioteks- og informasjonsfaglig utdanning ved Universitetet i Tromsø. Begrunnelsen for å etablere et slikt studium er hovedsak at man mangler fagfolk med bibliotekfaglig bakgrunn, særlig i Nord-Norge. Styret vedtok vi-

dere at studiet ikke kan komme igang før man får tak i kvalifiserte lærere til ett professorat og to amanuensis stillinger, noe som kan vise seg å bli et problem. UiTø satser derfor på et nært samarbeid med Norsk Forskningsråd for å utvikle et rekrutteringssamarbeid for biblioteksforskning.

Studiet skal bygges opp etter vanlig modell, og vil være et alternativ til profesjonsstudiet i Oslo. I utgangspunktet satses det på undervisning på cand.mag. og hovedfagsnivå.

STUDENT RADIOEN FM 105.6

Mandag

- 07.30 **Morrakvitter**
Tromsø i dag. Nyhetsmagasin
- 08.00 **Morrakvitter forts.** Reportasjer, aktuelle innslag og musikk
- 09.15 **Mandagssporten**
- 10.10 **Musikkmaksimum**
- 11.05 **Musikkspesial**
Tropical extravaganza
- 15.00 **God ettermiddag Tromsø**
med nyheter og reportasjer
- 17.30 **Ukas nye plater**
- 18.30 **Tromsø-toppen**
- 19.30 **Film-musikk: "Aldri Land"**
- 21.30 **Radiobingo**
i samarbeid med Ramfjord UIL

Tirsdag

- 07.30 **Morrakvitter**
Tromsø i dag. Nyhetsmagasin
- 08.00 **Morrakvitter forts.** Reportasjer, aktuelle innslag og musikk
- 09.00 **Tirsdagportrettet**
Uformell portrettserie
- 11.05 **Musikkspesial: Ukas nye plater**
- 15.00 **God ettermiddag Tromsø**
med nyheter og reportasjer
- 22.00 **Jazzforum** med Tom Jensen og Alexander Theodorsen
- 23.00 **Elvisradioen**

Onsdag

- 07.30 **Morrakvitter**
Tromsø i dag. Nyhetsmagasin
- 08.00 **Morrakvitter forts.** Reportasjer, aktuelle innslag og musikk
- 09.00 **Balsamerte 80-bær** Skrått tilbakeblikk på 80-tallets slagere
- 10.05 **Musikkspesial: Elvisradio**
- 11.05 **Filmhalvtime: "Aldri Land"**
- 15.00 **God ettermiddag Tromsø**
med nyheter og reportasjer
- 21.30 **Studenthjørnet**
- 22.30 **Krimskrams**

Torsdag

- 07.30 **Morrakvitter**
Tromsø i dag. Nyhetsmagasin
- 08.00 **Morrakvitter forts.** Reportasjer, aktuelle innslag og musikk
- 09.00 **Tema torsdag** Et tema til debatt innenfor nyheter, kultur, politikk etc.
- 10.05 **Studenthjørnet**
- 11.05 **Glam slam** (repr.)
- 15.00 **God ettermiddag Tromsø**
- 21.30 **Glam slam**
Prince program
- 22.00 **Kinosyndromet**
- 23.00 **Tropical Ekstravaganza**
ved Bob Benoni
- 24.00 **Nattsending** til 02.00

Fredag

- 07.30 **Morrakvitter**
Tromsø i dag. Nyhetsmagasin
- 08.00 **Morrakvitter forts.**
Reportasjer, aktuell musikk
- 09.00 **Tromsø-HELGA**
Oversikt over helgas arr. i Tromsø, med gjester og grei musikk
- 10.05 **Kinosyndromet**
- 11.05 **Musikkspesial: Jazzforum**
- 15.00 **God ettermiddag Tromsø**
- 20.00 **Beatservice**
Rytmisk og syntetisk

Lørdag

- 13.30 **Kultur på tvers** Kulturmagasin med reportasjer fra byens kulturliv
- 15.00 **Klassiske Toner**
- 16.30 **Elektrisk Café**
Techno og undorummelig dansemusikk
- 17.30 **Blaes- og Rockalliansen**

Søndag

- 10.30 **Søndags-frokost**
- 11.15 **Populærtvitenskapelig magasin**
ved Hege Næss Ruschke
- 12.00 **Klassiske toner**
- 13.00 **Elvis-radioen**
- 14.00 **Musikkmaksimum**
- 16.00 **Tromsøtoppen**
ved Geir H. Jæger
- 17.00 **Bleep-Culture**
ved Geir Jensen

STUDENT RADIOEN FM 105.6

- En god bok er en oase for hodet.....

Det koster ingenting å spesialbestille bøker.

Vi skaffer deg en emneoversikt.

Vi har 30.000 registrerte bøker/varer i vår datamaskin.

Utsolgte bøker kan vi søke etter hos 130 andre Libris-bokhandlere.

Libris-kjeden gir ut eget bokmagasin som er gratis.

Vi er "On line" med norske forlag.

Alle pensumbøkene til Helsefaghøgskolen.

Centrum * Libris
Bok og Papirhandelen i Sjøgata

*Med hilsen
Per Hugo Johansen*

Treff-stedet

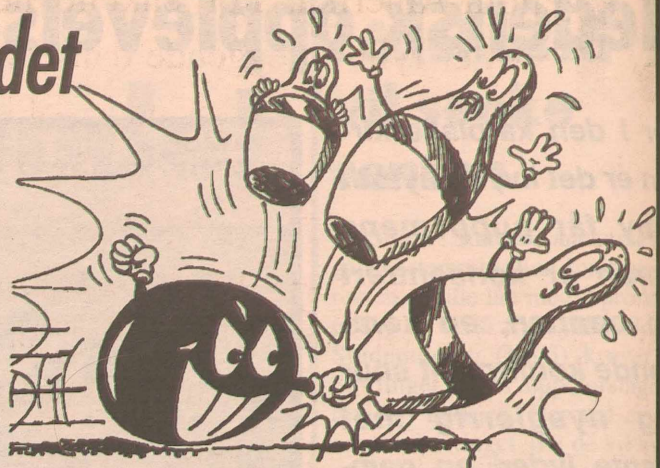
Åpningstider:

Mand-torsd 10-24

Fred-lørd 10-02

Søndag 12-24

Telefon 776 76200

Velkommen til Bowling & Squash i Polarsenteret!

STUDENTDAG ONSDAGER 10-17:

Bowling: Kun kr. 12 pr. serie

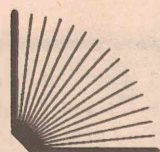
Squash: Kun kr. 25 pr. 1/2 time pr. bane

Husk studentpriser hverdager fra 10-18 og 22-24 og hele lørdag og søndag

BILJARD - FLIPPER - AIR-HOCKEY

- VISSTE DU

- AT VI FORETAR 22.000 BOKBESTILLINGER I ÅRET?
- AT VI REGISTRERER OG MOTTAR CA. 6000 NYE TITLER HVERT ÅR?
- AT VI HAR REGISTRERT OVER 26.000 TITLER SOM HAR VÆRT INNOM BOKHANDELEN I LØPET AV DE SISTE FIRE ÅRENE?
- AT VÅRE KATALOGER PÅ CD-ROM GIR OSS OPPDATERT INFORMASJON OM HVILKE ENGELSKSPRÅKLIGE TITLER SOM KAN SKAFFES?
- AT FORLAGSSENTRALENS DATABASE GIR OSS OPPDATERT INFORMASJON OM DE ALLER FLESTE NORSKE TITLER?
- AT VI KAN HJELPE DEG MED EMNESØK PÅ NORSK OG ENGELSK?
- AT DET IKKE KOSTER NOE EKSTRA Å FÅ BØKER SPESIALBESTILT?

AKADEMISK KVARTER

B O K H A N D L E R E

Hovedgården, Universitetet i Tromsø, 9005 Tromsø. Tlf: 776-44920

Mellom-Amerika. For enkelte hete, hektiske netter fylt av eggende danserytmer, fest og farger, dager med sviende sol og lange sies- taer, eksotisk mat med chili som brenner i halsen, etterfulgt av en svalende michelada, lyst øl blandet med sitron og salt. For andre netter med mareritt og iskald angst, morgener fylt med mørk frykt for hvilke offer den gryende dagen vil kreve, dager i konstant redsel for makthavernes fysiske og psykiske terror. Men også sine og opprørstrang, provosert fram av år med undertryk-

king og urettferdig behandlig.

På de følgende sidene bringer vi et knippe med inntrykk fra ulike deler av Mellom-Amerika. Vi har tatt for oss **Cuba**, som fortsatt holder på sin kommunistiske ideologi, **Mexico**, som nå er på vei inn i et omfattende økonomisk samarbeid med sine naboer i nord, USA og Canada, men som fortsatt kjemper for å beholde sin egenart, og **Guatemala**, et lite og forholdsvis tilbakestående land, hvor indiansk kultur enda lever, trass i årelang diskriminering.

Levende legender og TAPTE ILLUSJONER

Aztekerindianernes solkalender er mer enn bare ei systematisering av dager og år. Den gir også ei forklaring av de mytene og religiøse oppfatningene som indianerne la til grunn for sin tilværelse; for kosmos' oppstandelse og menneskehetens tilblivelse.

Aztekerkalenderen, eller Cuauhxicalli som indianerne selv kaller den, ble i utgangspunktet dedisert til solguden Tonatiuh, og det er hans ansikt som er avbildet midt på steinen. Aztekerindianerne tilba sola, og solguden var deres viktigste guddom. Han var himmelens herre, og i sagnet om ham heter det at "alle daglige og periodiske hendelser dreier seg rundt ham". Tonatiuh var av både mytisk og astronomisk karakter, han ble regnet for å være både det åndelige og det fysiske opphavet til alt livet på jorda. Håret hans er gyldent som stjernenes lys og ansiktet er fullt av rynker -et tegn på modenhet og høy alder. Tungen hans stikker ut, noe som viser solgudens behov for stadig å bli matet med blod og menneskehjarter. Uten dette kunne ikke solguden opprettholde kosmos. Mellom klørne holder han et menneskehjerte. Det var også med disse klørne at solguden holdt seg fast i universet, og på den måten holdt det samlet.

Sol- g u d e n omkranses av fire likestilte guddommer som representerer hver sin tidsepoke i menneskehetens historie. Øverst til høyre finner vi Ocoatonatiuh, Jaguarguden. Han står som symbol for den første kosmiske epoken, da de gudeskapte gigantene levde. Aztekerne mente at dette var en

slags forgjengere for menneskene, som skal ha levd i huler. De dyrket ikke jorda, og levde derfor av ville frukter og røtter. I følge sagnet ble gigantene angre-

pet og utryddet av jaguarer. Aztekerne bygde sannsynligvis dette sagnet på grunn av enorme men-

bort av vindene. Slik forklarte man i ettertid den påfallende likheten mellom mennesker og aper som førte til konklusjonen om slektskap.

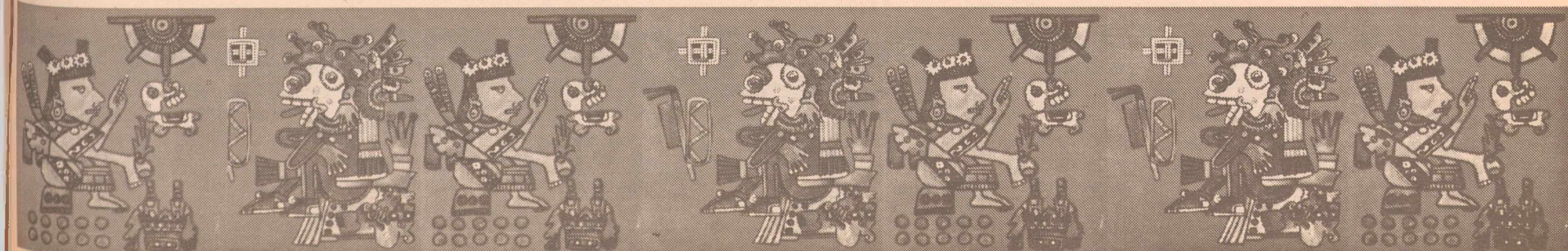
Den tredje epoken (nederst til venstre) var ildregnets tid. Gudene Quiautonatiuh sendte et regn av lava og ild over menneskene, som denne gangen ble omgjort til fugler og reddet seg unna katastrofen ved å fly over flammene. Dette sagnet bygde aztekerne på grunn av funn av hytter og mennesker under lag av lava og aske.

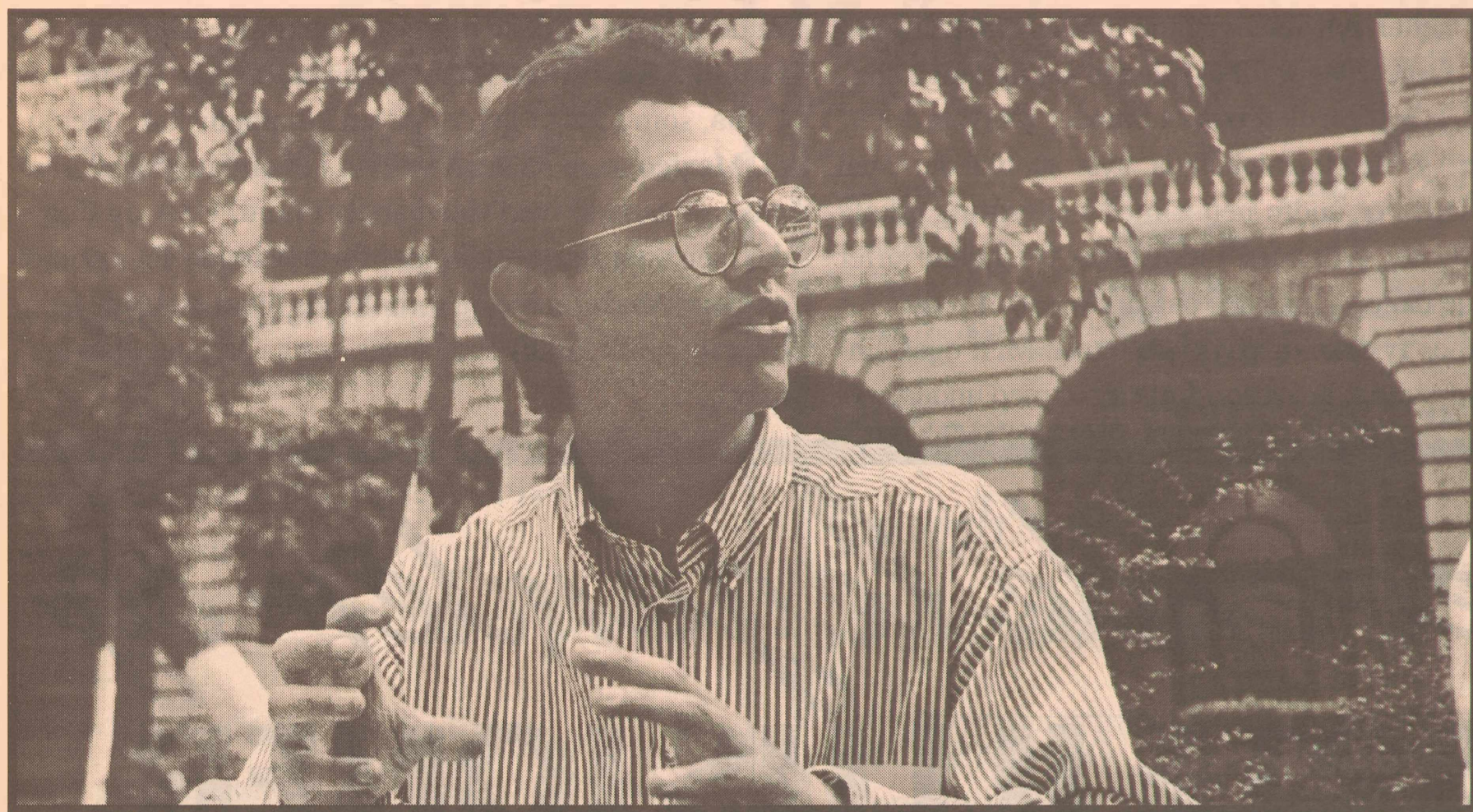
Den fjerde og siste epoken tilhørte Vannguden Atonatiuh. Dette var de store flodbølgenes tid, da alt ble ødelagt av orkaner og piskende regn. Menneskene flyktet opp på de høyeste fjelltoppene, og her ble de omgjort til fisker. Dette sagnet ble basert på funn av fiskefossiler og marin fauna på toppen av fjellene.

Nederst midt på solkalenderen finner vi i profil til høyre Solguden, og til venstre Nattguden Xiuhtecutli. Disse to lå i evig strid med hverandre om herredømmet over kosmos. Nattgudens ansikt er halvveis dekket av et slør, et symbol på nattemørket. Tungen stikker ut og er rettet mot Solguden. Dette var Xiuhtecutlis sterkeste våpen i kampen for evig natt. Solgudens irritasjon over den daglige striden kommer til uttrykk gjennom en røykstråle som han slipper ut gjennom munnen. Indianerne mente at striden mellom de to gudene var grunnen til skiftet mellom natt og dag.

neskeskjel- etter. Øverst til venstre finner vi den andre epoken som symboliseres av Ehecatonatiuh, Vindguden. Under ham ble store mengder mennesker drept av sterke vinder. De gjenværende ble omgjort til aper, sånn at de skulle kunne klynge seg fast til trærne og unngå å bli feid

U Kari Myklebost

Mexikana-
ren Rodri-
go Balle-
steros-
Cruz er
positivt
instilt til
mexikansk
NAFTA-
medlem-
skap. Han
samanlik-
nar NAF-
TA og EU,
men han
fekk aldri
sjansen til
å si si
mening i
ei folkeav-
stemming

Ny **HANDELSBLOKK** tek form

Etter at Nord-Amerikas frihandelsavtale blei inngått 1. januar i år skal alle hinder for fri utøving av handel som tollavgifter og kvotereguleringar mellom dei tre landa avviklast over ein periode på 15 år.

Meksikanaren Rodrigo Balasteros-Cruz jobbar i det meksikanske utdanningsdepartementet. Han har studert eitt år ved Norsk Handelshøyskole i Oslo, og meiner at NAFTA-avtalen først og fremst bare bekrefter handel med USA som har foregått lenge. Han er positiv til avtalen fordi den sett reglar for handelen og dermed ikkje tillèt USA å dominere den meksikanske økonomien i like sterk grad som før, no vil i allefall dominansen vere avgrensa av visse reglar. I tillegg håper han at dei illegale amerikanske produkta som tidlegare blei solgt på svartebørsen i Mexico no skal komme under staten sin kontroll. Rodrigo og andre som jobbar for regjeringa meiner at NAFTA fører til ei opning av den meksikanske økonomien, noko som gir nye moglegheiter for økonomisk vekst i Mexico.

Nye marknader for USA

Bakgrunnen for denne avtalen er den økonomiske veksten i Japan og Europa og USAs trong til å konkurrere med desse økonomiske maktene. I og med at Europa no går saman og skal skape ein indre mark-

Mexico med i NAFTA

N^{AF}_{TA}
(North American Free Trade Agreement) er det amerikanske kontinentet sitt svar på den Europeiske Union.

Saman har Mexico, Canada og USA skapt den største marknaden i verda med omtrent 362 millionar menneske.

nad, er ikkje desse landa lenger ein like sikker handelspartner for USA. Dette har ført til at USA har sett seg om etter nye marknader, og opna auga for Latin-Amerika. I første omgang har USA og Cana-

da innlemma Mexico i den frihandelsavtalen dei har hatt sia 1989, men målet er også å kunne handle meir med dei andre landa i Latin-Amerika. Foreløpig er dei viktigaste varene til kvart av desse landa, som meksikansk olje og amerikansk appelsinjus, fortsatt underlagt tolltariffar. For å bøte på dei økonomiske forskjellane mellom Mexico og dei nordamerikanske landa skal USA i første omgang fjerne tolltariffane på 80% av eksportprodukta sine og Mexico på 40%. Tida vil vise om dette kan føre til større balanse innad i NAFTA.

Ein fjerdedel på gata

Den meksikanske regjeringa håper på at avtalen skal føre til meir velstand, betre kjøpekraft, større fridom og føre landet eit steg nærmare dei rike slik at dei kan ta opp kampen med fattigdommen. I Mexico har det dei siste åra vore gjennomført ei rekkje økonomiske reformer, mellom anna har dei opna landet for økonomiske investeringar frå utlandet. I dag er 75% av den tidlegare offentlige sektoren som firma og bankar solgt til den private marknaden. Dette har ført til at 10 milliardar er investert i Mexico sia 1988. Regjeringa har omsider klart å få nedgang i inflasjonen og eit nasjonalbudsjett utan underskot. Men alt er ikkje bare fryd og gammen; utlandsgjelda aukar, realløna synk og den økonomiske veksten minkar. Bare i hovudstaden bur offisielt

14 millionar menneske i fattigdom, i tillegg til at ein fjerdedel av befolkninga i landet jobbar på gata med å selje tyggegummi, pusse bilvindauge eller sprute flammur.

Arbeidskraft ut av landet

Bare 10% av befolkninga har teknisk utdanning, og mange fryktar at desse vil pakke kofferten og flytte til USA no når handelsavtalen trer i kraft. Igjen står den billige ufaglærte arbeidskrafta som muligens må begynne å produsere meir for å trekkje til seg amerikansk industri. Amerikanske arbeidarar fryktar dette vil føre til tap av arbeidsplassar og at amerikanske lønningar blir pressa ned. I jordbruket blir alle subsidiar fjerna og dei meksikanske bøndene er redd for den harde konkurransen frå dei store amerikanske kornprodusentane. I Chiapas har det vore opprør fordi den tidlegare «ejidos», fellesjorda på landsbygda, blir delt opp og solgt til privatpersonar. Dette strid i mot årelange indianske tradisjonar kor tankeganger er at jorda eig menneska som dyrkar den og ikkje motsett.

Argumenterer frå hjartet

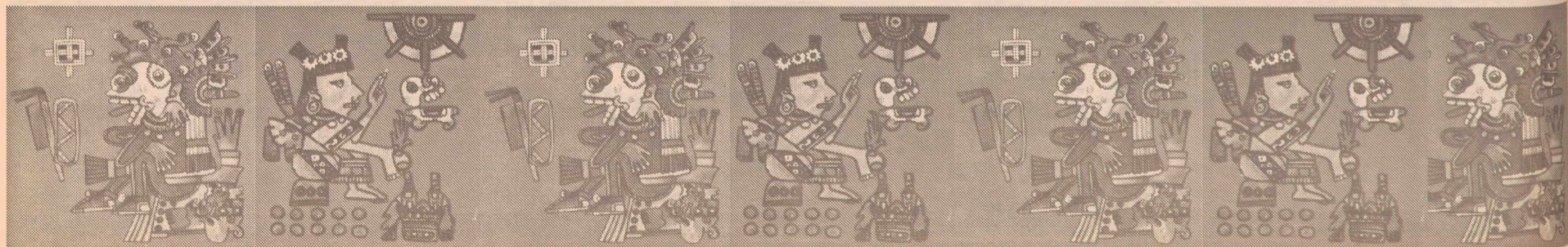
Rodrigo meiner meksikanarane og nordmenn har mye til felles i deira forhold til henholdsvis NAFTA og EU. Begge landa har mange historiske opplevingar som skaper eit sterkt samhald og nasjonalkjensle. Dette gjør at det ideologisk sett er motstand i be-

folkningane mot å bli med i frihandelssoner i frykt for å miste noko av den nasjonale suverenitet. På grunn av denne sterke nasjonalkjensla er Rodrigo ikkje redd for at den meksikanske kultur skal bukke under for amerikansk kultur - på McDonalds' Mexico får ein sjølv sagt chili. Både Mexico og Noreg har også ein del subsidierte næringar som folk har drive med i mange generasjonar og som er like mye til for å bevare tradisjonar som for å ha eit levebrød. Alt dette gjør at nordmenn og meksikanarar er sterkt påverka av kjensler i spørsmål om avtalar med andre land og Rodrigo meiner dei snakkar meir utifrå hjartet enn frå hodet.

Udemokratisk avgjøring

Men meksikanarar flest har stort sett ikkje hatt noko innvernanad på avtalen. I Mexico var det bare regjeringa som tok avgjøringa, NAFTA-avtalen blei verken drøfta med andre politiske parti eller nasjonalforsamlinga. Og undersøkingar viser at folk flest veit lite og ingenting om den. PRD, det partiet som står i opposisjon til regjeringspartiet PRI, ønska folkeavstemming om avtalen, men det blei det ingenting av. Her lèt Noreg seg heldigvis ikkje samanlikne ettersom vi skal ha folkeavstemming om EU-medlemskapet i november.

U Lisa-Therese Amundsen og Kari Myklebost (folke)

Et gryende DEMOKRATI?

Frihetsrus og glødende optimisme når det gjelder framtida, blanda med en viss skepsis til de sittende makt-haverne. Slik karakteriserer Pål Ertsås og Aslak Eriksrud stemninga blant folk i El Salvador etter at landet har gjennomført sitt første frie valg. -En unik sjanse til å se hvordan et demokrati tar form -fra innsida, sier de om sin rolle som valgobservatører.

Pål Ertsås (t.v.) og Aslak Eriksrud (t.h.) har gjennom aksjonen "Nytt håp for El Salvador" vært valgoppsettører i El Salvador. Her er de sammen med den tidligere geriljaorganisasjonen FMLN's presidentkandidat, Ruben Zamora.

Valg i El Salvador

Pål Ertsås og Aslak Eriksrud har til daglig sitt virke i AUF, men de siste månedene har de jobbet med et prosjekt som heter "Nytt håp for El Salvador". Det var gjennom dette prosjektet at de fikk tilbud om å reise til El Salvador og delta på valget som observatører. Prosjektet har fått tildelt en million kroner fra Utenriksdepartementet, penger som ifølge prosjektbeskrivelsen skal gå til valgopplæring for befolkninga i El Salvador. -Vi kom til El Salvador da valgkampen slutta, forteller Pål Ertsås. -Først ble vi sendt på et forberedelseskurs hvor vi fikk ei innføring i hva vår oppgave som observatører bestod i, og hvordan vi skulle forholde oss hvis vi for eksempel oppdaga valgfusk.

Fred etter 12 år

Tradisjonelt har makta i El Salvador ligget hos de militære og en liten rik overklasse. Disse har holdt kontrollen i landet blant annet gjennom ekstrem vold og terror. De siste 15 årene er 75 tusen menneskeliv gått tapt som

en følge av borgerkrigen. Frie valg og demokratiske styringsformer har vært sjelden vare. I 1992 ble det inngått en fredsavtale mellom de militære og den folkelige motstandsbevegelsen, representert ved geriljabevegelsen FMLN. Fredsavtalen går i hovedsak ut på å få slutt på den ekstreme volden, blant annet gjennom omdanning av hæren og politiet, opprydding i rettssystemet og omfordeling av jorda. Jordreformen har vært en av hjerteresakene til FMLN, i og med at dette er en av nøklene til å sikre ei sosial utjevning i landet.

Redde for å stemme

De to hovedmotstanderne i valgkampen var Arena - et ultra høyreorientert parti, og FMLN, geriljahæren som etter fredsavtalen for vel to år siden ble anerkjent som et lovlig politisk parti. Dette er i dag ei sammenslutning av sosialdemokrater og kommunister som har forholdsvis stor oppslutning, først og fremst blant bøndene og landsbybefolkninga. På landsbasis lå valgdeltakelsen

på rundt 40 prosent. Ikke akkurat noe imponerende tall, men Pål mener at prosenten har tre hovedårsaker: - For det første sitter redselen fra den tolv år lange borgerkrigen ennå igjen i folk. Mange assosierer politikk og den makt-kampen som foregår på toppen med krig, og de vil derfor helst slippe å ha noe som helst med valget å gjøre. Også uvitenhet hindrer folk i å bruke sin rett til å stemme - mange vet rett og slett ikke hvordan de skal gjøre det rent praktisk. En tredje faktor er problemer med registrering. På landsbygda er det mange som mangler fødselsattest, og uten den har de ikke lov til å stemme.

Organisert valgfusk

Selv om dette var et såkalt "fritt" og demokratisk valg er det ikke tvil om at det foregikk mye rart i valglokalene. Pål kan for eksempel fortelle at Arena - det partiet som til slutt gikk av med seieren - drev med merking av stemmesedler ved hjelp av et armbånd med en stift under håndledet. Alle disse stemmesedlene ble

regnet for ugyldige i og med at de var merka. Selv om det ble oppklart i ettertid hva Arena hadde drevet med, har det ennå ikke kommet noen reell reaksjon på valgfusket. - Også andre former for fusk ble tatt i bruk. For eksempel "forsvant" plutselig 600 tusen stemmesedler. Disse ble etterhvert funnet igjen, fordelt på ulike urner - og alle sammen var Arena-stemmer. Det paradoksale er at Arena - som kontrollerer omtrent alt av media i landet - gjennom en storstilt valgkampanje har klart å framstille seg selv som "folkets frelser", på tross av at de slett ikke er noe folkeparti, men tvert imot et eliteparti, sier Pål. Han kan også fortelle om mer indirekte former for fusk: -Ute på landsbygda var de fleste avhengig av offentlig transport for å komme seg til valglokalet. Merkelig nok brøt hele det offentlige transportnettet sammen på valgdagen, og folk ble stående å vente langs veiene i steikende varme, mange uten mat og vann. Disse ble "reddet" av Arenas valgbusser, som plukket dem opp, ga dem

mat og kjørte dem til valglokalet -samtidig som de foret dem med kampanjebrosjyrer. Det er klart at dette gir seg utslag i folks stemmegiving, sier Pål.

Demokratiet på vei

Allikevel: Det som gjorde sterkest inntrykk på de to norske studentene var frihetsrusen og den ukuelige optimisme som hersket blant folk. -Vi så mennesker som sto i opptil åtte timer i kø i steikende sol for å få avgitt sin stemme. Det er tydelig at folk føler at noe er i ferd med å skje, at demokratiet er på vei, sier han. -Det viktigste er at den folkelige representasjonen har blitt betraktelig bedre etter at FMLN har fått inn en god del representanter i folkeforsamlinga. Dermed har grasrota i El Salvador fått en konkret plattform å bygge videre på. Alt i alt tror jeg valget har vært klart positivt for fredsprosessen, avslutter Pål Ertsås.

U Kari Myklebost

Er USAs blokkade i ferd med å knekke Cubas økonomi? Står Castros styr for fall? Er cubanerne et kuet folk underlagt streng sensur på alt de kan si og gjøre? Hvordan er egentlig situasjonen i verdens eneste gjenlevende leninistiske stat? Er kommunismen døende også her?

Cuba

-anner

En cubansk familielege må være tilgjengelig 24 timer i døgnet. Likevel tjener hun bare 250 pesos i måneden - som tilsvarer 2.50 USD på svartebørsen.

Med disse spørsmålene i bakhodet og shorts i ryggsekken dro vi - en gjeng medisinstudenter fra UiTø - avgårde for å oppleve dette vakre latinamerikanske, kommunistiske, rare landet. Cuba er ikke bare kommunisme. Tvert imot - Cuba er først og fremst Latin-Amerika. Med salsarytmer under palmer som vaier i behagelig sommerbris, med vakre blomstertrær langs veiene som bare finnes som potteplanter her hjemme. Man kan ikke unngå å bli tatt av den «feelingen» som bare Cuba kan gi. De som forbinder kommunisme

som noe grått noe, bør dra til Cuba.

De fleste bygningene i Havana er gamle hverdags hus fra spansketida - om enn litt loslitte. Tilsynelatende er ikke en eneste bygning blitt malt siden revolusjonen. Det er tydelig at vedlikehold ikke er særlig høyt prioritert.

Gule menn

Men highways er det nok av. De er også i god stand. Det er bare nesten ikke biler på dem. Den økonomiske krisa på Cuba har rammet transport og energi-

forsyning hardest. Nå må Cuba kjøpe olje på verdensmarkedet - for dollar - og det blir for dyrt for dem. De har måttet kutte drastisk ned på forbruket - fra 10 millioner tonn til 3-4 millioner tonn årlig.

Sykkel er det nyeste transportmiddelet på Cuba. Alle sykler. For få år siden var det like naturlig for en cubaner å ta buss eller bil som det er for oss her i Norge. Nå finnes det rett og slett ikke bensin lenger, så da må man finne andre ting. Og cubanerne er oppfinnsomme. De har laget et meget effektivt haikesystem. Menn i gule uniformer står ved viktige knutepunkt og dirigerer folk inn og ut av biler med ledig plass. Skal man noe sted, er det vare å stille seg bak en av de «gule menn». Men det gjelder å smøre seg med tålmodighet. Det er milølange køer. Vi prøvde oss likevel. Det er ikke uvanlig å måtte vente i to timer, fikk vi vite. Men vi var heldige - etter et kvarter satt vi og humpa på et lasteplan. Det som for få år siden var en omdiskutert ungdomsaktivitet er nå blitt en helt naturlig reisemåte.

Spesialperioden

Helt fram til 1990 var Sovjet og Øst-Europa Cubas viktigste handelspartnere. Som medlem i handelsorganisasjonen COMECON skulle Cuba produsere sukker, appelsiner og kaffe, og mota alle andre varer fra de andre COMECON-landene. På denne måten gjorde Cuba seg helt av-

hengig av dette samarbeidet, og spesielt var de avhengig av billig olje fra Sovjet.

Da kommunismen falt i Øst-Europa og Sovjet gikk i oppløsning, stoppet alle leveransene derfra øyeblikkelig. Cuba hadde på dette tidspunktet nesten ingen handel med utlandet, og det ble kastet ut i en dyp økonomisk krise, som cubanerne sjøl kaller «spesialperioden».

USA har boikottet Cuba helt siden de gjennomførte sin kommunistiske revolusjon i 1959. Den ble intensivert høsten 1992 til tross for at den ble fordømt av FN. Nå omfatter boikotten ikke bare Cuba, men også alle land som handler med Cuba. Valget blir ikke så vanskelig for Cubas fattige naboland, når de må velge mellom å handle med Cuba eller USA.

Spesialperioden affiserer ikke bare transport. Det er stor varemangel, og mat, klær og strøm er rasjonert. Strømmen slås av i flere timer hver dag, og i jordbruket står traktorene stille på grunn av bensinmangel.

Helse og utdanning har alltid vært høyt prioritert, og til tross for blokkaden opprettholder de standarden. På disse områdene er de på linje med vår del av verden. Landet har et imponerende antall leger, barnedødeligheten er omtrent som i Norge, alle har krav på 12 års skolegang og mange har universitetsutdanning. De andre latinamerikanske landene sliter med problemer som høy barnedødelighet,

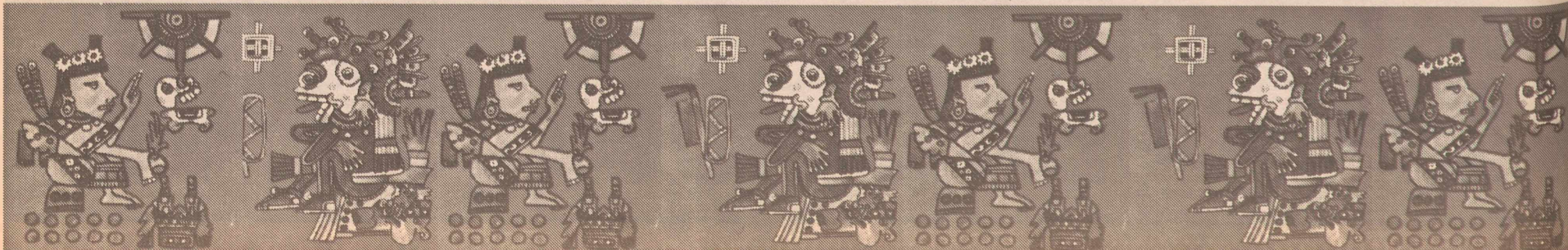
analfabetisme og lav levealder. Slike problemer er helt fraværende på Cuba.

Like bra som strikk

En cubansk familie lever ikke i overflod. De har en helt annen materiell levestandard enn vi. Penner er det mangel på for tiden, og cubanerne passer på å ikke spise blyanten for mye. Gummistrikk er også mangelvare. Men nok kondomer har regjeringen prioritert - og de fungerer like bra som strikk. På Cuba lærer man seg å bruke det som finnes.

De har ikke mye - men det de har, deler de likt. Arbeid skole, helsetjenester og sin sosiale trygghet tar cubanerne som en selvfølge, og de lener seg rolig tilbake og ser på TV om kvelden - når strømmen er på, da. Om trent daglig sender cubansk statlig TV amerikanske filmer, dubbet på spansk. Men med vestliggjøringen kommer også våre vestlige problemer. Nesten halvparten av alle cubanske ekteskap går i oppløsning.

Tid er noe de fleste har nok av på Cuba. Hver gang vi besøkte et offentlig kontor, et partikontor eller et sykehus, hadde alltid 4-5 personer fra ledelsen tid til å ta imot oss, tre utenlandske studenter. De drakk gjerne en kopp kruttsterk cubansk kaffe og pratet med oss i flere timer som den mest selvfølgelige ting i verden.

"Svartebørsen": En bonde selger bananer av sitt private overskudd - i dollar.

ledeslandet

To økonomier

Det finnes to økonomier på Cuba, helt uavhengig av hverandre. Den ene er peso-økonomien der alt er rasjonert, men veldig billig. Alle cubanere har sin rasjoneringsbok, "libretta", og på den får de ett brød og en viss mengde ris daglig. Kjøtt får de to ganger i måneden. Melk er bare for barn, eldre og gravide. Grønnsaker får man når det er. Og rasjonen skrumper stadig inn ettersom spesialperioden skrider fram.

Den andre økonomien - dollar-økonomien - er i stadig vekst. Alle cubanere kaller den for svartebørsen, selv om det nå er legalt for cubanere å ha dollar. "Svartebørsen" florerer som aldri før, og her er alt rådyrt. Man må betale 100 pesos for en dollar på

gata. En gjennomsnittlig månedslønn for en lege er 250 pesos.

Det er iferd med å utvikle seg to klasser; de som har dollar, og de som ikke har det. Dollaren finnes i turistindustrien, og bartendere og taxisjåfører er de nyrike på Cuba. Taperne er gjerne akademikerne. Drømmen for de fleste cubanske ungdommer nå er å lære seg engelsk og jobbe med turisme.

Fidel - og bare Fidel

Alle cubanere er nå på fornavn med sin diktator. Alle kaller hverandre kamerater. Uttrykkene senor og senora regnes for gammelmodige og høytidelige, og De-formen brukes omtrent ikke, i motsetning til hva som er vanlig i alle andre latin-amerikanske land.

Alt omtales i positive vendinger på Cuba. Når et er snakk om et problem, kommer regjeringens løsning på problemet i samme åndedrag. Og det blir løsningen. Folk har påfallende sjelden egne meninger. Fidel ordner alt.

Vi fikk aldri inntrykk av at det var noen sensur på hva folk kunne si, og mange snakka mye om problemene i landet. Folk har det hardt under spesialperioden, men folk har ei idealistisk innstilling overfor landet sitt. De vet at de representerer et alternativ, og de vet hva de har fått til. Kommunisme og nasjonalisme er samme sak på Cuba. Ingen vil tilbake til tida før revolusjonen, da Havana var som et eneste stort bordell for amerikanske rikmenn med høy sigarføring, mens store

delers av et cubanske folket levde i fattigdom.

Stadig blir temaer satt ut av regjeringa til diskusjon blant massene. Da vi var der, var temaet hvordan landets økonomi skulle komme på fote igjen. Man diskuterer først på hver arbeidsplass og på hvert universitet, og derfra velges representanter, og det diskuteres lokalt, så regionalt, før det hele havner hos regjeringa. Det er der beslutninga tas. Med andre ord: Fidel ordner alt.

Vi fikk spørsmål om vi noen gang diskuterte noe som helst i Norge, siden vår regjering aldri sendte diskusjonsforslag ut til folket.

Komiteen for forsvar av revolusjonen

Dette er komiteen som tar vare på deg. Det finnes en avdeling i hvert nabolag, ofte bestående av gamle koner som folk har tillit til. Disse har oversikt over folks livsførsel, og de spørres gjerne til råds når nye råd skal tas opp i partiet. De er gjerne til hjelp for den lokale familielegen når det gjelder å avdekke familieproblemer. Et vanntett sosialt sikkerhetsnett.....

Komiteen organiserer også vakt holdet ved hver eneste fabrikk, skole og offentlig bygning. Denne ordningen skriver seg fra tida like etter revolusjonen da det var mange sabotasjeaksjoner. Det skjer ikke nå lenger, men vakt holdet opprettholdes.

Hva nå?

De fleste cubanere regner med at de kommer seg gjennom spesialperioden, og at det cubanske samfunnet igjen vil bli slik som det var i glansperioden på 80-tallet. De mener at bunnen nå er nådd, og at fra og med neste år vil det begynne å gå oppover igjen.

Selv om oppheving av boikotten selvfølgelig vil hjelpe Cubas økonomi, har de fortsatt store problemer. Hva har Cuba å tilby på verdensmarkedet som de kan få hard valuta for? De sliter med et ensidig og ineffektivt jordbruk som det vil ta mange år å forandre. De har omtrent ingen bærekraftig industri. Cuba satser beinhardt på turisme og bioteknologi. Men er det nok til å redde hele landets økonomi?

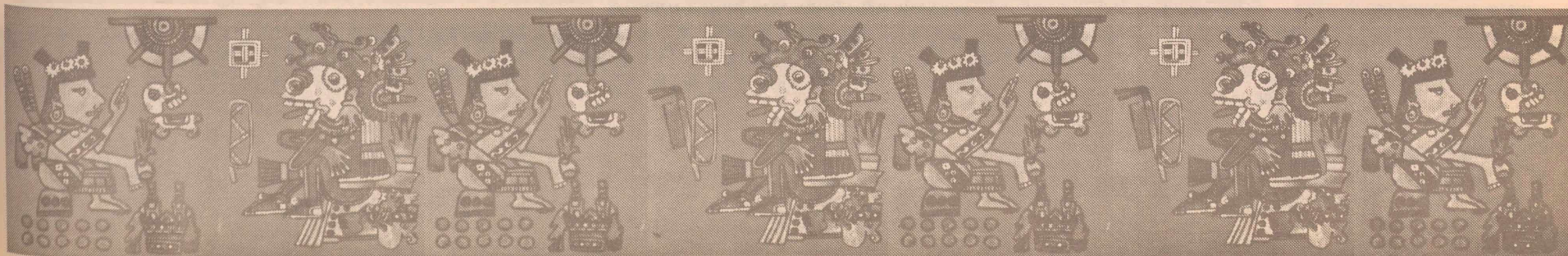
Dersom Castro-styret faller, kan det være fare for at Cuba vil gå i total oppløsning og ende som de andre latin-amerikanske landene; totalt uten struktur, med ekstreme klasseskiller og en mengde fattige. Å avskaffe kommunismen på Cuba, er som å avskaffe hele samfunnet. Hva skjer når Castro dør?

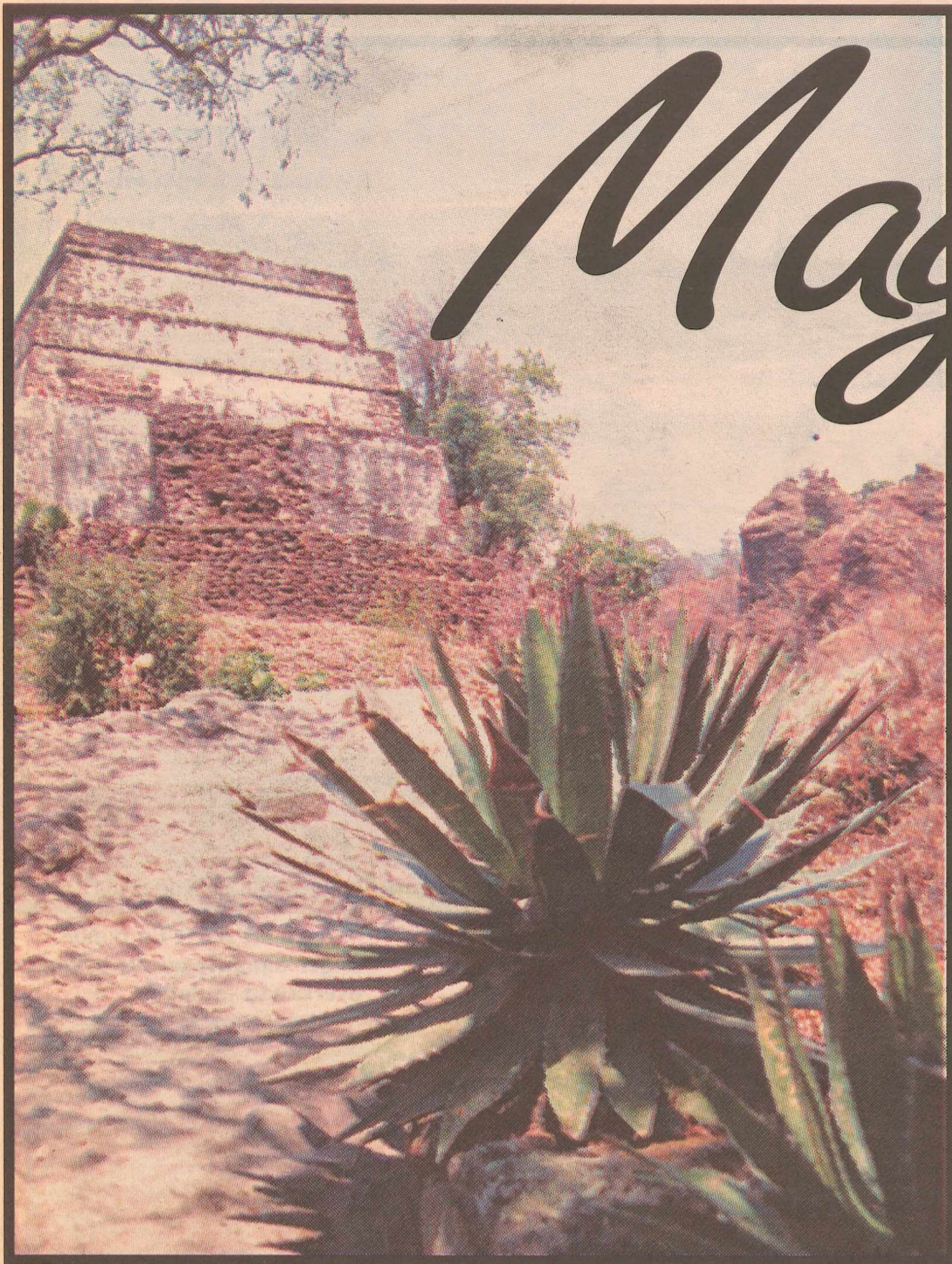
Jeg deler ikke cubanernes ensidige optimistiske tro på at alt snart vil gå så mye bedre. Cuba er trengt opp i et hjørne som det ikke finnes noen lett vei ut av. Jeg lurar på om det finnes noen vei ut i det hele tatt. Hva vil skje med annerledeslandet?

Av Øyunn Holen

Cubansk stemning: Palmer, tropenatt og salsa.

Magiske

For ei nord-kvinne frå eit homogent Mexico

norsk samfunn er Mexico med sine kontrastar fascinerande. Ved første blick er Mexico By ein stor asfaltflekk med høg-blokker, forurensande gule og grønne små taxiar, moderne kjøpesentre med glinsande vindauge og gullrander. Men under denne overflata som blei utvikla etter europearane sin ankomst skjuler det seg mye gammel mystikk og magi som indianarane skapte den gangen dei herska over Mexico.

Venstre: Pyramiden ved Tepoztlan - ein magisk stad med tusenårige tradisjonar. Under: Tradisjonar og magi høyrer til i kvardagen mange stader i Mexico.

vil gjøre seg opp ei meining om gud, eksistensen og meininga med livet. Vinden og fjella bær ein spesiell klang opp i frå byen. Bare nokre utvalde lydar når fram; ein hane som galer, kyrkjeklokkene og ein gammaldags grammafona.

Kjærlighetspyramide

Mange nyttar roa på pyramiden i Tepoztlan til yoga, meditasjon eller bønn. For mange «hippies» har staden vore populær for å finne «peace & love» eller for å røyke marihuana. For dei som vil dyrke kjærleiken seiast pyramiden å ha gunstige krefter, så ein treff både forelska par og kjernefamiljar som klatrar opp dit i håp om å bevare familieidyllen. Men dei som virkelig kjenner Tepoztlan seiast at pyramiden er eit kraftsenter kor enno indianargudane si makt herskar. Dersom ein dreg dit kun for

har fått nok av Mexico Bys stress, forureining og folksomheit. Hit kjem også europearar og amerikanarar som ønskjer nokre månader i sabbat. Zipolite tyder «dei døde si strand», og namnet passar godt til dei sterke bølgene som herjar sjøen så sterkt at ein knapt kan bade i sterk vind. Her lever dei «innfødte» og hippiane i eit merkelig symbiose-forhold. Nede på stranda kan utlendingane leie hengjekøyer hos «tante» og «onkel», som også lager mat og nypressa appelsinjuis når dei ikkje tek ein siesta i hengjekøya. Indianarane bare smiler overberande til dei moderne menneska med rastahår som ligg og soler seg på stranda med raude rumper. Hippiane har latt seg inspirere av dei gamle indianartradisjonane og har solnedgangsritualer nede ved sjø-

Det som no er den største byen i verda blei bygd på ein innsjø av aztekarane i 1325. Aztekarane var opprinnelig frå Tula, men på grunn av klimatiske forhold blei dei tvungne til å dra rundt i Mexico for å finne ein ny stad å busette seg. På si leiting etter ein ny heim fulgte dei guden sin Huitzilopochtli som var solgud og krigsgud. Aztekarane vandra til Mexico dalen, men der hadde allereie mange folk busett seg rundt ein innsjø, og det var ingen plass igjen til aztekarane.

Menneskeblod til gudane

Mens dei vandra gjennom landet hadde aztekarane plukka opp viten frå andre folk og dei var no blitt eit folk med ein høgt utvikla kultur. Likevel blei dei stadig forvist av andre stammar og den einaste plassen dei kunne få slå seg ned på var på ei lita sumpøye ute i innsjøen. Ute på øya såg dei ei ørn sittjande på ein kaktus etande på ein slange, og aztekarane tok dette som eit teikn frå gudane på at dei endelig hadde funne sin nye heimsplass. Dermed bygde dei sitt første tempel her. Seinare fylte dei ut delar av innsjøen, og i dag strekker Mexico by seg ut over heile Mexico-dalen. Aztekarane kalte seg sjølv for det utvalgte folket, og deira oppgave var å forsikre seg om at sola overlevde. Men solguden var også krigsgud og den måtte få menneskeblod for å overleve. Så aztekarane blei eit krigersk og blodtørstig folk som etterkvart ekspanderte kraftig. Dei erobra alle folka i nærleiken og

dominerte heile det sentrale Mexico i denne perioden.

Dei kvite gudane

Enden på indianarane si storleikstid kom med spanjolane på 1500-talet. Dei fekk høyre at Quetzalcoatl, slangen med fjær som var ein av dei viktigaste gudane til indianarane, var komen tilbake. Tidligare hadde han gjort mye godt for menneska og no ville han overta trona. Fordi indianarane trudde dei kvite spanjolane var gudane, fulgte dei Hernandes Cortès og soldatane hans opp til eit av dei høge templa i byen. Derfra kunne dei sjå utover byen aztekarane hadde bygd opp. Den var fem gonger så stor som London på denne tida, og i følge soldatane var den vakrere enn både Konstantinopel og Roma. Men like etter la dei den i grus og bygde seinare sine egne europeiske bygningar over den.

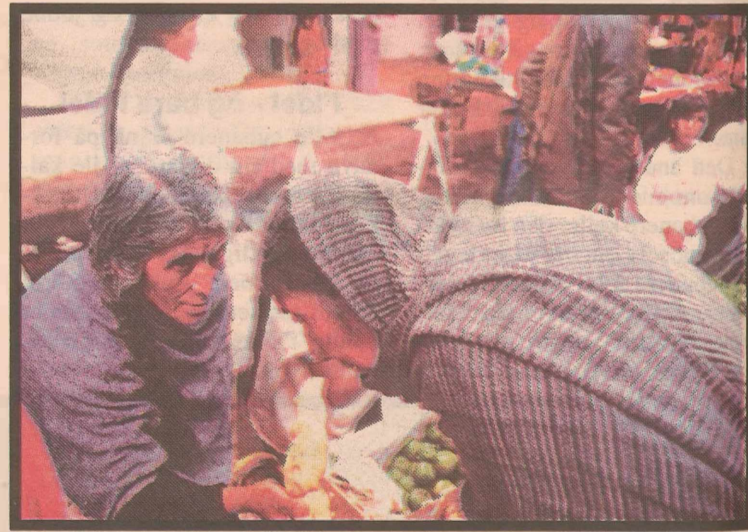
Indiansk magi i storbyen

Sjølv om indianarane etterkvart blei kraftig dominert av europearane er historia deira langt i frå utsletta. Den viser seg ikkje bare i flagget der ørna fortsatt et på slangen som aztekarane såg, men også i Mexico Bys sentrum der dei gamle aztekarpyramidane stikk opp mellom dei store bygningane frå kolonitida. Og enno kan ein finne ro som i indianarane si tid dersom ein dreg til bydelen Coyoacan kor storbyen sitt stress ikkje slipp til. Her sitt folk i stille parkar, sel meksikanske smykke og klede, drikk cappuchino på små

bokkafear eller ser på pantomimar på torget. Indianarane sin magi lever fortsatt nede i sentrum på heksemarknaden kor kloke koner og menn med krokete fingre sel amulettar av dyreklor, kjærleiksmiddel, urter, levande firfiser, fuglar og eddarkoppar. Alle meksikanarar påstår hardnakka at damene på marknaden er hekser og at det ligg mye makt i midla deira, samtidig som dei trur på den katolske guden i kyrkja.

Hinsides moderniteten

Det er når ein dreg ut av storbyen at ein ser at moderniteten enno ikkje fullt ut har gjort sitt inntog i dette landet. Like utafor byen lever folk på gammaldags vis med høns i hagen og hengjekøyer på verandaen. På gatehjørna finn ein små gamle rynkete menn med stråhatt som ser ut til å ta både opprør i Chiapas og mord på presidentkandidatar med stor ro. Her vandra indianardamer rundt med krukker på hovudet og ungar pakka inn i fargerike teppe på ryggen. I Tepoztlan, ein times kjøring sør frå hovudstaden fins ein liten meksikansk landsby omgitt av dramatiske fjell. Oppe i fjellet ligg pyramiden Tepozteko som er omgitt av krokete trær og fjell som ser ut som om dei er skjært ut av dei indianske gudane og skjuler løyndomsfulle bodskap. Når ein sit i stilla oppe på pyramiden er det som om ein kan høyre sine egne tankar betre enn ellers. Og alle seiast at ei tenkjestund på pyramiden fungerer godt som inspirasjon for dei som

å dyrke sin eigen «image», totalt utan respekt for kreftene, vil ein føle gudane sin uvilje i lufta, eller ein kan bli utsett for ei ulykke fordi ein er uønska av plassen sine herskarar. I dag blir det forska på UFO'ar i Tepoztlan og staden er senter for både hekser, intellektuelle og kunstnarar.

Symbiose mellom hippiar og indianarar

Ein annan magisk stad er Zipolite heilt sør i staten Oaxaca. Hit dreg unge meksikanarar som

en kvar kveld. Vendt mot den brennande sola trommar dei og bles i konkyliar. Dette får ein til å gløyme både Columbus og andre kolonimakter. Og ein kan fullt ut forstå meksikanarane som har rømt i frå asfalten, skrikande taxi-ar og panikken på metroen i håp om å finne nokre restar av aztekarar, slangegudar og regndansar på ei lita stille strand.

U Lisa T. Amundsen og Kari Myklebost

Den årlige påskefeiringa i Antigua i Guatemala er kjent verden over, og den sies å være den mest ekstravagante og imponerende feiringa på hele det amerikanske kontinentet.

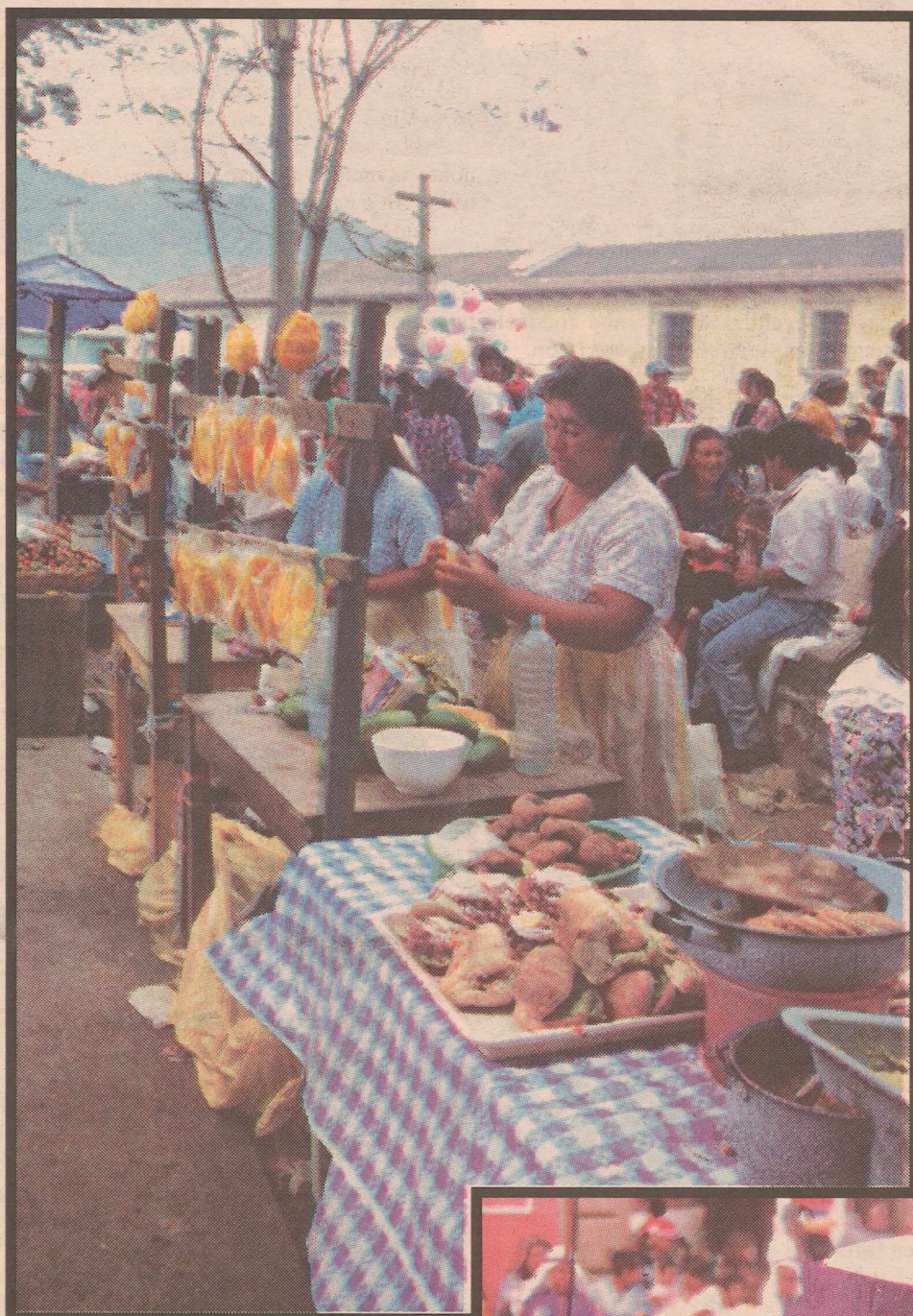
Indiansk overtro Katolsk tradisjon

Nederst i bunnen på en bred, u-formet dal, omkranset av de sagnomsuste Vulkanos de Fuego, Ildvulkanene, ligger Guatemalas gamle hovedstad, Antigua. "Kolonimaktens hjerte" ble den en gang kalt, og det med rette. Byen var på 1500-tallet en av de største i det spanske imperiet, på linje med Lima og Mexico City. Ulike religiøse bevegelser etablerte seg her, og disse konkurrerte om å bygge skoler, kirker, klostre og sykehus. Biskoper bygde imponerende palasser til seg selv, og det tok ikke lang tid før handelsstanden og statsmaktens lokale representanter fulgte opp med lignende byggverk. I dag er byen nærmest forhistorisk grunn å regne, og landets maktelite har forflyttet seg til den nye hovedstaden, Guatemala City. Tilbake er representanter for den konservative og middelklassen, sammen med en håndfull utenlandske statsborgere legger ned sine formuer i investering og vedlikehold av ruinene etter kolonimaktens. En viss sofistisert og svært avslappet atmosfære legger fortsatt hverdagslivet i byen.

Feiring av alkohol og blomster

I høytidene, derimot, gjenopplives den gamle hovedstaden til live igjen. Feiringa starter med et oppgjør på palmesøndag som symboliserer Jesu ankomst til Jerusalem. Fra og med torsdag til første påskefeiring er gatene fylt med mennesker. Noen bærer kroner og store bærer med kors og statuer av Jesus og Maria, noen er utkledd som spanske legionærer fra 1500- og 1600-tallet, og små barn spiller roller som engler og smådjevler.

Hele byen ånder av fest og høytid, ei høytid som er merkelig blanding av katolske tradisjoner og gamle indianske skikker. Foran de katolske kirkene er det satt opp store inngangsportaler som er overhengt med uli-

ke frukter, blomster og grønnsaker, jaktbytte - fugler og smådyr- og religiøse symboler. Nederst på de bratte kirketrappene er det gjort opp ild, og her ofres det alkohol, røkelse og blomster. Også inne i enkelte av kirkene finner man bestemte blomster, frukter og grønnsaker oppe ved alteret - alt dette er restene av indianske ritualer for å sikre gudenes velvilje. Sto-

Over: Marked på tradisjonelt vis - ikke bare for turister.
Høyre: Alle menn - både liten og stor - deltar i Antiguas påskeprosjesjoner.

Øyeblikkskunst: Enorme blomsterdekorasjoner som skapes og ødelegges på en formiddag

re klaser med maiskolber henger ned fra taket, og skal sikre gode avlinger for de indianske bøndene.

me sanden med. En sterk blomsterang legger seg over byen, og blander seg med duften av røkelse fra prosesjonene.

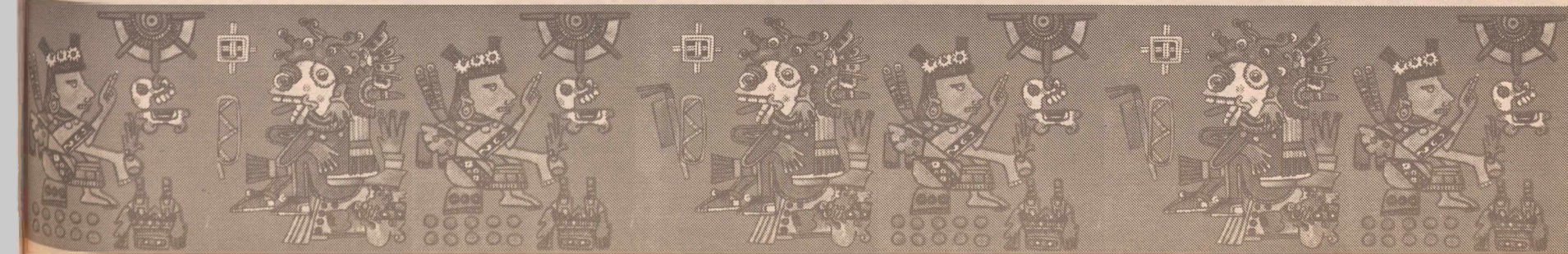
Blomsterbilder

Langfredag er hele byens voksne mannlige befolkning kledd i lange, lilla kjortler, noe som symboliserer den botferdige, angrende synder. Etter klokka tre på dagen, tidspunktet for korsfestelsen, skifter hele prosesjonen til svarte kjortler. Gatene er dekket med enorme bilder laget av blomster og sand i ulike farger - her er bibelsitater og religiøse symboler, ispedd politiske slagord og oppfordringer om å støtte den folkelige motstandsbevegelsens kamp mot regjeringmakta. Å lage disse bildene er et møysommelig og omfattende arbeid. Alle innbyggerne i Antigua har ansvar for den gatestumpen som befinner seg utenfor stuedøra deres, og allerede ved morgengry møtes familiene i nabolaaget ute på fortuet for å starte arbeidet. De kutter blomster, siler sand og klipper ut mønstre til å for-

-Jesus er med oss

Store mengder av selgere og håndverkere setter også sitt preg på byen. Høytidsdagene er fra gammelt av også markedsdager, og fortauskantene og torgene bugner av fargerike stoffer, tepper og klær. Antiguas påskefeiring trekker til seg turister både fra andre deler av Guatemala og resten av Mellom-Amerika, og det prutes og forhandles på hvert gatehjørne. At høytiden også er en fest for barna er tydelig; sukkerspinn i poser, karameller og sukkertenger, is, brus og balleronger fyller gatebildet, og det hele minner en smule om norsk 17. mai-feiring. Utpå ettermiddagen samles folk i den sentrale parken for å ta en pust i bakken. Små barn som har forspist seg på godterier sover i gresset, og mødrene pakker ut medbrakte picnic-kurver. De som ikke har tatt med seg mat hjemmefra, trekker over mot torget foran den gamle katedralen. I skyggen av store trær tilberedes og selges ekte guatemalsk mat - alt med en god porsjon chili. På toppen av katedralen vaier en vimpel med initialene JHS. En ung gutt kan fortelle at de står for "Jesus Hombre Salvador" - Jesus, den menneskelige frelser. - Det er dette vi lever for, sier han, - ikke bare i høytidene, men til hverdags også. Jesus er alltid med oss, smiler han

U Kari Myklebost og Lisa Amundsen

Vennene Leon Lima og Carlos

Orta er studenter i verdens største by, Mexico City. Det er tilsynelatende ikke stor forskjell på dem, men skallet kan bedra: Leon betaler vel 50 000 norske kroner i året for en utdanning innen kommunikasjon på et privat universitet. Carlos går på det statlige universitetet, studerer økonomi, og må ut med en symbolsk sum på 7 kroner.

U Kari Myklebost og
Lisa Amundsen

Carlos Orta og Leon Lima - studenter i Mexico City - foran det meksikanske flagget.

De to er barndomsvenner med forholdsvis lik bakgrunn. Hva er årsaken til de ulike veivalgene?

-Jeg valgte det offentlige universitetet bevisst, sier Carlos. - Det hadde delvis å gjøre med penger, men det viktigste for meg var at de generelt har ei annen vinkling på fagene. Innen mitt fag trekker de for eksempel inn ulike sosiale perspektiv, og alt i alt er det ei videre vinkling på faget enn det som er vanlig på de private universitetene. Vi lærer å se økonomien i sammenheng med det som skjer ellers i landet, politisk og sosialt, sier Carlos.

Leon er i gang med ei utdanning innen kommunikasjon, med hovedvekt på media. Familien finansierer utdanninga for han. Dette er den vanligste formen for studiefinansiering i Mexico. - Jeg skulle gjerne gått på det offentlige universitetet, hvis de hadde hatt et fagtilbud som passet meg. Faglig sett kan det konkurrere med ethvert privat universitet, mener Leon.

Privat studiefinansiering

Den statlige studiefinansieringa i Mexico er et kapittel for seg. Statlige lån, på linje med den norske Lånekassa, eksisterer ikke. Det finnes enkelte stipendordninger, men det er bare et fåtall studenter som har gode nok karakterer til å oppnå stipend. Leon hevder at det ikke er vanskelig å se forskjell på studenter ved det offentlige og private universitetet. -Studentene på mitt universitet bruker mye mer tid på klær og utseende enn det som er vanlig blant studentene på det offentlige universitetet. Også når det gjelder politisk holdning er det klar forskjell på studentene. -

Mine studiekamerater er langt mer konservative enn studentene ved det offentlige universitetet. Det kommer blant annet av at flere av de private universitetene er eid av religiøse bevegelser, og deres holdninger kommer naturlig nok til uttrykk i undervisninga.

Studentopprør

Interessen for politikk blant studentene er imidlertid stor, både på Carlos' og Leons universitet. - Særlig nå, hevder Carlos, når Mexico åpner dørene politisk, både mot USA og Canada gjennom NAFTA-avtalen, og mot verden generelt. Etter at Det Institusjonaliserte Revolusjonspartiet (PRI) hadde sittet med makta i 65 år måtte de si seg slått av Det Demokratiske Revolusjonspartiet (PRD) i 1988. Valgseieren kom blant annet som en følge av jordskjelvet i Mexico City i 1985, hevder Carlos. -Jordskjelvet brakte med seg en mengde sosiale problemer og uroligheter, noe som blant annet kom til uttrykk i studentopprøret ved det offentlige universitetet i 1987. Både talefriheten og åpenheten rundt valgene har blitt mye større de siste årene, sier Carlos, men han legger til at troen på makt-haverne ikke har økt på samme måten. -Større åpenhet har først og fremst ført til større forståelse av hvor stor makt politikerne

egentlig har. Denne forståelsen er skremmende, sier Leon.

Støtter zapatistene

Hverken Carlos eller Leon har tenkt å stemme ved høstens president-

valg i Mexico. -Det fins ingen troverdige kandidater, mener de to. -Folk har rett til ikke å stemme; det utgjør en klar protest mot den politikken som føres av makt-haverne, og bør tas til etterretning. Vi støtter i stedet folkelige bevegelser som for eksempel zapatistene i Chiapas. Disse gjør noe konkret for å bedre hverdagen til landets fattigste bønder, sier Carlos og Leon.

Ung i Mexico

Chiapas er den delstaten i Mexico med høyest prosentandel

analfabetisme og dårligst utbygd elektrisitetsanlegg. Chiapas ble ikke inkludert i den meksikanske jordreformen på 30-tallet, da store kollektivbruk skulle erstatte godseierne innflytelse og makt. Resultatet er at vel en prosent av befolkninga i Chiapas eier over halvparten av delstatens dyrkbare jordområder. En tredjedel av befolkninga er indianere med røtter i maya-kulturen, og tilhører altså den folkegruppa som dominerte Mellom-Amerika før spanjolene inntok kontinentet.

Negative til Nafta

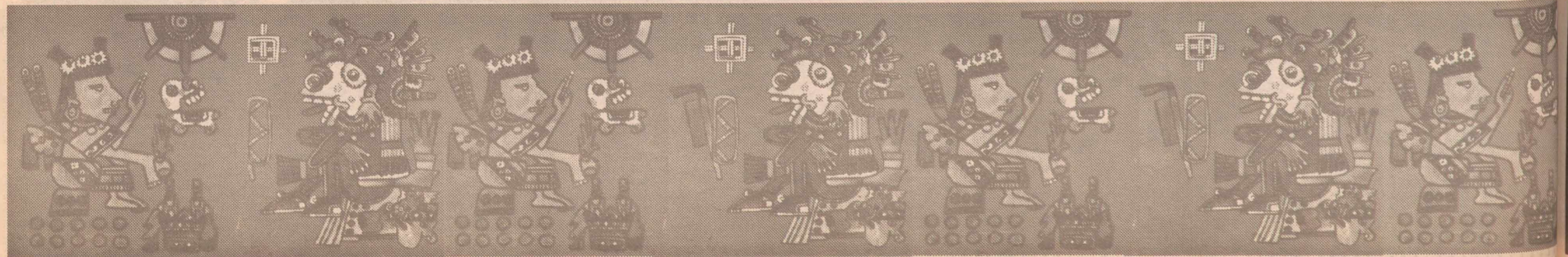
Etter gjentatte overgrep fra hærens side, involverte Amnesty International seg i 1984. De kartla drapstall, forsvinninger og tortur, og ofrene viste seg helt konsekvent å være motstandere av bondeorganisasjonen CNC, som er kontrollert av det tidligere regjeringspartiet PRI. Bare et ubetydelig antall av overgrepene hadde blitt politietterforsket. Også dekninga i media hadde vært minimal og til tider direkte misvisende, ettersom de meksikanske myndighetene opp til dags dato har hatt tilnærma mediamonopol. Først våren 1987 fikk bøndene i Chiapas internasjonal oppmerksomhet, etter at de hadde

gjennomført sultestreiker foran presidentpalasset i Mexico City. Det hele munnet ut i vårens og rør, som ironisk nok brøt ut samme dag som den omstridte Nafta-avtalen mellom Mexico, USA og Canada trådte i kraft. Spådommer går ut på at avtalen, som blant annet innebærer frihandel med komprodukter, vil gi det endelige dødsstøtet til Chiapas' småbønder.

-Zapatistenes aksjoner vekket folks bevissthet og får dem til å skjønne at de må ta ansvar for eget liv, det vil si utdanne seg, lese aviser og engasjere seg politisk, mener Carlos og Leon.

Føler seg privilegerte

Trass i forholdsvis gode kullskaper om det som foregår i Chiapas, er det langt fra den mest kanskje landsbygda til Carlos og Leons hverdag i Mexico City. Begge to forventer at de ikke skal få så alt for mange år med fast jobb med brukbar lønn. Leon ser lyst på framtida. -Drømmen er å få seg en jobb på børsen, sier Carlos, og legger til at drømmen sannsynligvis vil gå i oppfyllelse. -Jeg føler meg privilegert, sier Carlos, og med at jeg faktisk har kontaktene som trengs innen statsapparatet og næringslivet til å få den jobben jeg ønsker meg. Utdanning er altså ikke det eneste saliggjørende for dagens ungdom i Mexico; du kommer ingen steder uten de riktige forbindelsene. Leon sikter i en annen retning. Han har allerede en god del praktisk radioarbeid, og syns at det er et privilegium å jobbe med kommunikasjon. -Vi er unge, vi har mange ideer, og det er vårt ansvar å dereformidle dem, mener han.

KULTUR

Foto: Rachel K. Andersen

KULTUR
KOMMENTAR

Stopp opp!

KOMMENTAR

Vi lever i et samfunn som bare blir mer og mer strømlinjeformet og homogent. Vi blir mer og mer lik hverandre og vi alle går rundt å tror vi skal bli noe stort noe.

Menneskets individuelle særegenheter viskes sakte ut. Alle må ha hus med hage, hytte på fjellet og telefon i bilen. Vi streber alle etter de samme forbaska statussymbolene. Selvfølgelig kan vi som studenter si at vi hever oss over dette og at vi setter de intellektuelle verdier i høysete, men nei, studietiden er nok en viktig del av det samme spillet. Da skal man liksom være radikal, opprørsk, men samtidig så forbasket effektiv. Forkaste alle de etablerte verdier å isteden sitte på gulvet og drikke rødvin. Det er nok desverre bare en godt planlagt del av det hele. Fordi man kan med en slik fortid senere overgi seg med god samvittighet til den materielle tankegang. Dette gjør man som regel så snart man er ferdig med utdannelsen sin. Under utdannelsen prøver man imidlertid febrilsk å få de riktige fagkombinasjonen slik at man raskt og smertefritt kan få seg en jobb etter endt utdanning og dermed begynne sin evige jakt på statussymboler. Man unnskylder seg da gjerne med at materiell og økonomisk trygghet gir tilbake mennesket dens så sårt etterlengtede frihet. Det som isteden skjer er at man havner i et økonomisk fengsel hvor økonomisk eller materiell gevinst blir det overordnede i en hver handling. Riktignok har man ikke så mye å rutte med når man er studenter, så da begrenser jakten på statussymboler seg automatisk. Men tankene kommer imidlertid til uttrykk i et litt annet fenomen, nemlig i jakten på vektall. Dagens studenter er i en febrilsk jakt etter vektall. Flest mulig på kortest mulig tid. Vektall er blitt studentenes midlertidige statussymbol og målestokk. Det at en student liksom skal være så opprørsk, men samtidig effektiv i studietiden er jo disse linjer et slags eksempel på. Jeg sier bare: første man til Cand.mag.....

Jørgen Flint

DIKT

MAGNET

Magnetisk tiltrekning
på tvers av skillelinjen
endte i åpenlys krangel
Ordan var kniva
inntil den siste pila falt
vi kasta oss mot
kværandre en slåsskamp
endte i ei seng

Ingenting er skapt
Ingenting er ødelagt

Men alt er for seint

Ellisiv

Jeg trodde ikke at det var flere
inntil jeg gikk meg vill
og ikke ville mere
Jeg kjente igjen en dør
jeg ikke hadde sett før
et vindu hang på samme sted
det var helt greit det
Og du tok meg igjen
som om jeg var en gammel venn
du ikke kjente igjen
Jeg tok deg med ro og fred
det var helt greit det.

K.M.L.

Skulle vært en tur i Pamplona
Og sett tyrene løpe fritt
Sitte og drikke rødvin
Og ta kjærligheten for gitt
Det er slike ting man skulle gjort
Og slike steder man skulle vært
Som kan få en til å tro
At verden er ganske stor
Det er feil som folk sier
At verden er liten
Det er der at folk drar
Til de samme stedene som gjør meg sliten
K.M.L.

MYSTIKK

Navlestrengen kuttes
vi er alle flygannes satelitta
forankra i kroppen
Aleina i verdensrommet
med alle
og ingen
Snurrannes sjevannes søkannes
Med kvær våres koffert
stereoanlegg og mikrobelegg

Vi er alle våres egen satelitt
i kværdagens grå
mystikk

Ellisiv

Postkassen med det rare i...

Jeg er av den typen som skjelver av spenning hver gang jeg skal gå til postkassen. I håp om at denne lille grønne kassen skal inneholde noe spennende åpner jeg forsiktig lokket på kassen, men den gang ei. Dag etter dag fisker jeg opp av kassen: rekalm, regninger, blader som jeg abonnerer på eller brev til de som bodde der før meg. Ingenting av noen særlig interesse for meg eller for den saks skyld noen andre. En skjelden gang later det til å dumpe ned noe som ivertfall ved første øyeblikk ser interessant ut. Konvolutten er adressert direkte til meg. Selv om navnet mitt av en eller

annen merkelig grunn er blitt stavet feil. Vel pytt, pytt slikt skjer. Brevet er til meg uansett. Utenpå den fargerike konvolutten kan jeg lese ting som: personlig melding, må åpnes straks, hemmelig gave kan bli din og en rekke andre forlokkende ord. Jeg åpner brevet. Det begynner med Kjære... Jøss, tenker jeg, hva i all verden er dette for noe. Jeg leser fort gjennom brevet og finner ut at jeg blitt utvalgt, og kan vinne en masse ting. Hva har jeg gjort for å fortjene dette. Ingenting, ivertfall ikke kan jeg komme på noe i farten som skulle gjøre meg fortjent til noe slikt. Jeg leser videre og blir opplyst om at det er blitt brukt en avansert utvelgelsesteknikk hvor man må gjennom en

rekke forskjellige faser før man kommer så langt som jeg har kommet, dobbelt jøss. Jeg får nå klare instruksjoner om hva jeg skal gjøre. Jeg skal åpne noen lodd og retunere et eller annet i en ferdig adressert svarkonvolutt og jeg dum som jeg er gjør som jeg får beskjed om. Etter noen dager får jeg en ny konvolutt hvor de forteller meg at jeg er kommet enda lengre i ferden mot gull og grønne skoger. Hvis jeg nå bare gjør som jeg for beskjed om skal det gå meg vel her i livet. Jeg er så og si blitt eier av en splitta ny bil. Som symbol på dette får jeg tilsendt en bilnøkkel som skal symboliserer seriøsiteten i det hele. Brevet inneholder en masse dill-dall, ting som skal skra-

pes, rives, løftes osv. Jeg har tidsfordriv en knapp time. Før jeg vinner bilen er det bare et par småting jeg må gjøre først. Jeg må blandt annet abonnere på et eller annet totalt uinteressant blad. Hm, jeg begynner nå å lukte lunt. Så var det hele bare juks. Ikke var jeg en spesielt utvalgt heller. Det var nok på titusenvis av andre som fikk det samme brevet. De var nok bare ute etter å lure fra meg penger som jeg allikevel ikke har. Vel, jeg burde ha skjont det. Det er nok slutt på de tider hvor man får noe gratis.

av Jørgen Flint

Madonna - likevel med glorien i behold

Ingebjørg Hokholt fra museet for samtidskunst gir deler av nøkkelen til Blekens maleri.

Når man komponerer en utstilling er det gjerne et grunn tema man baserer seg på, hvorpå man plukker ut en rekke verker av forskjellige kunstnere, med større eøer mindre hell.

Et unntak fra prosedyren er Håkon Blekens bilde: *Madonna tar av seg glorien*. Her har museet for samtidskunst sendt ut et eneste verk. Høres dette merkelig ut så kan vi si det straks. Dette er noe av det mest vellykkede på utstillingsfronten undertegnede har vært på noensinne. Det er her snakk om ett bilde som er så mangefasettert at det ikke lar seg utforske på kort tid.

Bildet ledsages av ni av de skissene Bleken gjorde i forkant av prosessen, og er tatt med for å vise noe av den bevisstgjøringsprosessen som ligger bak det ferdige verket. Man er at kunstneren har jobbet lenge med utviklingen, og prøvd de forskjellige aspekter som kunne vært mulig å bruke rundt hovedtemaet. Det kan synes som om han bestemte seg for bildetittelen først og så begynte på bildet.

Madonna ble til i kjølvannet av en serie bilder ved en kirkeutsmykking i Trondheim, der den samme teknikken er benyttet. Bleken legger en billedcollage i

bunnen over lerrete og maler så over i så tynne laseringer at grunnmotivene skinner gjennom. Bildene i bunnen er hovedsaklig krigsmotiver, mange av dem er hentet fra Vietnam. Den effekten som oppstår er grotesk, bibelhistorien er snudd opp ned, og mennesket står frem i og med sin ondskap. Bildet er utstilt frem til 29. mai, og utstillingsleder Ingebjørg Hokholt har omvisning for publikum på søndager. Ta vår anbefaling: benytt sjansen.

U Jan Martin Berg
(tekst og foto)

Elegant aften i kulturhuset

Kari Bremnes er ikke den som rekker armene i været og skal ha folk til å klappe takten. Vi blir spart for det banale publikumsfrieriet, og får i stedet oppleve ei svartkledd, stilig dame som holder kontakt gjennom sterke tekster, sarte melodier og ikke minst en treffende kabarethumor.

Det beviste hun nok en gang da hun gjestet Tromsø igjen på tampen av april. Det er 2 år siden sist hun var her. Siden den gang har hun tolket Leonard Cohen på norsk og gitt ut plate med depressive tekster av Edvard Munch. Mye av konserten ble da også viet de siste prosjektene hennes, men det var fortsatt sangene inspirert av nord-norsk virkelighet og myter, som bekreftet kontakten med et fullsatt kulturhus. Tusen klappende hender fikk vi høre allerede før konserten hadde startet da hun reflekterte over livets dårlige og gode øyeblikk og konstaterte at hun ikke hadde ett godt øyeblikk å miste til EU.

di de blir for "literære" i en musikalsk sammenheng. Det gjelder definitivt ikke Karis egne tekster fra plata *Spor*. Derfra fikk vi nyte *Københavnerkneipe* og *Montreal*, selvopplevde øyeblikk fra den store verden om det å reise bort å komme tilbake. En annen sang vi fikk høre med samme tema var *Hurtigruta*, om "ei pia ved en diger fjord som drømte om å få komme med ei hurtigrute dit ho engang skulle".

Kabaret-humor

Midtveis i konserten avbryter Kari den musikalske reisen gjennom 15 års karriere med å fortelle om tre gode venninner i beste kabaret-stil. Historiene er fortalt før, men humoren er ikke det minste slitt. Det interessante er at det slår an hos både ungdommene og de mange halvgamle tilhørerne. Gjenkjennelsen er stor og spesielt den kvinnelige delen av salen storkoser seg i latterliggjøringen av seg selv.

Avmålt elegance

Det som er fascinerende ved Kari Bremnes er at hun gjennom sangene er nærmer seg folk med gode historier samtidig som hun holder publikum på avstand. Hennes avmålte elegance forhindrer henne fra å bli «hele Norges Kari» hos TV-tittere en lørdagskveld, men sikrer henne derimot et takknemlig publikum i Tromsø.

U Tore Gjerstad og Geir K. Ronland (foto)

Kari Bremnes - elegant på scenen.

MANNEN - EN SAGA

Hvor er det blitt av mannen? Ikke den velmenende akademikeren. Han vet vi hvor er: På konferanser om likestillinger der debatten blir ført på kvinnens premisser, eller i passiar med damer han ikke vil provosere. Noen stikker til skogs sammen med forhutlede stammefrender for å finne tilbake til den opprinnelige mannsnatur. La oss bare innrømme det med en gang: de siste års kjønnsdebatter har aldri angått trallersjåfører og direktører. Like lite som kvinnefrigjøringen tok utgangspunkt i arbeiderkvinner tar dagens mannsdebatt fatt i flertallet av menns holdninger.

Qvinden er historie, Kvinnen er her for å bli. Siden hun dukket opp i den moderne manns (*sapiens masculinum*) gryende bevissthet ved tidenes morgen, nærmere bestemt litt før 1975, har livet hans aldri blitt det samme. Fra kampen som den ensomme jeger på jakt etter noen å forsørge, til kampen for å få av seg tøflene og igjen kunne liste seg på bare føtter etter byttet.

Det var kan hende enklere den gangen han kunne komme til leirbålet som - for å si det med Gary Larson - «Jeg dreper den, du steker den», selv om det neppe var mindre slitsomt. En nyfelt hjort veier mer enn et par tøfler og en pakke Pampers. Nå er det med sivilisasjonens inntog gjort visse kompliseringer som gjør den fysiske tilværelse lettere å bære, men som engelskmennene sier det: «There is no such thing as a free lunch». Regningen for å forvandle seg fra hannulv til sivilisert menneske har forlenget gått til inkasso, og han sitter på bar bakke - ribbet for alle muligheter til å leve ifølge sin natur.

Men hva er så denne naturen som de maser sånn om da? Vi skal her prøve å gjøre noen forenkling kunstgreper, slik at vi unngår å trette leserne med tungvinte sosiologiske modeller.

Ulveflokk

Mennesket er et flokkdyr, derom hersker det i fagkretser liten tvil. Om man hører med blant dem som tviler på fagfolk, så ta heller en titt på en nattklubb, og spør deg selv hva som får folk til å synes det er trivelig å stå i kø for å komme inn, stå i kø for å legge fra seg pengene sine, stå i kø for osv. osv. - *ad nauseam*. Det må da finnes enklere måter å bringe rasen videre på? Slike diskusjoner lar man helst ligge. Imidlertid er vi nå kommet til et vesentlig punkt for alt hankjønns vedkommende. Nemlig hannens oppgave som genbærer.

Genenes forbannelse

Hos mange tvekjønnede skapninger blir avkommet genetisk likt forrige generasjon. Grunnen til at alle pattedyr har to kjønn, er at kombinasjonsmulighetene dermed blir flere, hvilket gjør at sannsynligheten for at i det minste noen individer overlever «tøffe tider» er større. Hannens rolle i dette livets spill er altså å være bærer av et sett gener som han kan overlate til hunnen slik at naturen får gå sin gang. Når han påtar seg visse arbeidsbyrder i tillegg til dette, såsom å skaffe mat til drektige hunner, bry seg om å beskytte ungene mot ytre farer etc. så er det kun fordi instinktet forteller ham at rasen som sådan lettere overlever på sikt hvis han tar i et tak. At han gjør noe som helst utenom det å avlevere sine kromosomer under parringen, er altså ingen naturgitt oppgave, men ren selvoppofrelse.

Hvordan er så dette offeret blitt tatt imot av hunkjønn? Hos andre dyr - greit nok, de reflekterer ikke. Av kvinnen? Med krav om mer.

Myten om den ensomme jeger

Dette er i sannhet en myte. Vi har allerede nevnt menneskets tendens til å flokke seg ihop. I en forgangen tid var det til og med de som hevdet at «byluft gjør fri». Det innebar en viss riktighet den gang byborgerne slapp å være livegne slik som bøndene. Da livegenskapet ble opp-

I sin jaktiver ble denne «ensomme jegeren» nødt til å gjøre visse innrømmelser for å tekkes instinktene. Og der har vi opphavet til litt av frustrasjonen av i dag. Jo sjeldnere innslag av hunkjønn, jo sterkere drifter og dermed større villighet til innrømmelser.

ners seksuelle makt er enorm. Alle kulturer har sett dette. Mannen vet det. Kvinnen vet det. De eneste som ikke vet det er feministene. Vil det ikke gå ad undvika hvis de i tillegg skal få politisk og økonomisk makt? Hvor blir det av mannen i slike tilfelle? Han har alltid vært nødt til å stå med kvinnen som seksuell makt. For mange herrens år siden lå makten i det til knappede, uoppnåelige som kanskje lar seg friste av den rette tilbudet, det vil si hvis mannen kunne oppvise den rette status, manerer og familiebakgrunn. Fra det utilgjengelige har kvinnen gått til det ekstremt tilgjengelige, fra det sykelige til det knappede til det vulgært utringete. Helst digvis har ikke denne forandringen skjedd i løpet av en generasjon. Da ville enten umoralen ha eksplodert eller latt mannen stå måpende og handlingslammet tilbake. På den ene siden opplever mannen tilgjengeligheten som en gudegave. Vi slipper å anstrenge oss til de grader bare for å ende opp med et hysterisk fruentimel. Vi kan velge og vrake. Lys eller mørk, utdannet eller såvidt talefør, prippen eller vulgær, urban eller landsens. Alt hva en kjærlighetssyk mann kan begjære finner du i hyllene på kjønnsmarkedet. Betaler det økte tilbudet at kvinners seksuelle makt er redusert? Nepe. Den økte tilgjengeligheten er et direkte resultat av de siste års kvinnefrigjøring og inntog på arbeidsmarkedet. Derfor har de også visst å ikke gaa den fella det er å gjøre seg tilgjengelig for enhver mann. Den økte friheten har selvfølgelig brukt til å stille nye krav som mannen er nødt til å ta alvorlig. Den viktoriaanske kvinnen kunne ikke kreve å bli en pen mann. Klasse, rikdom og status var det som skulle til. Nå krever kvinnen den forståelsesfulle, utdannede, veltrente mannen. Det kan ikke understrekes sterkt nok at alt dette gjelder de bedrestilte. Arbeiderklassen har aldri vært i stand til å legge for dagen de samme idealene. Vakkert hjelpen i Kristiania hadde relativt sett like lite å stille opp med som kassadamen på Rema har i dag.

I tillegg til at kravene er skjerpet så det ut til at mannen er prisgitt skiftende trender. Den myke, den sterke, den intellektuelle, den enkle. Alt til enhver anledning.

Maskulin råskap

Vekk med alle beskrivelser av maskulinitet som avviker, enten forkledd som veltalende tekststyr, barnerøvere eller krigshisser. Mannen er født fri, temmet av mødre, kastet ut i arenaen full av oppspart seksuell energi. Maskulinitet er aggressivitet brukt til å hoppe over hindringer og land på beina. Det er ikke bare den kraftfulle satsen som er viktig, gjennomførelsen av spranget er like avgjørende. Slik mannen skapt kunst, vitenskap, teknologier og levesett. Sant nok har den maskuline råskapen blitt polert og formet for ikke å bli selvdestruktiv, men blir aggressivitet fullstendig avslippt blir mannen en pudde ute av stand til å bjeffe og samfunnet blir frastjålet livskraften. En nordpolferd

hevet ble dette bedraget gjennomskuet. Enkelte sosialt mistilpassede individer fant det da bedre å søke ut i omgivelser med mindre trengsel, og dermed var myten om «den ensomme» født.

Som et offentlig beundret fenomen kan vi sikkert tidfeste dette til en gang etter midten av forrige århundre, da cowboyene holdt på å kveles i støv langs Santa Fe-ruten, og kalte det for livet! Hva jaktet de på, da? De skulle jo bare føre noen firbeinte skapninger fra A til B. På hunkjønn, naturligvis.

Alle kvinner sitter på en gullgruve

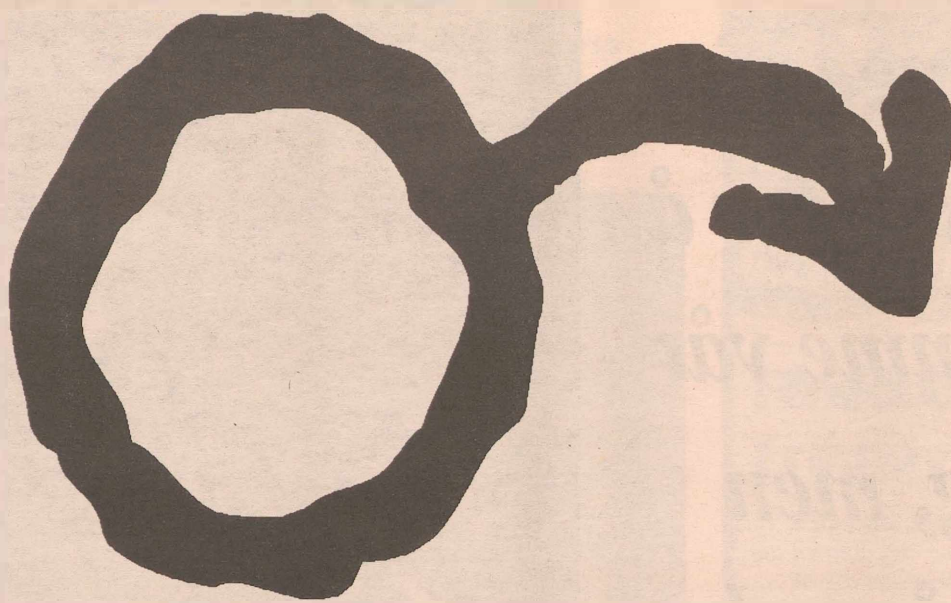
Herfra kan vi gjøre et elegant lite hopp til dagens samfunn og konstatere med det samme:

«Det er ironisk at vi opplever den verste mannheten på universitet, der mennene alt er redusert til evnukker og bokormer.»

Politisk makt er noe forholdsvis nytt for kvinnen. På den andre siden har hun alltid vært dominerende som kjønn. Kvin-

BLOTT?

“Det er ironisk at vi opplever den verste mannheten på universitet, der mennene alt er redusert til evnukker og bokormer.”

enlig eventyrtrang i sponset utgave, essensen i opplevelsen er den samme: det maskuline krever motgang, noe som overvinner og høydepunktet nås. Det er det maskuline eventyret. (Det feminine eventyret er beskrevet i dunkle vendinger der list er redningen fra mannen, skjeidd som bestemor eller ulv.)

Er den ville mannens energi bare en primitiv utfoldelse av drifter, et reaktivt skrik i frustrasjon over intellektuell utilstrekkelighet? Hadde svaret vært ville det uten tvil være en sjokkerende sannhet for menn. Poenget er at energien både er meningsfull og irrasjonell. Først og fremst er den et uttrykk for en desperat lengsel. Driftene har en retning i seg, og styrer mot det for mange uoppnåelige målet om fullstendig frihet. Den ville mannens energi er ikke tilgjengelig for å løsne lenkene av vår moderne unges glød, men den er absolutt nødvendig. Uten villskap og dristighet blir livet en trøstesløs lek med tenkte begreper uten oppfyllelse. Utfoldelsen av drifter er irrasjonell av samme grunn. Strengt tatt er det mulig å stenge frihetshungeren, å leve etter ei nøyaktig innstilt klokke og rette seg strikt etter årsak og virkning. Vi kan aldri vite eventyrlivet er det rette, og det er irrasjonelt fordi det bare finner mening i nødvendigheten av å leve ut frihetshun-

gen. Vi sa at mannens energi har en retning mot frihet, men den kan bare bli en illusjon. Ofte styrer vi på grunn eller på grunn av retningssansen fullstendig, og i disse feilskjæret blir avvikerne født. De som får overskriftene i Dagblodene, og de som er de strengeste reaksjonene. Vi skal ikke omtale disse, men de som står i fare for å bli tappet av energi, de som føler seg for langt frem mot målet blir for langsomme og slett, mannen som føler at han har forsvunnet sin energi av et risikofritt eventyr.

Statsmatriarkatet

Det er ikke noen hemmelighet at kvinnene i løpet av de siste tiårene har kommet seg langt i yrkeslivet. På mange områder henger de etter, som i det private liv og i ledende akademiske stillinger. Det er imidlertid på et område som virkelig har gjort suksess, nemlig i det offentlige byråkrati. Der har de fått anerkennelse til å bevise hvilken forskjell det er mellom kvinnelige og mannlige verdier, og å dominere mot det maskuline. Det er for å trekke en endelig konklusjon, men det er sett en tydelig nok tendens til å etablere et nye offentlige styret statsmatriarkatet. Systemet kjennetegnes av en undertrykkende trang til å kontrollere for å skape et tryggesamfunnet. Et samfunn som har kontroll over de grunnleggende kreftene i samfunnet behøver ikke å styre unødige restriksjoner for å sikre frihet kan bli latt i fred. Det betyr at friheten til å gjøre feil blir opprett-

Det motsatte har skjedd i den vestlige verden. Frivillig har folkevalgte gitt fra

seg økonomisk virkemidler, og overlatt styringen til folkefjerne kapitalkrefter. Til gjengjeld skal den tapte innflytelsen overføres på områder ingen politiker burde ha trådt. Hvis det viktigste ikke kan styres, hvordan kan man da rettferdiggjøre opprettholdelsen av et stort statsapparat? Svaret er allerede nevnt: tillegge det nye plikter. Disse pliktene er det kvinnene i det offentlige byråkratiet skal utføre. Gjennom 20 års kvinnekamp har vi lært at de kvinnelige verdier er kvalitativt bedre enn mannens. Omsorg, trygghet og nestekjærlighet er egenskaper som endelig kunne få vist seg i praksis, i det offentlige styre og stell. Stjerneeksemplet på denne maktesløsheten parret med fornyet styringsvilje finner vi i trafikken. Motorveier bygges,

trafikkmaskiner utvides og massebilismen sprer seg. All fornuft gjør opprør når utallige forurensningskasser snegler seg fram i morgengryet. Likevel gjøres det ingen forsøk på å stanse vanviddet. Istedet bruker vi ressursene i statsapparatet til å utarbeide forskrifter for å verne oss mot vår egen samfunnsform. Sykkelstier, TS-pakker, reflekskampanjer skal gjøre livet under bilismen utholdelig. Kvinnene er perfekte oppfinnere av trygghetsiltak, og ikke bare der de er nødvendige. Stadig flere områder blir lagt inn under den beskyttende mors-staten. Heldagsskole og fritidshjem er kanskje nyttig for mange fulltidsarbeidende foreldre, men det er et eksempel på at ungenes hverdag skal gjennomorganise-

res. Slik ser vi at politikere og de nye styringskåte kvinnene i det offentlige utgjør statsmatriarkatet og legger forholdene til rette for den overbeskyttende hverdagen.

Sykkelhjemsamfunnet

Verdien av å sikre, kontrollere og trygge har langt overskygget behovet for å gå på trynet, legge hånda på den varme plata og falle på sjøen. Vi har behov for å feile, og det er i barneoppdragelsen vi i dag ser hvor langt sykkelhjemsamfunnet har kommet. Unger blir kjørt til og fra skolen, (skoleveien er jo så farlig), til og fra ballett-trening eller slalombakken, (det er jo så viktig at vi støtter opp om ei aktiv fritid). Ungenes hverdag skal gjennomorganiseres, hver ledig time skal utnyttes, enten til effektiv læring eller kreativ lek, alt satt i system. Slik blir den iboende trang en barn har til vill og hemningsløs utfoldelse underlagt et velmenende foreldrestyre. Hvor sjelden er det ikke blitt at unger leker på kaiene? I barnehager der de er så heldige å ha trær, blir ungene nektet å klatre i dem. Det er farlig, sier barnehagetantene og vil heller lære dem hvilken tresort det er. Det er heller ikke lov til å nekte å være aktiv, legge seg ned midt på dagen, sitte framfor vinduet å stirre en hel dag. “Hva er det med deg?” og skolepsykologen er neste post på programmet.

Familien tar seg av gjennomføringen av sykkelhjemsamfunnet i samarbeid med andre oppvekstinstitusjoner, politikere legger forholdene til rette ved hjelp av statsmatriarkatet. Hva har dette med mannen å gjøre? Barns oppvekst og mannens utfoldelse er to sider av samme sak. Begge deler blir hemmet av en overbeskyttende kultur. Årsaken ligger selvsagt ikke bare i fremveksten av statsmatriarkatet. Det ville være for enkelt. Det ligger opp i dagen at den retningen samfunnet har gått i de siste tiårene har lagt forholdene til rette for en undertrykking av den eventyrlystne mannens natur. Mannen er uten tvil selv ansvarlig.

Mannen som offer

Hvordan skal vi takle presset fra statsmatriarkatet, sykkelhjemsamfunnet og

kravene fra kvinners seksuelle makt? Det verste ville være å ta opp kampen ved å ikle oss offer-rolle. Da har vi tapt i utgangspunktet. Mannen vil aldri være i stand til å trives som offer, den allerede skjøre maskuline identiteten vil bli slukt av forståelsesfulle kvinnelige analytikere. Det vil føre til at et nytt mannportrett blir tegnet av feminisismens frontfigurer.

Den store faren ligger i at vi aksepterer nederlaget. De positive kvalitetene i den eventyrlystne mannens natur vil bli trukket i tvil, og restene av det maskuline blir fritt vilt for den selvsikre feminisismen. Det skal ikke stikkes under en stol at en lettvinnet løsning for mange menn allerede er satt ut i live. Tøffelmannen er det stereotype bildet av en stakkars bokorm som er prisgitt kvinnens skiftende humør og behov. Det er ikke noe nytt fenomen, og har strengt tatt ingenting med sykkelhjemsamfunnet og mors-staten å gjøre. Den “kasterte” mannen er en universell og tidløs skapning. Den nye tøffelen er skreddersydd feminisismens verdisystem, derfor er det ikke behov for dominerende kvinner som underkuer ham. Han går av seg selv i den politisk korrekte retningen, oppladet og korrigerert av statsmatriarkatet og det håpløse sykkelhjemsamfunnet. Du kan forutsi ethvert nytt steg han tar. Ved første øyekast kan det se ut som om dette er den nye mannen som har omdefinert sitt eget selv bilde etter års selvransakelse. Kvinnene priser denne moderne, forståelsesfulle mannen som er skapt i det nye verdensbildet.

Den andre løsningen er ikke å slå seg på brystet og forherlige det tradisjonelle mannsidealet. Det kan bare bli patetisk, og fører ikke til noe annet et selvgodt smil hos seierskvinnene. Den maskuline identiteten blir skapt gjennom de verdier mannen kjemper for. Han må derfor ikke drukne seg i misforstått omsorg. Han må innse at det er umulig å verne seg mot en gjenstridig virkelighet. Istedet for å beskytte seg, må han bruke den maskuline aggressivitet til å endre, ikke bevare.

Alternativet til sykkelhjemsamfunnet er ikke et primitivt levesett der typiske macho-idealer råder grunnen. Det er heller ikke et forsøk på overta et antatt kvinnestyre. Det eksisterer selvsagt ikke. Poenget er at et samfunn som ikke lar mannen få brukt sine positive maskuline verdier blir fratrukket livskraften.

Kvinnens seksuelle makt vil forbli enorm. Heldigvis. Det er nettopp den som utgjør mye av drivkraften for den maskuline skapertrang og utfoldelse. Mannen har derfor bare noe å frykte hvis vi blir stående maktesløse og handlingslammet overfor et kvinnekjønn som både hevder sin nyvunne politiske innflytelse og evigvarende seksuelle makt.

U Tore Gjerstad, Jan Martin Berg og Jens Nordstrand (tegning)

"Synge gjør vi ikke for å glemme vår sorg, men for å styrke vår tro"

Når jeg nå i ettertid sitter her og skal prøve å fortelle noe fornuftig om Ym-stammens konsert i Aud.Max. 30. april, så blir det igrunnen historien om intervjuet som aldri ble av.

Ikke fordi gutta i bandet var vriene og sa nei, jeg kom simpelthen aldri så langt som til å spørre.

Jeg dro ned til det såkalte vorskpielet i bodegaen litt før klokka åtte for å se stemningen an – og fant en liten reklame-lapp hvorpå der sto:

SEX!

kan du ha så mye du vil etter Ym-stammens-konserten natt til 1. mai. Vorskpiel i bodegaen osv.

Hvilke tanker gjør man seg om sånt? Tja, riktignok har man hørt rykter om at musikken deres skal være et ypperlig afrodisiakum ovenfor quinderne, men sånt skal man vel ta med en klype salt, er det ikke så?

Vel, uansett var det drøyt hundre mennesker som hadde funnet det verdt å få med seg denne konserten, de fleste hadde

formodentlig musikken i tankene. Det er neppe nok til å gi balanse i regnskapet, men det var mange nok til at stemningen ble god – og het nok.

skaldene kommer

Uret tikket en time forbi klokken ni, som var det fastsatte tidspunktet for konsertstart. Men så kommer syv energiske herrer med krigsmaling i ansiktet opp på scenen og orgien var igang.

Ym-stammen spiller en suggererende type rock der tekststevet er det vesentligste element, ikke nødvendigvis tekstens innhold, men at den kan synges – unnskyld, kvedes. Og det er noe sjefsskalden Trygve Mathiesen kan til gangs. Jeg følte meg etterhvert hensatt til førkristen tid, passe ekstatisk (neida, jeg hadde bare drukket en pils, og tobak-

ken min var det heller ikke noe spesielt ved) og var ikke den eneste. Folk i fremre del av lokalet – og der befant de fleste seg – danset hemningsløst, ikke bare foran scenen, men også på stoler og bord hvis det falt dem inn. Tekstbrokker kommer svevende i hundre, og du må bare synge med.

Synge gjør vi ikke for å glemme vår sorg men for å styrke vår tro

Og selv om man måtte ha noe å være deppa for i øyeblikket, så er man uvilkårlig enig. Omkvedet sitter som en atgeir med mothaker i bringa. Og sånn fortsatte det.

Spiller ingen rolle hva du tror på. Jeg vet hvem jeg er og hvor jeg kommer fra.

En stund var det nesten så man innbilte seg at man visste hvor man skulle også.

Jaja, den sex'en

Litt rystet blir man jo når man oppdager at det derre med sex kanskje hadde et snev av holdbarhet. Jeg har kommet meg helt frem til scenekanten og peiver tafatt med kameraet, Mathiesen står sjelden stille mer enn ett sekund ad gangen. Plutselig kjenner jeg en hånd som pusker meg mykt i nakken, og da jeg snur meg ser jeg ei jente jeg ikke kan påstå å ha sett før. Litt senere kommer en venninne fra "gamle dager", av den typen man oftest sier hei til og veksler noen ord med før man haster videre – og smyger seg inn i armkroken. Hæh??? Omtrent på dette tidspunktet er bandet kommet mot enden av settet, koral-stemningen fra saxofon og korstemmer, før soulen tar løs og vranger sjela.

Hva som må skje, hva som må skje

Her var det jeg burde tenke på å be om et intervju før de dro til hotellet, og ikke gjorde det. Det er glemmt. At konserten egentlig var altfor kort er glemmt. Litt forstemmelsen over at min venninne kom til meg og min skrek fordi hun mislyktes med å få annet sjekkeprosjekt idet jeg ser ut gjennom dørene og tilbake til sentrum – per pedes. Heldigvis er det ennå litt mørke rundt nattstider. Beboerne langs draugveien kunne neppe se hvem som var som gaulte av full hals. Cirka rundt nummer 135:

-SYNGE GJØR VI IKKE FOR Å GLEMME VÅR SORG MEN FOR Å STYRKE VÅR TRO!!!

U Jan Martin Berg (tekst og foto)

Trygve Mathiesen i energisk utfoldelse.

Smalt og høyt-svevende vindu

BOK

Vinduet, Gyldendals litterære tidsskrift for litteratur. (Altså for litteratur, ikke for leserne?) Nummer 1, -94 har Merete Morken Andersen som redaktør (hun er i tillegg forfatter), og hun har vært redaktør siden nr 1, -93. Vinduet er et tykt tidsskrift, (nesten som ei bok) og kommer ut fire ganger i året. Første nummer av Vinduet kom ut i 1947.

Å skrive en anmeldelse av et litterært tidsskrift med både dikt, noveller, artikler, intervju, bokanmeldelser, essay

samt udefinierbare tekster, er ingen lett oppgave. De fleste tekstene er skrevet av forfattere, litteratur, universitetsansatte eller studerende mennesker minst en halv generasjon eldre enn undertegnede som bare kan vise til bestått ex. phil.

Til tross for at to av titlene på tekstene er "Fra svingstol til rullestol" og "Sprutbrøking hos spedbarn", er ikke dette et medisinsk tidsskrift. Som sagt det er litterært. Og syns du med tanke på innledningen at det kan virke høyt-svevende, så tar du feil, det er tvert imot et undervannsnummer, sier redaktøren i lederen. Hun forteller også at de har senka blant anna en margarinfabrikk og Kate Bush i vannet slik at leserne hele tida skal ha inntrykk

av at det er virkeligheta de flyter rundt i. Det kan virke som det er en tendens til at her skriver forfatterne for forfatterne. I hvertfall er det flere av tekstene som handler om å skrive en tekst og de vanskeligheter det bærer med seg. (den største bøygen [...] var innledningsordene) Men er du allment interessert eller i beste fall interessert i litteratur, så vil du nok finne Vinduet både interessant og morsomt.

"Etter å ha diskutert med flere som har lest boka mi, forstår jeg at jeg ikke er så reflektert og stødig som jeg hadde håpet. Jeg synes derfor det ville virke overspent fra min side å skulle stille store krav til leseren. Når det gjelder min ideelle leser, så er han en nokså ung mann eller

kvinne med ustabil kosthold og melankolske interesser, og som dessuten har et like uklart skille mellom reell og fiktiv virkelighet som jeg har selv."

Svarte Erlend Loe (som debuterte med romanen "Tatt av kvinnen" i fjor), på spørsmålet om den ideelle leser. Den ideelle leser av vinduet er nok av den akademiske intellektuelle typen, men du som leser dette (leser noen dette?) er gjerne det, eller hva kaller du deg selv? Høyst sannsynlig er du student. Men du vil vel gjerne følge med i debatten om hva kunst er, og hvilken verdi kunsten har i dagens (så forslitte) samfunn (uttrykket altså). Kunsten står igjen som vegen til overskriding og transcedens.

Medan forrige generasjon spila seg i politikken.

Hevder for eksempel Kjartan Fløgstad. Mens Bernt Rugaas, nasjonalbibliotekar, skriver hvor viktig det er for litteratur: litteratur er for deg til å være forbeholdt et tall. Jan Thon, litteraturkritiker, har en artikkel som spørsmålsteget ved de såkalte objektive krav litteraturkritikere hevder å bruke: Kunsten er umulig å gripe, og kritikken formidler nettopp gripbare. Kanskje skal vi ta te å anmelde litteratur?

U Ellisiv Lindkvist

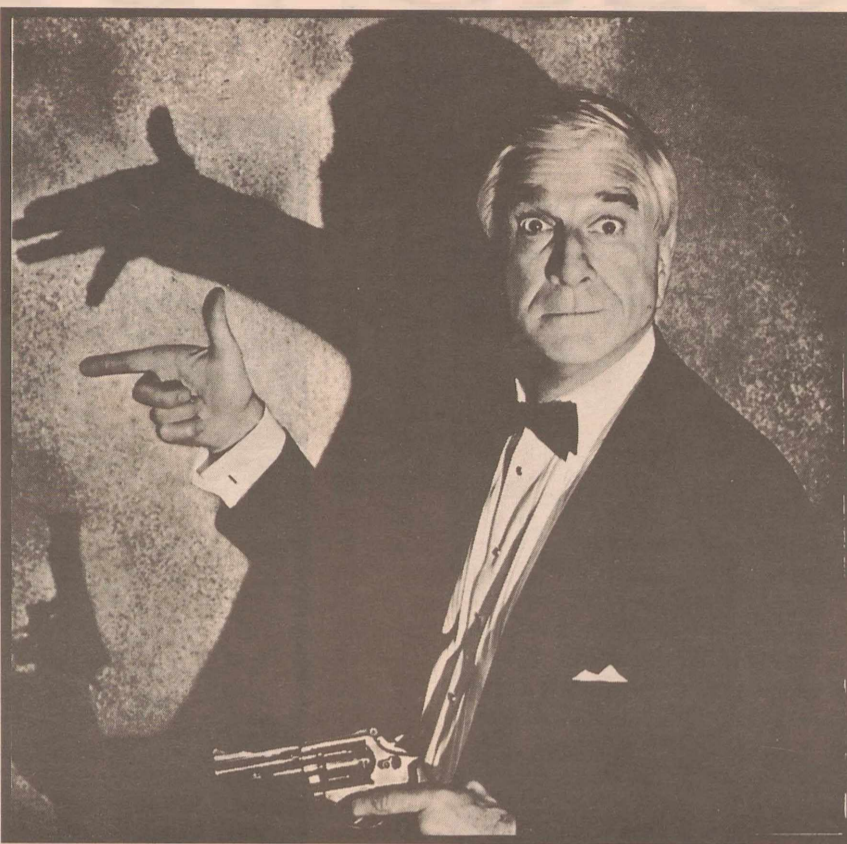
"For på et avgjørende nivå vender novellen seg alltid bort fra de sammenhengene som vi til daglig beveger oss innenfor. Og det den vender seg mot, tilhører ikke den sosio-kulturelle virkelighetens erfaringer og erfaringsmåter".

Naken humor

Mannen med den nakne pistol 33 1/3
Regi: Peter Segal
Tid: 83 minutter
USA 1994

Så er han altså her igjen: Mannen med den nakne pistol. Nå er den tredje av disse halv-gale filmene om politimannen Frank Drebin, spilt av Leslie Nielsen, kommet. Selv om det bare er den tredje i rekken bærer den tittelen *Mannen med den nakne pistol 33 1/3* og har undertittelen *Den siste fornærmelsen*. Noe som kan ses på som en kommentar til alle disse evindelige oppfølgerne. Og det er jo parodiering *Mannen med den nakne pistol* stort sett dreier seg om. David Zucker er mannen som i stor grad skal ha den eventyrlige æren for disse filmene. Han regisserte de to første og har lang erfaring med filmparodier. Han har stått bak filmer som *Hjelp vi er i Top Secret*. I den siste *Mannen med den nakne pistol* filmen står han bare bak som produsent og har overlatt regien til Peter Segal. Filmen er en enklest harselas med andre filmer, bare ta tittelen f.eks. Den er jo tydelig stjålet fra James Bond filmene: *Mannen med den gyldne pistol*. Det finnes imidlertid mer James Bond i disse filmene. Den scenen som dukker opp i hver James Bond film, mellom Bond og oppfinneren Q er også blitt et fast innslag i disse filmene. Handlingen i denne siste av disse filmene er som vanlig ganske

tynn. Frank Drebin har trukket seg tilbake fra politiyret og gått av med pensjon. Han er blitt hjemmeværende. Hans gamle kollega klarer seg imidlertid ikke uten ham og gir ham et spaningsoppdrag. Han kommer etterhvert på sporet etter noen terrorister som skal sprengte en bombe under selveste Oscar utdelingen. Etter mange forviklinger og mye frem og tilbake leder det hele frem til en klimatisk avslutning av det lettere hysteriske slaget. Filmen består stort sett av parodiering av andre filmer. Parodien av den klassiske trappescenen fra *Panserkrysseren Potemkin* og senere Brian De Palmas *De ubestikkelige*, er blitt en en fryd for øyet. Denne scenen er full av små detaljer og gjøres til en overdrevet estetisk voldsball. Hvilke andre filmer som blir parodierte skal jeg ikke nevne. Mye av det artige med slike filmer ligger jo nettopp i det å oppdage selv hvilke filmer som blir etterlignet. Pricilla Presley spiller som vanlig kona til Drebin. I tillegg har man også fått med seg brystfagre Anna Nicole Smith til å spille dum og deilig, noe hun faktisk klarer ganske bra.

Leslie Nielsen er tilbake som den forvirrede politimannen Frank Drebin.

Men er dette morsomt i det store og det hele? Tja, noe er ganske morsomt og noe er rett og slett idiotisk. I forhold til de to andre filmene er denne filmen ikke fullt så anmasende som sine to forgjengere. Den holder et litt rolligere tempo, uten at det nødvendigvis er negativt. Uansett, dette er og forblir lettent underhold-

ning som man stort sett glemmer på vei hjem fra kinoen, men så lenge det går mot sommer og solen skinner så er vel det kanskje like greit.

U Jørgen Flint

For full hals i ti år

Lørdag 7. mai holdt studentkoret Fullt på høyde sin vårkonsert på Vertshuset Skarven. Dette var et ledd i feiringen av deres tiårs jubileum. Her presenterte disse samstemte studentene et rikt og variert program for de som hadde tatt turen til Skarven denne ettermiddagen.

Det var fullt på Skarven denne dagen. Folk som sild i øyne og samtaler gikk hett om bordene. Så entret ko-

Fullt på høyde i full vigør

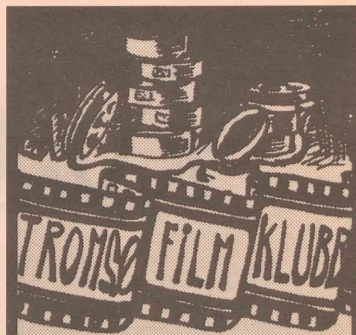
reperet deres denne dagen bestod av alt fra drikkeviser til gamle scates klassikere. Sunget som vintetter, soloer eller med hele bandet. Et innslag som er spesielt å nevne er jodlingen, et utvandrersk innslag som skapet stor applaus blant publikum

denne dagen. Ekstranummer ble det også, etter hemningsløs klapping fra publikum. Dette var første arrangement i forbindelse med 10-års jubileumet. Til høsten skal de til UKA i Ås sammen med Ompagniet som også er ti år i år. - Mye av

vitsen med koret er at vi skal ha det gøy sammen. Vi reiser på turer sammen og har det i hele tatt veldig artig i lag. Vi jobber likevel mye med det musikalske i koret og håper vi også utvikler oss på denne fronten. Vi satser på å opptre mer på universitetet etterhvert, sier Heidi Ramsvik, dirigent i koret. Det kan jo også nevnes at koret fikk

under konserten på Skarven tilbud om å opptre på SAS Hotellet noen timer senere. Og da var det bare for de syngelade studentene å haste videre til sin neste opptreden.

U Jørgen Flint og Brynjar Indahl (foto)

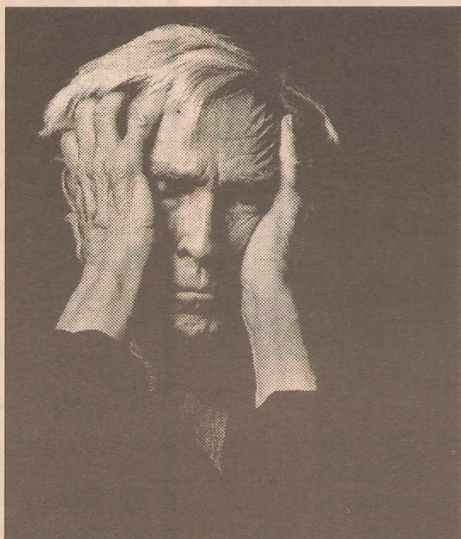

Filmklubben Fremover

Våren står for døren og det nærmer seg slutten av programmet til Tromsø Filmklubb. De har i helgen sine to siste visninger dette semesteret. Første film ut er *Mirakelet* som vises fredag 13. mai. Filmen er irsk og handler om de to tenåringsene Jimmy (Niall Byrne) og Rose (Lorraine Pilkington) som bruker sommerferien sin til å vandre rundt i en irsk liten småby og filosofere over livet til menneskene i byen. Begge to har lyst å bli forfattere og forkler sine oppdiktede historier inn i dramatiske litterære termer. En sommerdag går en mystisk blond dame av toget i den lille byen. De to tenåringene begynner umiddelbart å fantasere om hvem hun er og hvor hun kommer fra. De finner ut at hun er en amerikansk skuespillerinne ved navn Renee (Beverly D'Angelo). Etterhvert oppnår de kontakt med henne og Jimmy ønsker sterkt å forføre henne. Renee på sin side virker til Jimmys store fortvilelse mer interessert i hans far. *Mirakelet* kan karakteriseres som et lavmælt drama som legger stor vekt på å beskrive karakterer og miljø. Regissøren Neil Jordan har tidligere laget filmer som *The Company of Wolves* (1984), *Mona Lisa* (1986) og *The Crying Game* (1992) som vant Oscar for beste utenlandske film. Lørdag 14. Mai er det imidlertid klart for den siste filmen dette semesteret på filmklubben. Det er den norske filmen *Kranes Konditori* fra 1951 som da vises. Filmklubben viser denne i forbindelse med Tromsø by's 200-års jubileum. *Kranes Konditori* var faktisk et konditori som fantes i storgata rundt 1940-tallet. Filmen baserer seg på boken med samme navn av Cora Sandel som kom ut i 1945. Boken består av en serie episoder med konditoriet i sentrum og viser det persongalleriet som denne gangen fantes i Tromsø. Her er folk fra alle samfunnsklasser, alt fra utlendingen til den finere fruene. Det er dansken Astrid Henning Jensen som har laget denne filmen. Så er man interessert i å se hvordan det så ut i Tromsø før i tiden kan man ta turen på *Kranes Konditori*.

U Jørgen Flint

Mesterfotograf

Ferdinand Finne
(foto: Morten Krogvold).

-Fotografering er det letteste håndverk den vanlige person kan lære seg. Jeg er sikker på at jeg kunne lært en ti-åring å ta gjennomsnittsbilder etter en ukes undervisning. Men fotofaget har store muligheter, og det er det folk må se. Dette sier Morten Krogvold, som regnes som en av Norges beste fotografer.

Morten Krogvold har med sine fotografier blitt omtalt som «kynisk, vulgær, respektløs». Likevel har han gjennom sin tve-år lange karriere holdt foredrag og utstillinger i 14 land. Bildene hans har vært stilt ut i nasjonalgallerier i blant annet Peking, Paris og USA.

Krogvold er mest kjent for sine portrettfotografier. Det liker han ikke. Han vil ikke bli satt i bås, som han mener alle fotografer i Norge blir. Morten vil være allsidig, og mener selv at han er det.

- Jeg har jobbet i alle grener innenfor foto. Jeg startet som reportasjefotograf. Så ble jeg grepet av atelieret. Landskapsbilder har jeg også holdt mye på med. Jeg liker det RØFFE - både i landskapet og i mennesket, sier Krogvold, som selv kan virke ganske røff.

Kunstnerisk alfabet

Den lille mannen har store tanker om foto og kunst. Mannen som beskriver seg selv som verdens minst praktiske mann prater og gestikulerer med hendene. Han syder av energi.

-Det var to ting som gjorde meg til fotograf: Det ene var «Life Magazine», som var det beste vi-

suelle tidsskrift da jeg startet med foto. Det ga meg mye inspirasjon.

-Det andre var mine naboer. Jens Bjørneboe og Agnar Mykle utnevnte meg til deres maskot, som sprang og kjøpte øl til dem. De var i sin egen lille verden - en verden som fascinerte meg utrolig.

Morten forteller videre at han fikk en hoftesykdom da han var syv år. Han lå på voksenavdelingen på sykehuset i tre år, noe som gjorde sterkt inntrykk på han. Det var da han fant ut at man fødes og dør alene. I tillegg mener han oppholdet har hatt stor betydning for hans arbeidsmoral.

-Dette var i radioens tid. Radioen var sterkere formidling enn foto. Dette skaffet meg alfabetet. Ikke det vanlige alfabetet, men det kunstneriske alfabetet; kunnskap innenfor alle områder. Jeg er kunstnerisk interessert, noe som jeg mener er veldig viktig for fotografer. Jeg vil ikke være for fotografisk, sier en sterkt engasjert fotograf og kunstelsker.

Den gode fotografen forteller at et godt bilde ikke er et bilde etter reglene. Man må kapre en stemning og reagere umiddelbart. Et godt fotografi skal gi tilskueren umiddelbar appell, tilskue-

Det visuelle er viktigst

Det kan ikke være ett menneske som tviler på at han be-

gjærer fotografiens og kunstens verden. Han sitter nesten ikke i ro. Hele tiden beveger kroppen seg. Han uttrykker sitt engasjement, ikke bare i ordene, men også i kroppsspråket. Når han forteller, bobler han over av ord som vil ut av munnen. Han er ustoppelig.

-Når man tar bilder, er det det visuelle som er viktig, - det skapende. De fleste har et større visuelt potensiale enn de vet om. Man må finne frem det man sitter inne med. Det norske skolesystemet gir ikke rom for visuell utfoldelse. Fra man begynner i første klasse lukkes det visuelle igjen. I skolen eksisterer ikke kunsten, sier Morten.

-Bare tenk på at man lærer å tolke dikt. Hvorfor i pokker skal man tolke dikt?! Ungdommen fornektet det ukjente. De kjenner ikke til kunstverdenen. Jeg er veldig glad i den europeiske renessansekulturen. Den har gitt meg mye inspirasjon, smiler Morten, og levner ingen tvil om at han snakker sant.

Den gode fotografen forteller at et godt bilde ikke er et bilde etter reglene. Man må kapre en stemning og reagere umiddelbart. Et godt fotografi skal gi tilskueren umiddelbar appell, tilskue-

ren skal tenne på det og man skal bli nysgjerrig på det. Det må være ærlig, ekte og ubarmhjertig. Et fotografi må vise kjente ting på en personlig måte.

ethvert kunstverk skal se og virke enkelt - som om et barn har laget det

-Man må huske at ethvert kunstverk skal se og virke enkelt - som om det barn har laget det. Derfor bør man se et potensielt motiv i alt. Alt kan visualiseres, sier Morten bastant.

Han mener også at man må ha god fantasi for å ta gode bilder, og han råder folk til å både dag-

drømme og nattdrømme. Man må ha sin egen lille fantasiverden. Morten påstår det er den flotteste av alle verdener. Med den kan man møte den virkelige verden med nye krefter.

Bruk tiden

-For å bli en god fotograf, må man ha beinhard disiplin og entusiasme. Da er man allerede igang. Talent er ikke det viktigste. Og selvfølgelig må man foto-

grafere! De som trener hånd og vil bli gode, trener flere ganger i uka. Det samme må man gjøre hvis man vil bli god fotografere. Begynn med det ligdagse! Tromsø er liksom eksotisk nok, og fotograferer etter syden og eksotiske steder, for der finnes det bra motiver. Det er bare tull! Jeg er alltid lengtet etter å jobbe i Tromsø. Lyset! Tenk på det lyset her i nord - og det de unike mulighetene man sier Krogvold, og man krøllet nesten av skam over sine tanker om Tromsø.

-Dessuten er det veldig rikt å se film. Ikke bare se men SE ordentlig! Se på komposisjon og situasjoner, på bruk av kameraet.

- Folk som sier de mangler inspirasjon hører hjemme på psykiatrisk klinikk

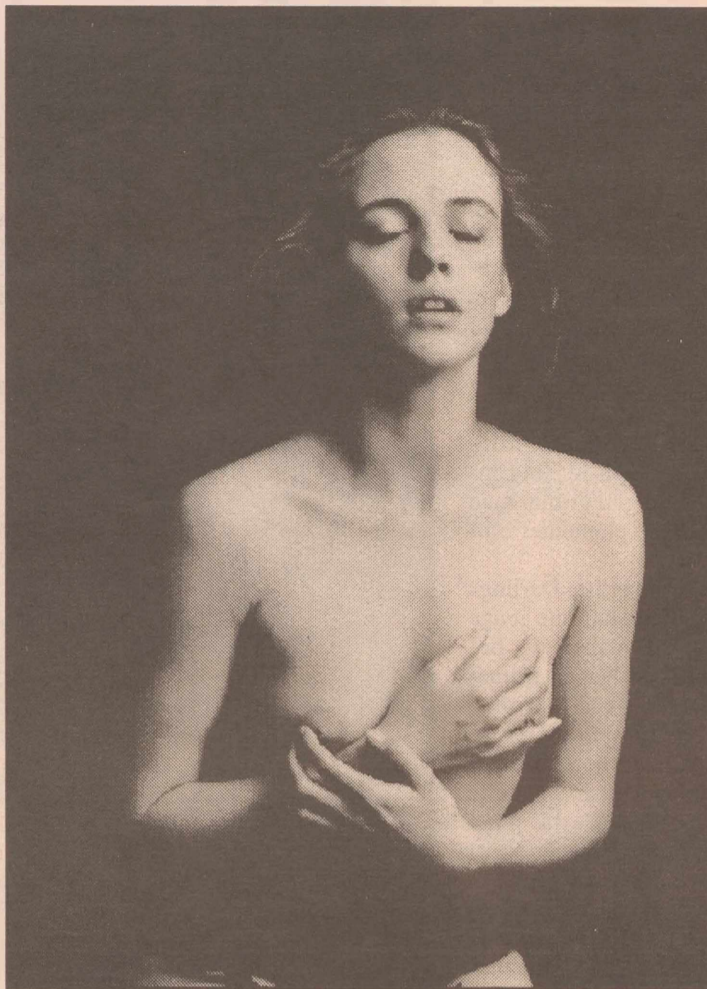
Man må nytte seg av kunstneren. Man sier de mangler inspirasjon?! Jeg hører på psykiatrisk klinikk. Morten ser av mot stillinger. fortsetter sterke tale entusiasme og engasjement

-Leonardo da Vinci sa tid: «De fleste etterlater seg ting i livet: de fulle latrine-

og amatørfilosof

Indra Lorentzen "Dance study" 1989
(foto: Morten Krogvold).

Amanda Ooms
(foto: Morten Krogvold).

Det vil ikke jeg gjøre. Jeg vil etterlate meg mer enn det, og det burde være utgangspunktet for de fleste.

-Gå på kunstutstillinger, les ordentlig litteratur, bruk tiden! Ikke kast bort tiden. Ikke les dårlig litteratur, og ikke se på dårlige filmer. Folk som har tid til å se på TV blir ikke gode fotografer. Den eneste utviklingen man kan stoppe er sin egen. Alle har mye mer i seg enn de tror, mener Krogvold.

Svarte sokker som hjelpemiddel

Mesterfotografen er en ekspert på å få frem folks personligheter gjennom kameranlinen. Man kan undre seg hvordan han ville hatt et portrettbilde av seg selv?

-Om noen skulle tatt bilde av meg, skulle jeg vist hvor høy og mørk jeg er!

Fleiper den lille lysluggen med knallblå øyne og matchende skjorte. Han er rå i språket. Man får inntrykk av at det lurer en liten bohém innenfor huden hans.

-Nei, jeg mener de kan gjøre hva faen de vil! Jeg har ingen kontroll på meg selv. Enhver fotograf gjør seg opp forskjellige mening om en og samme person.

En fotograf som skal ta bilde av meg, må observere og vurdere meg en stund, og så ta bildet slik han/hun oppfatter meg. Det er slik jeg jobber når jeg tar portrettbilder. Jeg undersøker litt på forhånd hvem det er jeg skal ta bilder av. Det sterkeste hjelpemiddelet jeg bruker er kommunikasjon; jeg prater med dem jeg skal ta bilder av.

For å ta gode portretter holder det ikke bare å vite hvordan man skal sette lysene. Man må også ha psykologisk innsikt. Det er det viktigste av alt. For å få et godt bilde, må man åpne modellen ved å åpne seg sjøl. Man må også tørre å prøve og feile, og ta sjanser.

Morten mener han merker forskjell på jenter og gutter som tar bilder. Guttene er mest opptatte av teknikk - bildet skal utføres teknisk riktig. De er lukket, og har et skall rundt seg. For å kunne ta bilder må man være åpen. Jenter er dristigere, og når dermed raskere til målet. De er mer åpne, og kommer lettere til det. Jenter er mer morsomme og kreative, noe som er veldig viktig.

-Jeg har flere andre hjelpemidler enn kameraet og filmer når jeg fotograferer. Når jeg tar bilde av norske forretningsfolk, har jeg svarte sokker i kofferten! Norske forretningsfolk har nemlig alltid på seg hvite tennissokker og mørk dress!

-Jeg har tatt reklamebilder for politiet om husbråk. Motivet skulle være to barn som står og gråter, fordi foreldrene er drita fulle og ungene skjønner ingenting. Mange lurer på hvordan jeg fikk ungene til å gråte. Det er meget enkelt. Jeg ga dem en bit av en is, og så tok jeg den fra dem igjen. Det beste middelet for å få unger til å gråte, smiler Morten.

Bildet stopper tiden

Han har tatt bilder av celebriteter som Pavarotti, Nelson Mandela og Amanda Ooms, i tillegg til en rekke kjente norske stjerner. Hver og en fotografering har vært en opplevelse.

-Da jeg skulle fotografere Willy Brandt, hadde det nettopp vært bombetrussel mot han. Det var politi overalt rundt oss. Hver gang jeg skulle kommunisere med han, stod sikkerhetsvaktene i giv akt. Jeg følte meg under et utrolig press. Det gikk heldigvis bra - jeg fikk bildene jeg ville ha, sier Morten, og går løs på neste historie:

-Det samme skjedde da jeg skulle ta bilde av Nelson Mandela. Vakten stod parat med maskingeværene rettet mot meg. Jeg trakk meg litt unna, og det angrer jeg på. Mandela hadde alt for store mansjettknapper på seg. Men jeg turde ikke be han

løsne dem. Jeg skulle gjerne hatt med mer av hånda hans.

Krogvold forteller at det hver dag knipses rundt 60 milliarder bilder per dag. I USA utsettes folk for omtrent 15000 visuelle inntrykk hver dag. Fotografiet kan lage historie, og det er sterkere enn film. Det kan fryse blikket på en som skal dø, og forevige det. Slik kan vi møte det samme blikket 90 år etterpå. Fotografiet er det viktigste våpen til opplysning. Milan Kundera sa:

Når jeg tar bilde av norske forretningsfolk, har jeg svarte sokker i kofferten!

«Guds øye er byttet ut med kameraet».

Bildet kan skildre alt: humor, djevlskap, det onde. Man kan ta bilder av alt. Men han mener at et bilde ikke kan si mer om virkeligheten enn virkeligheten selv.

-Men et bilde kan dramatisere mer enn virkeligheten. Det stopper tiden og gjør situasjonen mer ekstraordinær enn man kan skildre på andre måter. Foto er det viktigste kommunikasjonsmidlet vi har. Fotografier er det eneste som kan vise krigssituasjoner, ulykker og andre tragedier på den ærligste måten, sier han.

Skremmende utvikling

Samtidig synes han det er skremmende å se på utviklingen innen bildet. Bildemanipulasjon er en trussel for troverdigheten til bildet.

-Tenk når man ikke lenger kan tro på bilder... Et bilde kan jo fortelle mer enn tusen ord. Men bildet vil fortsatt ha styrke på det menneskelige plan. Der er fotografiet unikt. Fotografiet er sterkt. Maleriet er svakere, fotoet er KRAFT, og man må vite hvor godt det kommuniserer - hvor grensen går. Det kan være vanskelig, sier Morten Krogvold.

Krogvold kritiserer det norske nivået på fotofaget. Han mener det er for dårlig, og at det er spesielt tre elementer som mange fotografer mangler: Fargefor-

ståelse, komposisjon og kunnskap om andre uttryksformer.

-Våre barn vokser opp med MTV og andre kanaler. De vil ikke sette sine barn i bunad på en høysåte med stearinlys, fordi de vokser opp med et helt annet visuelt marked enn fotografiet. Derfor mener jeg fotografer må begynne å tenke nytt, slik at folk begynner å gå til fotografen igjen, sier han og fortsetter:

-Jeg tror ikke det er nok å være fagfotograf mot år 2000. Man må også være skapende fotograf. Norske Portrettfotografer står på stasjonen mens toget går videre mot år 2000. De er altfor konservative. De må slippe seg mer løs, og gå sine egne veier.

-Tråden i det hele er å ta sjanser for å utvikle seg, ikke bli defensiv, ikke kaste bort tida... Dessuten nytter det ikke å leve et trygt liv. Man kan søke livet behagelig og trygt, men da oppnår man ingenting.

Tenk på Vegard Ulvang for eksempel. Han har hatt det jævlig på sine treningsøkter, men han får igjen for alt strevet. Jeg tror det er godt å ha det mentalt trygt for en periode, avslutter Morten Krogvold, en stjernefotograf med masse tanker om livet generelt.

Den eneste utviklingen man kan stoppe er sin egen

U Lena Glosemeyer og Rachel Andersen (foto)

Hvit Jamaicansk

Bandet Irie Darlings fra Bodø er det første hvite band som har gitt ut plate på et Jamaicansk plateselskap. Lørdag 21. mai er de å høre i Tromsø på Karl Johan.

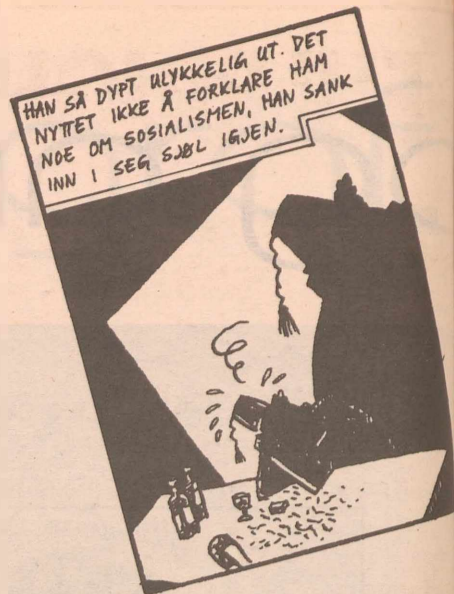
Bandet oppsto på initiativ fra veteranen Bjørn Jervås, en av de virkelig "gamle gutta" i rockemiljøet i bodø. Sammen med de andre som også har lang fartstid på musikkfronten, har de utviklet et lydbilde som er umiskjennelig Irie Darlingsk, med sitater fra de fleste musikkstiler. Man har sammenlignet dem med Red Hot Chilipeppers og med god grunn, men senere har reggae-elementet blitt sterkere.

Som live-band er Irie Darlings et fyrverkeri man skal lete lenge etter for å finne maken til, hovedsakelig fordi de har en rytmeseksjon de fleste band kan misunne dem. De har spilt i Tromsø to ganger før, sist i april ifjor på Middagskjelleren, hvor seks mann bare på ren nåde får plass på et frimerke av en scene. Nå er de heldigvis booket inn på et litt større sted slik at det blir plass til dem, og vi ser frem til en kveld med reggae, rock og hva man ellers måtte ønske i praktfull forening.

U Jan Martin Berg

Irie Darlings, foran til høyre Papa Abdou og Bjørn Jervås. Bak fra høyre : DJ Slow T, Roy Døhring, Bård Toftebakk og Per Willy Larsen. Foran til venstre lydtekniker Håvard Christensen.

«Amputerte klassikere»

For oss som elsker teikneser er det ei storhending når Steffen Kvernland si hand. Eg tør seie uttrykk blygsel at han er den beste teiknings serieskaparen i Noreg.

La meg seie det først som sist: det nye albumet «Amputerte klassikere» er ein nedtur samanlikna med det forrige albumet. Men det blir nedtur samanlikna med «Knyttede never», kanskje det største kunstverket i Noreg dei siste tjue åra.

Det betyr ikkje at det nye albumet ikkje er godt, og verd poenget og illustrert ein del klassikere. Nokre av desse amputasjonane er gode. Sjølv falt eg for kortversjonen av Peer Gynt spekk av Gro, Kaci, Anne og Erik med Jo Benkow som sufflør. Her er Ibsen sin tekst sett saman med Kvernland sine teikningar blir spennande blanding.

Steffen Kvernland har i dette albumet boltra seg i stilforvirring. Vi finn alt frå dei kubistiske teikningane som funka så godt i «Knyttede never» til dei heilt tradisjonelle barneteikningar. Nokre gonger passar dette bra, men sjølv ville eg likt ein meir heilskapleg stil.

Dei fleste meir eller mindre store forfatarane har fått gjennomgå i dette albumet. Amputasjonen av Haavardsholms Albania forherligelse er hysterisk artig. Like artig er det at Herbjørn Wassmo sette ned forbod mot amputasjonen av «Det stumme rommet». Serien er likevel trykkt med brevet frå Gyldenløve som forbyr trykking lagt over serien. Viss nokon kjenner folk på No Comprendo press så vil eg betale mykje for ein kopi av den serien, utan brevet frå Wassmo og Gyldenløve.

Er du ein av dei mange som hater Vibeke Løkkeberg eller trakk kontrollørane til Oslo sporvegfressen. Harselassen er frodig sterk. Kanskje er grunnen til at levande menneske og eksisterende men daude institusjonar i stor grad er portrettert i dette albumet at Kvernland er samrøyd med Edvard Munch då han sa: «Oppdiktete menneskers gjøren og den interesserer meg ikke».

Har du allereide fått smak på pCE Kvernland er dette albumet eit must. Viss ikkje må du skaffe deg det forrige albumet først.

U Torgeir Eikeland

U Pål Julius Skogholt

Intelligent propaganda mot EU

Du har sikkert lagt merke til «Lesebok 1994.» Nei til EU sitt propagandaskrift med eit rekordopplag på 1,8 millionar, har i det siste vorte fordelt til alle interesserte og uinteresserte. Her er den forventa «propagandaen» om EU sine forferdeligheter godt spekk ut med skjønnlitterære perler frå kjende og ukjende norske skribentar. Dikta, novellettene og essaya er alle meint å seie noko om EU, Europa eller Noreg i dag.

Det som gjer boka spanande, er at poenget og bodskapen i mange av bidraga slett ikkje ber i augo på lesaren med det same. Her er det nok å bryne seg på for litteraturvitenskapsfolk og andre som trur dei har peiling på djupe ting.

Av tinga eg ikkje heilt greier å få tak i er til dømes Inger Elisabeth Hansens dikt

«Taket på tilværelsen». Andre ting har eg vage tolkingsteoriar på, utan å vere heilt sikker på om eg er i nærleiken av det korrekte. Slik som Vigdis Hjorth's «I tåka» som tek opp spørsmålet om kor mykje det hjelper å kle godt på seg før ein går ut i (u)veret (Europa?).

Ragnar Hovland («Og småfuglane teier i skogen») skriv om å ta med den daude mor si i ei kiste surra på biltaket ut i Europa. (Ref. Leningrad Cowboys.) Sjølv sagt misser han mor (Norge) då han let seg freiste av eit kvinnfolk ved ein kanal.

Andre ting er meir tydelege, slik som Torgeir Schjervens glimrande surrealistiske satire «Flegma, eller: den dagen jeg skulle innta en porsjon fiskesuppe.» Dette er eit etsande «syreåtak» på ein innanfrå opprånande og etter kvart makteslaus Eu-

ropeisk Union og dei som trur seg fortaapt om dei ikkje føyer

han. Hovudpersonen i historia føyer ikkje puddingen, men bryr seg heller ikkje om følgene. Det får gå som det må.

Same haldninga syner Haldis Moren Vesaas når ho siterer Cyrano de Bergerac. Damn the torpedoes!

Edvard Hoem er «På variete i Praha» og ser skjeletta danse ut av skåpa etter oppløysinga av Sovjetimperiet. «Musikken som stilna på varieteen, før krigen, begynner på ny.»

Ketil Bjørnstad har angst for storsamfunnet, Herbjørn Wassmo vil ikkje ete olje og Jan Erik Vold mobbar det norske establishment i frydefull sarkasme. «Hva skal vi gjøre med et Arbeiderparti som ikke vi være det?»

Dag Solstad blir poetisk av å flyge over Noreg, og Jostein Gaarder bruker Titanic som bilde på menneska sitt ovmod og tru på at kapteinen (Gro) veit kva han gjer.

Og her er fleire gode poeng, utan at alle kan nemnast. Men eg tykkjer eg bør svippe innom Erik Fosnes Hansens tankevekkjar «Tørrfisk og mennesker.» Handelen er han ikkje uroleg for. Norge har eksportert tørrfisk til Italia sidan 1200-talet. «Det er umyndiggjørelsen vi vil til livs. Umyndiggjørelsen og mangelen på valgmulighet. Mangelen på valgmulighet og parlamentarisk ansvarlighet.» Stutt sagt er EU ukonstitusjonelt, og i strid med grunnlova vi har kjempa for i 200 år. Fin mat for EU-kynikarar og fatalistar.

Det bør vere klart at det er tvilarane denne boka først og fremst rettar seg mot. Og det er eit heilt uvanleg originalt propagandaskrift eigna til å vekke interesse og engasjement langt ut over det som ville vore mogleg med turretal og fakta som dei fleste har høyrd før likevel. Ein har òg sikra seg mot å fornærma lesarane sin intelligens ved å bruke meir eller mindre vanskeleg tilgjengelege poeng som folk kan kjenne seg lure over å finna fram til. Temmeleg genielt. Spørsmålet blir berre om «folk flest» er litterære nok til å gidde å sjå nærare på «Lesebok 1994.»

FULBRIGHT STIPENDS TO AMERICA 1995-96

Application deadline: September 7, 1994

The following stipends are for research scholars, and students with minimum Cand.mag. or equivalent:

4 stipends of NOK 90.000 (researchers, lectures, students):

Tom F.W. Barth Fulbright Fellowship in Natural Sciences/Engineering
Einar Haugen Fulbright Fellowship in the humanities
Trygve Lie Fulbright Fellowship in Social Sciences
Sigmund Skard Fulbright Fellowship in American Studies

6 stipends of NOK 100.000 in all fields (PhD level)

28 stipends of NOK 90.000 in all fields (PhD and Master's degree studies)

5 stipends of NOK 50.000 in all fields (Research scholars and graduate students)

Travel grants for Research Scholars

Travel grants for:

Teacher Exchange Program for teachers in the Upper Secondary Schools and Regional Colleges. American and Norwegian teachers exchange positions and homes.
(Application deadline: October 30, 1994)

Graduate Student Exchange Program between the University of Trondheim, AVH, and University of Minnesota-Twin Cities. Additional information can be obtained from Studieadministrasjonen, University of Trondheim, AVH.
(Application deadline: October 1, 1994)

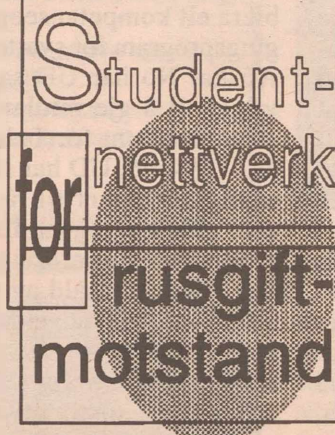
For further information and application forms, contact:
The Fulbright Foundation in Norway (Fulbrightkontoret)
Arbinsgt. 2, 0253 OSLO, tlf: 22 83 26 00

160 MÅTER Å TJENE PENGER PÅ

Hefte med gode råd, tips, veiledning, adresser etc. alt lovlig. Passer for alle, ung som gammel. Kr 150,- + porto. Forsk./portofritt. Info. gratis. Arne Hansen, box 2163, 9002 TROMSØ

POSTORDREVARER MED GODE RABATTER

For videresalg eller eget bruk. Mulighet for stor fortjeneste. Rabatter fra 25-35%. Info. sendes gratis og uten forpliktelser. Arne Hansen, box 2163, 9002 TROMSØ

* skape et rusgiftpolitisk nettverk på de høyere lærestadene.
* øke bevissthetsnivået rundt rusgiftproblemene og alternativene til rusgiftbruk.
* skape rusgiftfrie studentmiljøer
* skape økt motstand mot alkoholkulturen og narkotikaliberaliseringstendensene i studentmiljøene.
* oppmuntre studenter til å stå inn på en rusgiftpolitisk lagkarriere.
et prosjekt rettet mot studentmiljøene for å:

For nærmere informasjon, send slippen til
Forbundet Mot Rusgift, Møllergt. 38,
0179 OSLO. Tlf. 22 11 42 60.

Navn:

Adresse:

Konsensus Kommunikasjon AS er et rådgivningsfirma som bistår offentlig forvaltning, frivillige organisasjoner og næringslivet i spørsmål knyttet til policyutvikling og intern og ekstern kommunikasjon.

STIPEND

Konsensus Kommunikasjon har opprettet et årlig stipend som skal bidra til økt kunnskap og forståelse for interne og eksterne kommunikasjonsprosesser i og mellom ulike organisasjoner i samfunnet. Stipendet er på kr 25.000,- og kan søkes av personer som tar høyere utdanning på mellom- og hovedfagsnivå.

Tema for tildeling av stipend i 1994 skal fokusere kommunikasjonsprosesser i foretak, offentlig virksomhet eller frivillige organisasjoner rettet mot å påvirke egne rammebetingelser.

Søknaden sendes til Stipendstyret c/o Konsensus Kommunikasjon AS innen 1. juli 1994. Tildeling vil skje i september 1994.

Søknaden skal omfatte en plan for arbeidet som beskriver det faglige målet, hvordan midlene er tenkt brukt, inkludert tidsplan for arbeidet. Søkere må redegjøre for egen utdanning, organisasjons- og yrkeserfaring. Se om søknadsskjema.

Søknadene vil bli vurdert av Stipendstyret som består av: Generalsekretær Sven Mollekleiv, Norges Røde Kors • Informasjonssjef Borghild Eldøen, Amoco Norway Oil Company • Forsker Jon Hippe, FAFO • Politisk rådgiver Sigurd Sandvin, Kulturdepartementet • Universitetsstipendiat Tore Slaatta, Universitetet i Oslo • Rådgiver Nina Solberg, Konsensus Kommunikasjon AS.

Resultatet av arbeidet publiseres etter nærmere avtale med Stipendstyret.

Konsensus Kommunikasjon AS

Pilestredet 17, 0164 Oslo

UNIVERSITETET I TROMSØ STUDENTSTYRET

Studentene ved Universitetet i Tromsø skal i sommer for 8. gang avvike "Bolighjelpa" for nye tilflyttede studenter som starter studier ved Universitetet i Tromsø. Til å arrangere sommerens Bolighjelpa søkes:

Bolighjelpsansvarlig

Bolighjelpsansvarlig er ansvarlig for planlegging, gjennomføring og rapportering. Det stilles krav til at årets Bolighjelpsansvarlig kan legge fram en prosjektbeskrivelse som beskriver hvordan oppgaven best bør løses. Denne skal legges ved søknaden. Engasjementet varer i to og en halv måned fra medio juni til august. Her ønskes en initiativrik person som kan arbeide intensivt. Kjennskap til budsjett og regnskapsarbeid vil være en fordel.

To assistenter

Assistentene bistår bolighjelpsansvarlig i det daglige arbeidet (registrering, formidling, praktisk hjelp til nye studenter etc.). Assistentene engasjeres til arbeid i august måned. Også assistentene må regne med høyt tempo, slik at godt humør og innsatsvilje vil komme godt med.

Alle stillingene er lønnet i lønnsstrinn 3. Studenter ved Universitetet i Tromsø vil bli foretrukket. Det er en fordel med kjennskap til universitetet og samskipnadsforhold. Kvinner oppfordres til å søke.

For ytterligere opplysninger: Gisle Johansen på tlf. 77 64 49 12

Skriftlig søknad sendes innen 01.06.94 til Studentstyret, v/Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø

BOLIGHJELPA-94

Studenter!

-Vi binder inn dine
oppgaver i permer.
Fra 10 - 150 ark.

Centrum • Libris

Bok og Papirhandelen i Sjøgata

Postboks 533, 9001 Tromsø, tlf. 776 83540 fax. 776 85301

Kompetanseoppbygging for svarte i Sør-Afrika

Ole Danbolt Mjøs, rektor ved Universitetet i Tromsø og leiar av Det norske universitetråd

Universiteta i Sør-Afrika er i store vanskar. I dei seinare åra er budsjetta kutta med intill 50 prosent. Hardast ramma er dei tradisjonelt svarte og farga universiteta. Dei har studentar som ofte kjem frå fattige kår, og dei maktar ikkje å dekkja studieutgiftene. Det finst ingen Statens lånekasse for utdanning. Dei svarte studentane er i stor grad avhengige av stipend som universiteta kan skaffa. Og stipenda blir mindre og færre. Det er også langt fram til jamstelling mellom kjønna blant den svarte befolkninga i Sør-Afrika. Svarte kvinnelege studentar er derfor ei sterkt underprivilegert gruppe.

I oktober 1992 gjennomførte ein delegasjon frå Det norske universitetråd ei reise til svarte/farga/liberale universitet i Sør-Afrika. Etter initiativ frå Universitetrådet vedtok Utanriksdepartementet (UD) umiddelbart ei eingongsløyving til bygging av studentboligar for svarte kvinnelege studentar ved det tradisjonelt svarte University of Fort Hare.

Universitetrådet gjorde også framlegg til UD om å eta-

blera eit kompetanseoppbyggingsprogram for svarte i Sør-Afrika. No har UD sagt seg viljug til å gje midlar til eit slikt program, førebels for 3 år - 1994-96. UD har stilt 1,5 millionar kroner til rådvelde som planleggingsmidlar. For programgjennomføring stiller UD, med atterhald av vedtak i Stortinget, til rådvelde 2 millionar kroner for 1994 og 7 millionar kroner for 1995-96. Det er Nasjonalt utvalg for utviklingsrelatert forskning (NUFU) v/Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) som koordinerer planlegging og gjennomføring av programmet på vegne av Det norske universitetråd.

Samarbeidsinstitusjonane i Sør-Afrika er dei svarte/farga universiteta: University of Fort Hare, University of the WesternCape, University of Durban-Westville, University of the North og sør-afrikanske studentorganisasjonar. Frå norsk side er fylgjande institusjonar/organisasjonar med: Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Trondheim, Universitetet i Tromsø, Norges landbrukshøgskole og Norsk studentunion. Programmet tek utgangspunkt i ønskje frå dei

sør-afrikanske institusjonane/organisasjonane. Det gjeld m.a. utdanning på graduate og post-graduate nivå, forskingssamarbeid, institusjonsoppbygging og personellutveksling. Programmet kan også omfatta lokalt og regionalt samarbeid mellom universitet i det sørlege Afrika. Dei aktuelle fagområda er matematikk, medisin og helse, menneskerettar, by- og regionplanlegging, akvakultur, landbruk og landsbygddutvikling, statsvitenskap/samfunnsøkonomi og studentdemokrati. Det er nyleg gjort vedtak om kva norske universitet/vitskaplege høgskolar som har hovedansvar for dei einskilde fagområda.

Med utgangspunkt i ein søknad frå professor i sosialøkonomi ved NFH, Carl-Erik Schulz, fekk UiTø 100 000 kr i planleggingsmidlar til å utarbeida ein søknad om eit samarbeidsprogram med University of Western Cape, Cape Town, innan statsvitenskap og samfunnsøkonomi. Det betyr at UiTø har fått hovedansvar for dette området. Eg utfordrar samfunnsforskarar/økonomar ved UiTø til å bli aktivt med planlegging og gjennomføring av dette pro-

sjektet. Frist for programsøknader er 20 juni i år, og Senter for miljø og utvikling (SEMUT) koordinerer Sør-Afrika-programmet ved UiTø. Vi satsar på at programmet er i sving frå hausten 1994.

Eg er særskilt glad for at Norsk studentunion har fått planleggingsmidlar til eit program om oppbygging av studentdemokrati ved dei svarte/farga universiteta i Sør-Afrika. Sidan studentane ved Universitetet i Tromsø var særskilt aktive i kampen mot apartheid i 80-åra, ynskjer eg at Universitetet i Tromsø blir aktivt med i dette programmet i samarbeid med Norsk studentunion.

initiativet om eit program for kompetanseoppbygging for svarte i Sør-Afrika kom frå UiTø, og Universitetrådet og Utanriksdepartementet fylgde opp. derfor er det viktig at UiTø er aktiv med både i planlegging og realisering av Sør-Afrika-programmet.

Dei svarte i Sør-Afrika treng kompetanse. Utdanning for svart ungdom er det viktigaste verkemiddel for å utvikla eit demokratisk Sør-Afrika. Oppgåvene er enorme. Norge må ta sin del av ansvaret. Sør-Afrika-programmet er eit første steg i arbeidet. Dei svarte leiarane, med Nelson Mandela i spissen, veit å verdsetja norsk støtte til utdanning for/til eit nytt og demokratisk Sør-Afrika.

English summary

Allting votes for open, feminist UiTø

In addition to electing a new leader, next-leader, and Studentstyret representatives, April 27's Allting approved a student democracy agenda placing strong emphasis on representation of women and keeping the university open to all qualified would-be students.

Independent candidate Andreas Bakke won the election for leader in an extremely close contest. A second round of voting had to be called after the two candidates emerged from the first round with an equal number of votes. Eirin Endresen Ytreberg of Sosialistisk Studentlag (Socialist Student Association) was elected next-leader with a clear majority.

The agenda passed by the Allting calls for the student democracy to pressure UiTø to follow an open admissions policy in all subject areas. One of the important items in this part of the agenda is the creation of a «shadow university» in which students organize instruction for entry-level students not admitted in closed subjects. This instruction would allow these students to take exams, even though not admitted into the university's official program.

Related items include pressure for the university to make increased use of group-oriented studies in order to free instructors and professors to work with more students.

Students also took a clear feminist line, calling for pressure on the university to increase the number of women authors on pensum lists and to institute radical gender quotas. This means that in areas where women are underrepresented women job candidates will be prioritized over male candidates, even if the men are more highly qualified.

Bakke said he will stress open communication lines with students in order to concentrate on the issues they feel are most important. Ytreberg is most concerned with feminist politics, but also places strong emphasis on the shadow university, a central item in her party's platform.

Sociology student guide debuts

The Fagutvalget for sociology in ISV has prepared a student guide for grunnfag students. The 50-page guide contains information intended to make the beginning of studies as easy and smooth as possible, and covers such areas as program planning, university organs and organizations, alternative literature, lectures, seminar groups and further studies.

UiTø students help Russian counterparts

Tromsø students participated in «Aksjon Naboljelp» (Operation Neighbor Help) which this week sent clothes and shoes to students at the University of Arkhangelsk in Russia.

The Hålogaland Diocese, which had responsibility for administering the campaign in cooperation with Kirkens Nødhjelp (Church Emergency Relief) said the clothes gathered at UiTø were of high quality, and will be distributed on a basis of greatest need.

Students in Arkhangelsk face a number of economic challenges, including stipends which remain fixed despite spiraling inflation. Although most manage to survive fairly well, they often lack the means to buy clothes and shoes.

Anti-racist demonstrators protest Hawk Club

Approximately 150 demonstrators, most from UiTø, gathered Saturday evening outside Hawk Club one week after Awe Mohamed was denied entry because of his skin color. SOS Rasisme organized the event.

Henning Pedersen of SOS Rasisme addressed the crowd, saying it is important that Tromsø maintain its reputation as an anti-racist city. «Pe-

ople must show that they don't accept the recent events at Hawk.»

Because the nightclubs Hawk Club and Rogers apologized and made clear that all are welcome at the establishments, the action did not develop into a boycott. Organizers, however, said the protest made it clear that racist actions will not be tolerated.

In the meantime, SOS Rasisme leaders said they will be watching to see that Hawk Club keeps its promises.

After Pedersen's address, the choir Blandakoret Nordafør gave a performance which included South Africa's new national anthem.

Deficit triggers reorganization of Student Radio

As a result of a cumulative deficit of 800,000 kroner Studentsamskipnaden (SiTø) has instituted a reorganization and cutback in employees in the Student Radio. Among other things, the new austerity measures mean that editorial direction no longer has budgetary control, and that a new temporary business committee has been set up.

Editor Skjalg Solstad has also resigned to save personnel funds. Daily leader Roar Hanssen will now work half-time as editor and continue half-time as daily leader.

Ivar Shure Handeland, editor from 1989 to 1993, claims responsibility for the deficit. «A reduction in advertising income and some mistaken allotments on my part are the cause,» he said. «One is pressed from all

Det er mulig å sette inn rubrikkannonser i Utropia. Har du noe du vil selge, kjøpe, bytte, leie, låne eller gi bort; kom innom redaksjonen med en lapp. Rubrikkannonser er gratis for studenter. Vi holder til i ISV kjelleren.

KJØP / SALG

SHADOW SHGP-2 GITAR

vurders solgt. Kropp: Stratofasong, hvitlakkert basswood. Hals: Lønn, 22 bånd rosewood gripebrett. Pickup: EQ-% humbucker med bånd innebygd equalizer N/R-krets. Minibrytere aktiv/passiv og humbucker singlecoil. Fixed bridge individuelle piezokeramikk pickup, bass/middle/trekkontroller. Enorme lydlydigheter. Prisant: 4.000 Arild, 77 64 56 09 (dag) 67 53 91 (kveld)

ØNSKES LEID

SØTE STUDENTER

søker kollektiv, alt av interesse. Kontakt Kjetil Amund eller Kristian i Utropia redaksjonen.

sides. It's easy to make mistaken evaluations, and the responsibility is mine. But it's no crisis. The Student Radio has an annual budget of 1.7 million (1993). It's clear that today's situation is unfortunate, but it's not serious.»

Despite Handeland's claim that a decrease in advertising revenue is to blame, records show an increase of 39 percent in advertising income from 1992 to 1993.

The current Student Radio leadership is critical of the changes imposed by SiTø. Both Solstad and Hanssen blame high personnel costs for the budgetary crisis. «It was an obvious mistake. In 1993 personnel costs accounted for 60 percent of expenditures, and now a new administrative position has been created for 1994.»

The temporary business directorate committee consists of Studentstyret Leader Kjetil Kvalvik, SiTø Director Bidar Bakken, and SiTø Board Leader Lena Skjalg.

Despite the problems, Skjalg and Roar are optimistic for the future. «It's clear that we must accommodate during a transitional phase, but we will still be able to produce cheap and good radio,» Skjalg said. «We will cut a few programs, but we'll retain the most popular. We will still have high quality programming, and it's really we ourselves who will notice the cuts most.»

Troy Storjell

Kongen på haugen

Foto: Geir K. Ronne

Mens vi venter på Nord-Norgebanen...

Nå er eksamen her, men fortvil ikke: tross alt finnes det fortsatt enkelt lyspunkt i tilværelsen - her kommer et lite utvalg av dem... Har du gode tips til befriende alternativer til pensum & andre kjipe saker? Stikk innom Utopia i glassburet i ISV-kjelleren og del dem med oss andre!

Tirsdag 10. mai

På tide å oppleve skjønnhetene fra Hollywood, Winona Ryder og Michelle Pfeiffer i Age og Innocence. Spille kan de sikkert også.

Onsdag 11. mai

Noen har sikkert eksamen. Drikk tran, spis ginseng og lytt til vårt siste råd: Gjør som feskeran: Ha dæ et godt hall kvelden før eksamen i håp om et godt resultat.

Torsdag 12. mai

Himmelsprett. Slå opp i Bibelen for en gangs skyld og les om hva som egentlig skjedde for knappe 2000 år siden. Stol på Skriften.

Det er 40 dager siden påske.. hint.. hint..

Fredag 13. mai

Alt går galt i dag. Så også Instituttallmøte på IMR 13 minutter over kl 13. Garantert holloi og skumle forslag.

Hvis du våger deg ut, ta turen innom Verdensteatret kl 16.30 for å nyte den irske filmen Miraklet av Neil Jordan. Nest siste sjanse til å slite ut stolene i filmklubben dette semesteret. Mikkel Gaup dukker også opp i filmen.

Lørdag 14. mai

Alle latsabber, liksom-pasifister og religiøse fanatikere: Våkn opp! I dag er det nemlig den Internasjonale militærnektedagen markert av sivilarbeidere i Tromsø. De syns de trenger sympati, disse slabbedaskene, og arrangerer derfor støttekonsert på Ungdommens Hus kl 20. Diddy-WahDiddy, Lazy Sway og Aufora skal slå marsjtakten.

Nord-Norgebanen skal markeres i byen. 7 partier har gått sammen for å lage blest om banen som ble nedlagt før den bygd. Opseth, dra tel h...! Tut og kjør på Nye Bondeheimen.

Opplev Kranes Konditori på Filmklubben etter at alle bakeriene er stengt. Norsk klassiker på Verdensteatret kl 14.30

Mandag 16. mai

Oppgaveinnlevering for kyllingene på Ex.phil. Deres første akademiske utfordring a priori. Lev deg inn i Sophies Verden og lat som du kan noe stort noe!!

Tirsdag 17. mai

La nasjonalismen blomstre. Finn fram finstasen og sløyfa. Gled deg over Ousland, Kagge, Drillos og alle andre staute nordmenn som får stoltheten og hovmodet til bruse i blodet en vakker 17.mai. Mens Oslo har den sprudlende kongen og den frodige dronningen til pynt øverst i Karl Johan en varm maidag, har Tromsø Storgata dekt av nysnø og utspydde russ. Stå opp to timer før du legger deg for å få plass på kafé.

Onsdag 18. mai

Eksamen for 2. semesters studenter i Sosiologi Grunnfag. Hvordanskaldetteg?

Torsdag 19. mai

Deadline for Utopia kl 24.00! La oss for en gangs skyld ha stoff og bilder. i rett tid, det vil si før 24.00 IKKE etter !!!!

Fredag 20. mai

Nok en sjanse til å drite seg i innlevering av semesteroppgave i 1.semesters Sosiologi-studenter.

21-23. mai

La oss feire minnet om Den hellige ånds komme. Spaser til kirken og åndsfrrender. Høres ikke det fristende å legg veien om et vannhull uten tak å nyte den varme maisola og de gylne dråper.

PSSST: Paletten har fremdeles Tromsøs største uteterrasse, hvor du kan drikke både Mack light og ulight.

Lørdag 21. mai

Irie Darlings spiller på Karl Johan. En steinhard blanding Red Hot Chili peppers-rock og reggae skal få oss hormone til å gå fullstendig amok.

Søndag 22. mai

Sov med god (?) samvittighet.

Mandag 23. mai

På denne siste dagen i pinseferien kommer semesterets absolutt siste oppgave ut. Vi har da ikke vært så ille.

God sommer til alle heldiggjorte som er ferdige med eksamen- det er seg muntlige-, skriftlige-, hjemmelever borteeksamener.